

הישיבה המאתיים-ועשרים של הכנסת האחת-עשרה

יום שלישי, ח' בתמוז התשמ"ו (15 ביולי 1986)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:00

א. הצעת סיעת תנועת כך להביע אי-אמון לממשלה בשל ההידרדרות במצב הביטחון

בירושלים עיר הקודש, עירו של טדי, שחוכרה לה יחידו, את צמח טדי עכבר מהרה תצמיח, וקרנו — קרן טדי — תרום כישועתו. בעיר של דו-קיום למזות מפחדים יהודים להגיע לכותל המערבי דרך שערי-שכם. אין יום שאין בו התנכלויות ליהודים, הכוללות רצח, דקירות בסכנים, רגימה באבנים ו"סתם" מכות.

בשכונת שפירא בתל-אביב — תל-אביב העיר היהודית, מי יבנה לנו בית בתל-אביב? — נשים מפחדות לצאת כערב מהבית מפחד מאות הערבים שנכנסו לשכונה, מרביתם בניגוד לחוק, שהרי הם תושבי השטחים, אסור להם ללון בתוך "הקו הירוק" הדמוקרטי. לית דין, לית דיין, לית בר, לית לב.

אני מצטט מ"דיעות אחרונות", מאוגוסט 1985: המצב חמור, אמר אחד התושבים, בכל בית חמישי בשכונה גרים כעת ערבים. אנחנו פוחדים ללכת ברחובות בלילה. אני לא מרשה לאשתי לחזור בשעה מאוחרת הביתה. בלילה הם מסתובבים ברחובות. אני לא מרשה לילדים שלי להסתובב לבד בלילה ואני חוששת, אומרת אשה, שמישהו יפתח את הילד שלי.

בשכונת ביצרון בתל-אביב: הילדים שלנו פוחדים לצאת ולשחק. ביום באים ערבים ומגרשים אותם מהמשחקים שלהם, ובלילה הם פוחדים שיתנפלו עליהם ושיאנסו את הבנות. — עיתון "מעריב" יולי 1979.

הגשמת הציונות בימינו: פחד, פחד, ארץ זבת חלב ופחד.

בעיתון "דיעות אחרונות", 29 בינואר 1986, כותרת: פחד כבבישים, באותו עיתון, באותו חודש — נהגי המוניות: אנו פוחדים, למה לא? ארזה דמארי, נהג מקריית-אטא נדקר על-ידי ערבים כשהוא הסיע אותם בלילה לשפרעם. משה פפאשווילי, יהודי שעלה מגרוזיה, נרצח במונית שלו באזור ערבי בלוד.

פחד, פחד, ארץ זבת חלב ופחד. הכמות של מעשי אונס ומעשים מגונים היא מדהימה. קטינות, נערות, צעירות, מבוגרות, קטנים, נקבה זכר — קורבנות לבני המיעוטים, בלשון העדינה של כלי התקשורת.

והיהודים הנאורים, המנסים "להכין אותם", כגון השנפת החיפוי בן-חורין, שמטיל על ערבי הנאשם במעשים מגונים עונש מאסר על-תנאי של שבעה חודשים וקנס של 150 שקלים חדשים. ולמה? אני מצטט מן העיתון: "השנפת התחשב בכך שהגישה השמרנית המקובלת ברוחב הערבי גורמת, לעתים, לגברים בעלי אופי חיובי לעשות מעשים אשר לא ייעשו". למה אין עושים כך ברוחב השמרני במאה-שערים ובבני-ברק? פחד, ארץ זבת חלב ופחד.

מדי שנה נעלמים בארץ יותר מ-100 יהודים ויהודיות, נעדרים, וזאת לפי נתונים של המשטרה. הם נעדרים, נעדרים? מה זה פה, טקסט? מה זה פה, סין? מדובר במדינת קטנה, נעדרים, לא? לאן הם נעלמים? המשטרה מודעת לעובדה המתמידה של הוצאת בנות יהודיות לעזה, לשטחים, לשם זנות.

הזי"ר ד' בן-מאיר: אני פותח את ישיבת הכנסת, הסעיף הראשון על סדר-היום: הצעת סיעת כך להביע אי-אמון לממשלה בשל ההידרדרות במצב הביטחון. אני מזמין את חבר הכנסת מאיר כהנא, בכקשה.

מאיר כהנא (תנועת כך): אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, "רישבתם לבטח בארצכם, ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד, והשבתי חיה רעה מן הארץ — — —", "ואתה אל תירא עבדי יעקב נאום ה' ואל תחת ישראל, כי הנני מושיעך מרחוק ואת דרך מארץ שבים, ושבי יעקב ושקט ושאנן, ואין מחריד".

קרוב לאלפיים שנה ישב עם ישראל בגולה, מיעוט קטן ונפחד בתוך ים של גוים המטילים עליהם את חתמתם; יהודים שמפני חטאיהם גלו מארצם, ומתגשמת התוכחה הנוראית של "ורדף אותם קול עלה נדף": של "ופחדת לילה ויומם".

קרוב לאלפיים שנה ישב העם היהודי בגלות מרה, כאשר צל האימה והפחד של הגוי מרחף על ראשו, והוא עומד חסר אונים, מיעוט דל וחלש, ללא צבא, ללא משטרה, ללא שב"כ, ללא הגנה. אלפיים שנה של סיט וחורדה, כאשר חקויותו היחידה היא הביטחון והאמונה שאכן יבוא יומה של שיבת ציון, החזון האדיר של עלייה לארצו — ארץ-ישראל, שם ישתחרר מהפחד של הגוי, מחתתו של הזר הנוכרי. שם: "וישבתם לבטח בארצכם — — — ושקט ושאנן ואין מחריד".

והנה, התגשם החלום — מדינת ישראל, עוד לא אבדה תקוותנו, בבזל הקמתי את מדינת היהודים, בורוכוב, רצמן, בן-גוריון, תחזקנה ידי כל אחינו, אנו אנו הפלמ"ח. להיות עם חופשי בארצנו.

בשעה זו של התגשמות הציונות, כאשר יצאנו מפחד ה"שטטעל" הרוסי והגטו במרוקו, כאשר חזרנו לארצנו כעם חופשי עצמאי וריבוני, משוחרר מאימת הגלות ורשע לבטח בארצו ואין מחריד, ברצוני לצטט למעונם כמה קטעי עיתונות וכתבות, כדי להמחיש את תמונת ההצלחה של הציונות, שהשכינה ביטחון ושלווה בלב עם חופשי בארצנו.

בעיתון "דבר", 30 ביוני 1986: בשכונת חליסה בחיפה, שכונת מגורים מעורבת ליהודים ולערבים, התחדשו בימים האחרונים התנכלויות לקשישים, לצעירות ולנאשים דתיים מצד צעירים ערבים. משה ג., משגיח על הכשרות, אומר, כי הצעירים הערבים מטילים על תושבי השכונה את חתמתם, והוא סבור שיש בכך משום כושה וכלימה שבשכונה, אשר היתה עד לעת האחרונה מיושבת בעיקר ביהודים, בהם עולים חדשים, משולטת אט אט קבוצה של בריונים מבני המיעוטים ולא נעשה דבר כדי להרחיקם מהמקום.

בעיתון "הארץ", 30 בינואר 1985: מחקר — חרדה עמוקה מפני ערבים בקרב תלמידים מהכרמל, ילדי הכרמל בחיפה מגלים חרדה עמוקה מפני ערבים.

חבורת ל"ו, ישיבה רכ"ו

— הצעת סיעת תנועת כך להביע איאמון לממשלה; בחירת נציגי הכנסת לוועדת מינויים לדיינים —

הזאת היא פלשתיין, ערבים, שלא כמו הטיפשים היהודים מזרע בתי'הינה, מבינים שבמדינה יהודית, ציונית, אין להם אפשרות להיות באמת שווים, ערבים ששוללים כשאת נפש את חוק השבות ואת תקנון קרן הקיימת לישראל המעניקים ליהודים זכויות שערכים לעולם לא יקבלו. הם שונאים את המדינה הציונית כמדינה גזענית. תשאלו את מיעארי, את ותר ואת דראושה. האם הם ציונים? בשבילם הציונות פירושה גזענות. לפחות כהנא הוא הוגן. והם שונאים את הציונים הגזענים, שלדבריהם כבשו את פלשתיין מבעליה האמיתיים, הערבים. זאת עובדה. זאת השורה התחתונה. כאן שורש השנאה והסכנה. וככל שיתרחב ערכים, וככל שיתגדלו בכמות וכאיכות, כך תגדל הסכנה הפיסית, הסכנה הביטחונית, בתוך המדינה — הרצח, האונס והאימה בקרב העם היהודי שהחליף גטו בגטו, פחד בפחד.

חברי הכנסת, אין לכם האומץ להסתכל כבעיה, לטפל בה, שמא, חס ושלום, יאשימו אתכם בגזענות. מוטב שירצחו יהודים. אני קורא שוב לחילופי אוכלוסין — העברת ערבים מישראל לארצותיהם. וזאת לא משום שאני שונא ערבים אלא משום שאני אוהב יהודים, יהודים לציון, ערבים — לערב. מי שמתנגד לזה שותף הוא לרצח יהודים במדינה, להטלת אימה וטרור על יהודים בארץ. וחס ושלום, בסופו של דבר — לקצה של המדינה היהודית. נשפך מספיק דם יהודי כאן. הגיע הזמן להעביר את הערבים לארצותיהם.

אני מציע איאמון בממשלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להביע איאמון

לממשלה — מיעוט

נגד — רוב

הצעת סיעת תנועת כך להביע איאמון

לממשלה לא נתקבלה.

אילה אלפסי נעדרת כבר משנת 1982. וידוע לנו שהיא היתה בעזה. יש שורה ארוכה של בנות וחילות שנאנסו ונרצחו, או שניהם ביחד: נאווה אלימלך, דפנה כרמון, ורד ריגר. עד שצבי הראל כותב ב"הארץ" מאמר תחת הכותרת "טרור מיני בדרום".

יש שורה ארוכה של בנים וחילים שנרצחו בדם קר עליידי בני המיעוטים. דני כ"ץ והחיללים מנוס, תמם, בוקרה, פלזן, עקיבא, בורמברג, שמיר, ועוד כהנה וכהנה. והתגובה של צה"ל, צבא ההגנה לישראל — מהי התגובה? צה"ל מוציא פקודה לחיילות, בדצמבר 1984, ובה נאמר: "איסור מוחלט על נסיעה בטרמפים". ועוד פקודה, לחיילים, המדריכה את צבא ההגנה לישראל איך להינצל מפחד האויב בכבישים של המדינה היהודית. צבא ההגנה לישראל. פחד, פחד. ארץ וכת חלב ופחד.

חברי הכנסת, כולם מדברים על בעיית הביטחון, וכולם מתכוונים לסכנה של הסורים, של המחבלים בלבנון, הסכנה מחוץ לגבולות המדינה. מנהיגי האומה, החיים מיום שני עד יום חמישי במלון "הילטון" או ב"מרדה", מחוסמים ומחוסנים בפני מצוקת ישראל. אוי לו לדרך שפרנסו אינם יודעים צערו. דעו כי השורה התחתונה היא, שעם ישראל חי במדינתו בפחד. זהו סוף הציונות. מהציונות של הרצל, שפשטה את הרגל לאורך כל הדרך והרסה את החברה ואת הערכים של עם קדוש, היינו יכולים לצפות לפחות לעניין האלמנטרי הכסיסי של ביטחון ברחובות, בכבישים ובבתים, לפחות "והשכתי חיה רעה מן הארץ". לא, החיות הרעות נמצאות בארץ. מטילים בינינו, מאיימים, חוטפים, דוקרים, אונסים, יורים, רוצחים ומטילים אימה וטרור על חיי היהודים במדינה היהודית העצמאית, במדינת ישראל.

חברי הכנסת, עלינו לאזור אומץ ולהצביע בפירוש על הסכנה ולנקוט צעדים נגדה כדי להציל את אחינו ואת אחיותינו, יהודים ויהודיות כאן בארץ, יהודים חפים מפשע שיושבים בארצם כעם חופשי.

הבעיה נעוצה בנוכחותם במדינה של אנשים שמאמינים כי ליסטים אנחנו, שגזלנו מהם את ארצם, שמאמינים שהארץ

ב. בחירת נציגי הכנסת לוועדת מינויים לדיינים

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(ממשיך בקריאת שמות חברי הכנסת)

— מצביע	אהרן אבוחצירא
— אינו נוכח	מאיר כהן אבידב
— אינו נוכח	אבא אבן
— מצביע	רפאל אדר
— אינו נוכח	אהוד אולמרט
— אינו נוכח	מיכאל איתן
— אינו נוכח	רפאל איתן
— אינה נוכחת	שולמית אלוני
— אינו נוכח	עדיאל אמורי
— מצביע	יעקב ז'אק אמיר
— אינה נוכחת	שושנה ארבל-אלמחלינו
— אינה נוכחת	נאווה ארד
— אינו נוכח	יורם ארידור
— אינו נוכח	משה ארנס
— אינו נוכח	יצחק ארצי
— מצביע	יוסף בורג

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: בחירת נציגי הכנסת לוועדת מינויים לדיינים.

חברי הכנסת, על שולחנותיכם מונחים פתקי הצבעה ומעטפות. מזכיר הכנסת יקרא בשמות חברי הכנסת, וכל חבר כנסת ששמו ייקרא יכניס את המעטפה לקלפי. אחרי סיום ההצבעה אמנה ועדת קלפי בת שלושה חברים. הם יספרו את הקולות ויגישו את התוצאות.

בבקשה, אדוני מזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא — אינו נוכח

קריאה:

כדאי לצלצל כדי שכל חברי הכנסת ייכנסו.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש לצלצל. אין דבר, אנחנו נמנה פעמיים.

— מצביע אוריאל לין
— מצביע אמנון לין
— מצביע עוזי לנדאו
— אינו נוכח דוד מגן
— אינו נוכח יצחק מרדכי
— מצביע רוני מילוא
— מצביע מוחמד מיעארי
— מצביע יהושע מצא
— מצביע דן מרדור
— מצביע יובל נאמן
— אינו נוכח יצחק נכון
— מצביע אהרן רפאל נחמיאס
— אינו נוכח אריה נחמקין
— מצביעה אורה נמיר
— אינו נוכח משה נסים
— מצביע אמל נסראלדין
— מצביעה עדנה סולודר
— מצביעה אמירה סרטני
— אינו נוכח זיידן עטשי
— אינו נוכח עובדיה עלי
— מצביע שלמה עמר
— אינו נוכח מתתיהו פלד
— מצביע רפאל פנחסי
— אינו נוכח מנחם פרוש
— אינו נוכח שמעון פרס
— מצביע יצחק פרץ
— מצביע יצחק חיים פרץ
— אינו נוכח גרעון פח
— מצביע יאיר צבן
— מצביע יעקב צור
— אינו נוכח אליעזר קולס
— אינו נוכח חיים קופמן
— אינו נוכח חיים קורפו
— מצביע ישראל קיסר
— אינו נוכח משה קצב
— מצביע יצחק רבין
— מצביע אמנון רובינשטיין
— מצביע נחמן רו
— אינו נוכח מיכאל רייסר
— מצביע חיים רמון
— אינו נוכח אבנר חי שאקי
— אינו נוכח אליעזר שוסטק
— מצביע משה שחל
— מצביע מאיר שטרית
— מצביע דב שילנסקי
— מצביע אפרים שלום
— מצביע בני שליטא
— אינו נוכח יעקב שמאי
— מצביע ויקטור שם-טוב
— אינו נוכח יצחק שמיר
— מצביע גרשון שפט
— מצביע אליהו שפיידר
— מצביע אברהם יוסף שפירא
— אינו נוכח אריאל שרון
— מצביע יוסי שריד
— מצביע אברהם שריר
— מצביע דן תיכון

— מצביע צירלי ביטון
— מצביע בנימין בן-אליעזר
— אינו נוכח אליהו בן-אלישר
— אינו נוכח דב בן-מאיר
— אינו נוכח שמעון בן-שלמה
— אינו נוכח מרדכי בן-און
— אינו נוכח חיים ברילב
— מצביע עוזי ברעם
— אינו נוכח גדעון גדות
— מצביע פנחס גולדשטיין
— מצביע מרדכי גור
— אינה נוכחת מרים גלוריה-עסה
— מצביעה חייקה גרוסמן

היו"ר ש' הלל:
אני רוצה להסב את תשומת-לכם לכך שאנחנו נמצאים בתהליך של הצבעה, ואני מבקש שלא תהיה תנועה באולם. אם תהיה תנועה באולם פרט לזו של הניגשים אל הקלפי, נפסיק את ההצבעה. אנחנו ממשיכים בתהליך ההצבעה.
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(ממשיך בקריאת שמות חברי הכנסת)

פסח גרופר — אינו נוכח
אלעזר גרנוח — מצביע
שרה דורון — מצביעה
שמחה דיניץ — מצביע
דוד דינו — מצביע
מיכאל דקל — אינו נוכח
עבד-אלוהב דראושה — אינו נוכח
חיים דרוקמן — מצביע
יגאל הורביץ — מצביע
מנחם הכהן — אינו נוכח
שלמה הלל — מצביע
זבולון המר — מצביע
אהרן הראל — מצביע
שבח וייס — מצביע
מאיר וילנר — אינו נוכח
אריאל ויינשטיין — מצביע
עוז ויצמן — אינו נוכח
מרדכי וירשובסקי — מצביע
אליעזר ולדמן — אינו נוכח
אברהם ורדיגר — אינו נוכח
מחמד וחד — מצביע
תופיק זיאר — אינו נוכח
מיכאל חריש — מצביע
חופיק טובי — מצביע
יעקב יוסף — מצביע
גד יעקבי — מצביע
גאולה כהן — מצביעה
יגאל כהן — מצביע
רן כהן — אינו נוכח
מאיר כהנא — מצביע
יגאל כהן אורגד — אינו נוכח
אברהם כ"ץ-עוז — מצביע
דוד לוי — אינו נוכח
דוד ליכאי — מצביע

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

אני חוזר על שמות חברי הכנסת שלא נכחו באולם.

ה צ ב ע

מאיר כהן אבידן

אבא אבן

אהוד אולמרט

מיכאל איתן

רפאל איתן

שולמית אלוני

עדיאל אמוראי

שושנה ארכלי-אלמחלינו

נאוה ארד

יורם ארידור

משה ארנס

יצחק ארצי

אליהו בן-אלישר

מרדכי בריאון

חיים בר-לב

מרים גלוריה-תעסה

פסח גרופר

גדעון גדות

מיכאל דקל

עבר-אלהב דראושה

מנחם הכהן

מאיר וילנר

עזר ריצמן

אליעזר ולדמן

אברהם ורדיגור

תופיק זיגל

רן כהן

דוד לוי

דוד מגן

יצחק נבון

אריה נחמקין

משה נסים

זיידן עטשי

מתתיהו פלד

מנחם פרוש

שמעון פרס

גדעון פת

אליעזר קולס

— אינו נוכח חיים קופמן

— אינו נוכח חיים קורפו

— אינו נוכח משה קצב

— אינו נוכח מיכאל רייסר

— אינו נוכח אבנר חי שאקי

— אינו נוכח אליעזר שוסטק

— אינו נוכח יעקב שמאי

— אינו נוכח יצחק שמיר

— אינו נוכח אריאל שרון

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

עד כאן. אם פסחתי על משהו, שיאמר.

הי"ר ש' הלל:

האם יש משהו שנמצא באולם ולא קראו לו להצביע? אין.

אני קובע שההצבעה נסתיימה.

אני מבקש מחברי הכנסת יצחק פרץ, עוזי לנדאו ויעקב

יוסף להיות ועדת קלפי.

קריאה:

הוא אינו יכול להיות חבר בוועדת הקלפי, הוא מועמד.

הי"ר ש' הלל:

אני מצטער, לא ידעתי. טעות שלי.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

חבר הכנסת דראושה הגיע, האם הוא יכול להצביע?

הי"ר ש' הלל:

בבקשה, עדיין לא פתחנו את הקלפי.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

עבר-אלהב דראושה, בבקשה.

ה צ ב ע

— מצביע עבר-אלהב דראושה

הי"ר ש' הלל:

אני מחפש חבר שלישי לוועדת הקלפי. אני מזמין את חבר

הכנסת גרשון שפט.

קריאה:

גם הוא מועמד.

הי"ר ש' הלל:

סליחה, אני מזמין את חבר הכנסת שמעון בן-שלמה

להיות החבר השלישי בוועדת הקלפי.

ג. שאלות ותשובות

1. מה הם המקומות באזורי יהודה, שומרון, עזה והגולן, שמשרד התיירות השקיע בפיתוחם כמוקדי תיירות בשנתיים האחרונות?

2. מה הוא היקף ההשקעה הכספית באתרים השונים?

3. אם תל-שילה, הרודיון וארמונות החשמונאים ביריחו אינם ברשימה, מה הן הסיבות לכך?

4. האם קיימות במסדרן תוכניות לפתח "קו תיירותי" אלטרנטיבי לצפון הארץ מירושלים לאורך קו הרכס, במקום הנסיעה דרך יריחו או דרך תל-אביב?

הי"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, בעוד הוועדה מונה את הקולות, נעבור לשמיעת תשובות על שאלות של חברי הכנסת. אני מזמין את שר התיירות להשיב על שאלות שהופנו אליו.

2178. פיתוח מוקדי תיירות ביהודה, בשומרון,

בעזה ובגולן

חבר הכנסת י' נאמן שאל את שר התיירות ביום ט' בסיוון התשמ"ו (16 ביוני 1986):

אודה לך אם תשיב לי:

הוגשה כל בקשה למימון יצוא בשביל מלך "הנסיכה" בנתניה בשנת 1982. ממילא, בקשה כזאת לא נבדקה ולא נתקבל גם כל סיוע מקרנות היצוא באותה שנה בשביל מלון זה.

מלונות שיף קיבלו מימון בשביל מלון זה רק בתקופה שהוא היה בניהולם, לפני אוקטובר 1981.

2273. פטור ליורדים ממש נסיעות

חבר הכנסת ד' ליבאי שאל את שר התיירות ביום כ"ג בסיוון התשמ"ו (30 ביוני 1986):

פורסם שמשרד התיירות מתכנן לפטור יורדים מתשלום מס נסיעות.

יש, לכאורה, כצעד כזה כדי לפגוע בזכויות הישראלים הגרים בארצם ולהפלות לטובת אורחים החיים בחוץ-לארץ.

כבוד השר מתבקש להשיב:

1. היש תוכנית כאמור במשרד התיירות?

2. האם השר תומך בה, ומדוע?

3. האם יש השפעה שלילית לתוכנית כזאת על ישראלים החיים בישראל, תורמים לכיטחונה ולכלכלתה, משלמים לה מס ונוכחים לדעת שהמדינה מיטיבה עס אלה שירדו ממנה?

שר התיירות א' שריר:

1. משרד התיירות לא הציע הצעה בעניין זה. בנושא הזה הוגשה הצעת חוק פרטית על-ידי חבר הכנסת אוריאל לין, והיא מצויה עכשיו בשלב של הקריאה ראשונה.

2. לאור השפל בתיירות, ובעיקר מארצות-הברית, עקב המצב הביטחוני באזור הים התיכון, חובה על משרד התיירות לעודד תיירות לישראל מכל המקורות האפשריים. בנים של ישראלים המתגוררים בחוץ-לארץ פטורים לפי החוק הקיים מתשלום מס נסיעות כבואם לבקר בארץ, וזאת כדי לעודדם לבקר בישראל ואולי למשוך אותם בכך להישאר בארץ. אותם שיקולים חלים במקרה זה גם על הורי הילדים הללו.

3. אין.

הייתי רוצה להוסיף הערה לגבי עמדותי האישית בנושא זה: אני מחייב את הצעת החוק, אני חושב שאנחנו צריכים לפעול כאן לפי שיקולי ההיגיון הקר, המכתיבים לנו עשיית כל מאמץ אפשרי על-מנת שישאר ישראלים המתגוררים מעבר לים יבואו לכאן ויכלו את חופשתם כאן ולא ביעדי נופש אחרים. אם לא נעשה זאת, הם יישארו שם, ועל-ידי כך, לדעתי, שנימצא מופסדים מכל הבחינות.

הו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה. אני מומין את שר האנרגיה והתשתית להשיב על שאלות שהפנו אליו חברי הכנסת.

2014. קו חשמל עליון בתחום הכפר נחף

חבר הכנסת ח' יואר שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ב באדר ב' התשמ"ו (2 באפריל 1986):

משרד האנרגיה מתכנן העברת קו מתח עליון בתחום הכפר נחף. השראית החשמלית של הקו מחייבת הריסת בתים, מבילה את האפשרות להרחבת תוכנית הבנייה בכפר ומונעת ייעוד האדמות המעטות שנותרו בכפר לתעשייה מקומית. דבר התכנון הובא לדיעת המועצה המקומית בכפר רק ב" 1984, אף שהוא קיים מאז 1978.

תשובת שר התיירות א' שריר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התיירות סייע ומסייע ליזמים המקימים מפעלי תיירות ביהודה, בשומרון, בעזה ובגולן. הסיוע הוא במסגרת החוק לעידוד השקעות הון, כמו כן, משתתף המשרד במימון תקציבי של פרויקטים בעלי אופי תשתיתי.

2. הפרויקטים האלה הוקמו או מוקמים בסיוע המשרד: פרויקטים כלליים — 1. כפר-הנופש כנרת, צפון-מזרח כינרת — השקעה כוללת כ-3.6 מיליוני דולר. סיוע: 60% הלוואת פיתוח, 12% מענק; 2. חוף-גולן, פארק שעשועי מים — השקעה כוללת כ-4.3 מיליוני דולר. סיוע: הלוואת פיתוח — מיליון דולר, מענק — 350,000 דולר; 3. כפר-הנופש בגושת'ק, 188 יחידות — השקעה כ-5.3 מיליוני דולר. הלוואה — 2 מיליוני דולר, מענקים — 0.9 מיליון דולר; 4. מלון בנווה-קדומים — השקעה כ-1.2 מיליוני דולר. סיוע: 27% מענק.

תקציבים לתשתית לתיירות (בכלל זה בשנה הנוכחית): צפון-מזרח כינרת — 250,000 דולר; חמת-גדר — 50,000 דולר; גמלא — 30,000 דולר; קלעת-נמרוד — 20,000 דולר; הורדיון — 100,000 דולר; גבעון העתיקה — 30,000 דולר (שחזור מפעל מים); גביר-סמאל — ביצוע תכנון האתר.

3. תל-שילה — עדיין לא גובשה תוכנית ביחס לאתר, לפוטנציאל שיש בו ולחפירות הנדרשות כתנאי מוקדם לפיתוחו לתיירות.

ארמונות החשמונאים — טרם נסתיימו החפירות והאתר עדיין לא זמין לפיתוח תיירותי.

4. מסלולי תיירות מירושלים דרך רמאללה, שכם, סכסטיה-צפונה, ובכיוון הפוך, קיימים ומבוצעים.

עקב התנכלויות לתחבורה בציר הנ"ל ממעטים מסייע התיירים להשתמש במסלולים אלה.

לאחרונה מקיים משרדנו פעולות נרחבות בסיוע לחברה לפיתוח יהודה ושומרון, חברה שהוקמה ביוזמת המועצות האזוריות — לתכנון, פיתוח וארגון סיורי תיירות ביהודה ובשומרון.

2179. סיוע למלונות של ח' שיף

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר התיירות ביום ט' בסיוון התשמ"ו (16 ביוני 1986):

ביום 21 במרס 1986 התפרסם בעיתון "מעריב", כי כפברואר 1986 ביקש מלונאי ח' שיף אשראי למימון יצוא (הון חוזר) למלון "הנסיכה" בנתניה. עוד נאמר, בכתבה, כי מלון זה לא מנוהל כלל על-ידי רשת שיף מאז אוקטובר 1981.

אודה לשר אם ישיב:

1. האם התקבלה במשרד, מטעם מלונות ח' שיף, בקשה למימון יצוא למלון "הנסיכה" אחרי אוקטובר 1981?

2. אם כן — האם קיבלו מלונות שיף את הסיוע המבוקש?

3. האם נבדקה הבקשה, ובכלל זה שאלת זהות מנהלי המלון בתקופה שבשבילה מבוקש הסיוע?

שר התיירות א' שריר:

למשרד התיירות, ולמיטב ידיעתנו גם לבנק ישראל, לא

יש לציין, כי הסכם קניית הנפט של ישראל ממצרים נגזר מהסכם השלום שנחתם בין שתי המדינות. בהסכם זה לא הוזכרה האפשרות של סחר גומלין.

2117. החוכרת "אנרגיה 85"

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ט' בסיוון התשמ"ו (16 ביוני 1986):

ביום ג', 10 ביוני 1986, קיבלתי חוכרת בשם "אנרגיה 85".

אודה לך אם תשיב לי:

1. בכמה עותקים מופצת חוכרת זו?
2. מה הוא סכום ההוצאה, הכולל עריכה, הדפסה והפצה, של החוכרת הנ"ל?
3. האם לא קיימת אפשרות להפיץ המידע הכלול בחוכרת בצורה פשוטה וזולה יותר?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:
החוכרת הודפסה ב-1,000 עותקים.

אשר לסכום ההוצאה הכולל לעריכה, להדפסה ולהפצה של החוכרת: הוא היה 17,500 שקל.

ההוצאה נעשית עלידי לשכת הפרסום הממשלתית, לפי הוראת החשב הכללי ובהתאם למקובל במשרדי הממשלה.

2118. חילול שבת במכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה

חבר הכנסת י' יוסף שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ט' בסיוון התשמ"ו (16 ביוני 1986):

ממדיע שנמסר לי עולה, כי המכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה, בחולון, שהוא מכון ממשלתי השייך למשרד, פועל בשבת כבחול, והעובדים עובדים בהוראות המנהלים, המקבלים הטבות כעד העבודה בשבתות.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. האם הדברים נכונים?
2. אם כן — מדוע מחללים את השבת במכון זה?
3. כיצד יוכל השר לוודא שגם במקרים הלא-מוצדקים מכוח החוק לא תחולל השבת?
4. כיצד יוכל השר לוודא שעובדים שהם שומרי מסורת ויכלו להשתחרר מעבודה בשבת?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

1. הדברים כפי שהם מנוסחים בשאלתא אינם נכונים. מתבצעת עבודה בשטחי אש צבאיים, שהצבא מאפשר כניסה אליהם רק בימי ישישי ושבת. העבודה היא כחוק ובהתאם לאישור משרד העבודה.

2. להוציא הפעילות המפורטת בשאלה 1, אין מחללים שבת במכון.

3. מניסוח השאלה לא ברור אם מדובר באופן כללי, או ספציפי. לגבי המכון, אם מדובר במכון — ראה תשובות על שאלות 1 ו-2.

4. שום עובד לא נאלץ לעבוד בשבת. מאז ומעולם כיבדו רצונם של עובדים שלא לעבוד בשבת.

הנני מבקש לשאול את כבוד השר:

1. האם הדברים נכונים?
2. אם כן — מדוע הוסתר תכנון קו החשמל העליון מהמועצה המקומית במשך שש שנים?
3. בגלל הנוקים שעלול לגרום קו החשמל לכפר נחף, האם מוכן השר לשקול מחדש את תכנון קו החשמל ולהציע תוכנית חלופית שתמנע עוול מהכפר נחף ומתושביו?

תשובת שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הדברים אינם נכונים לחלוטין: הקו לא יעבור כלל בתחום השטח הבנוי או המיועד לבנייה של הכפר. אין שחר לטענה, כאילו תחייב ההשראה החשמלית של הקו הריסת בתים. התקנת הקו לא תמנע ייעוד אדמות ככפר לתעשייה מקומית.

2. אין שחר לטענה שתכנון הקו קיים מאז 1978 והוסתר מפני המועצה המקומית עד 1984. העובדה היא, שעם השלמת התכנון של הקטעים הרלבנטיים לכפר זה ב-1981, הובא דבר התכנון לידעת רשויות התכנון והבנייה המחוזיות והמקומיות, במועד המקובל, במסגרת הליכי האישור הסטטוטוריים של הקו.

3. משרדנו היה מוכן לשקול תוראי חלופי שיוצע עלידי המועצה המקומית לא יאוחר מיום 24 במאי 1986. הודעה ברוח זו נמסרה מטעמנו גם במסגרת בג"ץ, בדיון בעתירתם בנדון של המועצה המקומית ותושבים בכפר. יצוין שהעתירה בוטלה.

נוסף על כך, ברצוני להדגיש כי לפנים משורת הדין המשרד מעיין בהצעות שהוגשו עלידי הכפר במועד מאוחר יותר.

2090. הרכבת אוטובוסים למצרים תמורת נפט ממנה

חבר הכנסת ע' לנדא שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ג באייר התשמ"ו (1 ביוני 1986):

כבוד השר הודיע בעבר, כי משרדו משקיע מאמץ בניסיונות לפיתוח עסקות קנייה חוזרת (Buy Back) עם מדינות שישאל קונה מהן נפט. ישראל קונה נפט במצרים. התפרסם בעיתונות ("חדשות", 10 באפריל 1986), כי למצרים צורך באוטובוסים, וכי מפעל הרכבת האוטובוסים בישראל יכולים לבנותם בזול.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

האם ניסה כבודו להביא לכך שמצרים תקנה אוטובוסים מורכבים בישראל תמורת הנפט שישראל קונה במצרים?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

התשובה היא כן. יצרנים ויזמים ישראלים פונים למצרים באמצעות משרדי הממשלה המתאימים בהודמנויות שונות ומציעים למכור סחורות תמורת הנפט שישראל קונה במצרים. גם נושא האוטובוסים עלה כמה פעמים. עד כה היו תשובות המצרים שליליות, להוציא נושא חזקיקי הנפט.

ישראל מייצאת למצרים מוצרי נפט, בעיקר קרוסין. בשנת 1985 קנתה מצרים בישראל מוצרי נפט בסכום של כ-82 מיליון דולר. מאז 1980 מייצאת ישראל למצרים כ-300,000 טונות מוצרי נפט כשנה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יעקב יוסף.

יעקב יוסף (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

כבוד השר, עובדה היא, שבכל אותם מקומות שבהם עובדים בשבת, הפועלים העובדים באותו מקום רובם ככולם אינם שומרי שבת. אחוז שומרי השבת במקומות אלה שואף תמיד לאפס, אם ברשות השידור ואם במקומות אחרים. אני רוצה לדעת מספרים: מהו אחוז שומרי שבת באותם מקומות? האם משום שבמציאות, בפועל, עובדים שם בשבת מקופחים יהודים שומרי שבת? איש לא אומר לפועל: אתה שומר שבת, תצוץ מכאן. אבל במציאות, בפועל, מונעים כניסת אנשים דתיים לכל אותם מקומות.

שר האגריה והתשתית מ' שחל:

התשובה על השאלה היא שלילית. עד כמה שידוע לי, שלושה עובדים במכון — והוא איננו מכון גדול, ואין בו מספר רב של עובדים — הודיעו שהם מבקשים לשמור על השבת. גם אם אחרים מהם, לפחות אחד מהם, איננו דווקא שומר שבת, כיכדנו את הודעתם.

אני רוצה לומר דבר נוסף: בימי ראשון שבהם מתחילים לעבוד מוקדם בבוקר, אנחנו מסייעים את העובדים במוצאי שבת או בימי שישי ומאפשרים להם ללון במלון, כדי שיוכלו להגיע לעבודה ביום ראשון מוקדם בבוקר. כל עובד שהודיע על רצונו לכבד את השבת, נעשה הסידור הזה לגביו, ובכלל, העבודה בשבת היא דבר חריג ואיננה דבר שבשגרה.

2119. החלת מחירי דלק

חבר הכנסת א' שלום שאל את שר האגריה והתשתית ביום ט' בסיוון התשס"ו (16 ביוני 1986):

בעיתון "הארץ" מיום 29 במאי 1986 פורסם, שהמשק המערבי יחסוך 60 מיליארד דולר מההוצאת מחירי הדלק השנה. החיסכון יבוא לשיפור רווחיות התעשייה ולשחרור משאבים להשקעות במדינות המתועשות.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. איזה חיסכון היה למדינת ישראל מההוצאת הדלק, בערכים דולריים, בתקופת מאי 1985 — מאי 1986?

2. האם הוזל הדלק לתעשייה, לחקלאות ולחשמל באותה תקופה ובאותו יחס של הוזלה בקנייה?

3. האם משרד האגריה מוזיל דלק למשתמשים שלא באמות מידה שוות, ואם כן — מה הן הסיבות לכך?

4. האם יוכלו התעשייה והחקלאות כארץ להתחרות עם תעשיינים במדינות מערב אם יהיו מחירי הדלק גבוהים?

שר האגריה והתשתית מ' שחל:

1. החיסכון למדינת ישראל מרכישות נפט הסתכם במחצית השנייה של 1985, לעומת המחצית הראשונה, בכ-50 מיליון דולר, ובמחצית הראשונה של 1986 — בכ-240 מיליון דולר. אם נדבר, על שיפור מאזן התשלומים או על התרומה למאזן התשלומים בשנים 1985 — 1986, אנחנו מעריכים שזה יהיה למעלה ממיליארד ורצוי, בהשוואה לשנים קודמות.

2. התשובה שלילית. כשום מקום בעולם לא הוזל הדלק לצרכן באותו יחס. בצרפת ובאיטליה, למשל, הוגדלו המסים כדי לספוג חלק מההוצאות.

3. א. משרד האגריה מתאם את הוזלת מחירי הדלק עם משרד האוצר; ב. התקנות עליפי החוק לציבות מחירים במצרכים ושירותים קבעו את שרי האוצר והאגריה כממונים על ביצוע החוק בתחום האגריה; ג. מדיניות המשרד היתה ונתורה להתאים את המחיר לצרכן — לפרט, לתעשייה ולחקלאות — למחירי אירופה, על-מנת לאפשר לסייע לייצוא; ד. הוזלת הדלק אינה מתבצעת אוטומטית, אלא מותאמת לצורכי המשק, וכאמור, אנחנו משתדלים להתאים אותם למחירי אירופה.

4. התשובה שלילית, אולם יש לציין כי במדינת ישראל היו הוזלות ניכרות, ואף גדולות מההוזלות באירופה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים שלום.

אפרים שלום (המערך):

אדוני השר, אני שאלתי לגבי המדיניות בהוזלה ואני שואל שוב: מדוע הוזל הדלק הן לתעשייה והן לצרכנים, ואילו הדלק לאגריה של המים ולכימיקלים לא הוזל, ועקב כך, החקלאים משלמים מחיר יקר מדי בשביל התשומות שלהם ואינם יכולים לעמוד בתחרות עם מדינות אחרות ובתנאים שווים אתן?

שר האגריה והתשתית מ' שחל:

עד כמה שידוע לי, אין הבחנה בין הוזלות המחירים. כמחיר הנפטא לתעשייה נוצר פער, אני לא בטוח שזה לשימוש בחקלאות, בגלל חוק הקפאת המחירים, בין מחיר נפטא לייצור מקומי לבין מחיר נפטא לייצוא. פער זה גדל והגיע ל-50 דולר לטון. אנחנו התרענו על כך ואכן, בהוזלה האחרונה השוונו את המחירים גם לייצוא וגם לייצור המקומי.

אני רוצה להבהיר שבנושאים כאלה יש תמיד דיונים בין שני משרדים. נכון הוא שבמשך חודשים מספר היה פיגור בין מחיר העלות של המוצרים לבין מחירם לצרכן, דבר שיש רק להצטער עליו.

מדיניות משרד האגריה היתה להתאים מדי חודשיים את המחירים, ואני מקווה שאכן כך נעשה. אם היה במוצר כלשהו שוני במחיר לחקלאות — ועד כמה שידוע לי, לא היה — אם אוכל לקבל ממך פירוט, אשמח להשיב לך גם באופן אישי.

2195. החוברת "אגריה 85"

חבר הכנסת מ' וירשובסקי שאל את שר האגריה והתשתית ביום י"ח בסיוון התשס"ו (25 ביוני 1986):

משרד האגריה והתשתית פרסם בחודש אפריל 1986 את החוברת "אגריה 85". במכתב המלווה לחוברת נאמר שהיא תוצא לאור מדי שנה בשנה.

ברצוני לשאול:

1. מה היתה העלות של הוצאת החוברת לאור?

2. האם אין בהוצאת חוברת כזאת, במתכונת מהודרת, מבריקה וצבעונית, ובעברית בלבד, משום כובדו כספים שלא לצורך, במיוחד כשכספים אלה באים מתקציבו של משרד האמור לשקד על חיסכון באגריה?

3. האם מתכוון השר להורות כי משרדו, ככל משרד ממשלתי אחר, לא יוסיף להוציא פרסומים יקרים שכאלה, לפחות כאשר מדובר במימנם מתרומות?

שר האגריה והתשתית מ' שחל:

1. עלות הוצאת חוברת — 17,500 ש"ח.

3. האם הרעמדו צעירים אלה לדין? אם לא — מדוע? אם כן — איזה עונש נגזר עליהם?
4. האם היה להם עבר פלילי?
5. האם היה לצעיר החרדי עבר פלילי?
6. אם אותם חילונים לא הרעמדו לדין לפני שופט, האם תסכים להורות להביאם לדין הן על החשד לכיצוע עבירה של התחזות לשוטרים והן על החשד לעבירה של תלישת כרזה והריסת תחנת אוטובוס — מעשה שעליו נידונו בחקופה האחרונה עשרות צעירים, אומנם חרדים?

שר המשטרה ח' בר-לב:

1. החשודים נחקרו, הודו במיוחס להם ושוחזרו כערכות.
- 2 — 3. ח"ק החקירה נסגר מחוסר עניין לציבור. הודעה על סגירת החקירה נשלחה לעורך-דינו של המתלונן. בהודעה צוין כי עומדת למתלונן האפשרות להגיש ערר על ההחלטה.
- 4 — 5. חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א — 1981, אוסר מסירת מידע מהמרשם הפלילי בנסיבות כגון אלו שלפנינו, ומכאן שאני מגוע ממסירת המידע המבוקש.
6. אודה, תמונה בעיני הפנייה אלי להורות להביא לדין חשודים. מדובר בפעולה שאינה בגדר כוחותי וכתחום סמכויותי. הגשת תביעות מצויה בתחום סמכותו הבלעדית של היועץ המשפטי לממשלה והכפופים לו, וחלילה לשר המשטרה מלהתערב כהליכים אלו.

היו"ר ד' בן-מאיר:

רשות לשאלה נוספת. לחבר הכנסת יעקב יוסף.

יעקב יוסף (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

כבוד השר, נועצתי עם משפטנים בנושא וגאמר לי שיש הבדל בין חטא, בין עוון ובין פשע. החוק אינו מאפשר למשטרה לסגור ח"ק כאשר בוצע פשע. במקרה הקונקרטי הואשמו הארבעה בחקירה בנסיבות מחמירות, באיומים, בכליאת אודות במוכנות ללא סמכות. אומנם השר אינו מתערב בצורה מפורטת, אבל מותר לשר לשאול את הכפופים לו כיצד עושים צעד כזה המנוגד לחוק. הרי החוק אינו מאפשר לסגור ח"ק בנושא כזה. אנשים דתיים הרעמדו לדין על עבירות חמורות הרבה פחות. האם אין איפה ואיפה בין דתי לבין מי שאינו דתי? האם איננו מובילים את העם למלחמת אחים בהתנהגות זו?

שר המשטרה ח' בר-לב:

ובכן, את החוק יודע לא רק היועץ המשפטי שלך אלא גם כל שוטרי. אם אמרתי שהחוק נסגר, הרי הוא נסגר בהתאם לחוק. סמכות המשטרה היא לסגור ח"ק אם מדובר בחטא או בעוון וסמכות הפרקליטות היא לסגור ח"ק אם מדובר בפשע. זאת, כאשר אין בחומר שבח"ק עניין ציבורי או אין בו ראיות מספיקות להכאה לדין. גם כאן הח"ק נסגר כחוק. על כל פנים, זכותו של פרקליט המתלונן לפנות לבית-המשפט ולערער על סגירת הח"ק. היועץ שלך והיועץ המשפטי של המתלונן יכולים לפנות לבית-המשפט והוא יקבע אם צריך. בכל זאת, להגיש תלונה, או שהח"ק הוא סגור ומסוגר.

2156. חקירת היעלמותו של הנער נ"ש

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר המשטרה ביום ט' בסיוון התשמ"ו (16 ביוני 1986):

2. לא.

3. הפרסומים מבוצעים על-ידי לשכת הפרסום הממשלתית לפי הוראות החשב הכללי ובהתאם למקובל במשרדי הממשלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מודה לשר על התשובות שהואלת להשיב. רשות הדיבור לשר המשטרה להשיב על שאלות המופנות אליו במסגרת משרדו.

2122. מדיניות הממשלה כלפי הדרוזים ברמת-הגולן

חבר הכנסת ב' שליטא שאל את שר המשטרה ביום ט' בסיוון התשמ"ו (16 ביוני 1986):

ועדת הפנים של הכנסת סיירה בתחילת חודש יוני בכפרי הדרוזים ברמת-הגולן. באחת החנויות במרכז מגידו-שמש פנה בעל החנות בשחצנות ובהתרסה אל חברי הכנסת. הוא קבע, שבחנותו אין משרתים חרדי כנסת, ושהוא מסתייג החלטית מכל מגע עם ישראלים.

אבקש לשאול את כבוד השר:

1. מה היא המדיניות הנקוטה ביום ברמת-הגולן כלפי גורמים מסיתים?
2. האם נלמדו הלקחים ונקטה מדיניות חדשה לאחר ביקור ראש הממשלה בכפרי הדרוזים?

שר המשטרה ח' בר-לב:

1. המדיניות כלפי גורמים מסיתים בכלל, ובאזור רמת-הגולן בפרט, היא לחקור כל חשד לכיצוע עבירה פלילית, ובהתאם לחומר הראיות ולנסיבות המקרה להמליץ על העמדה לדין.

2. אין שינוי במדיניות החקירות, והחוק ייאכף. בעקבות ביקור ראש הממשלה בוצעו פעולות חקירה נגד המסיתים, והדין ימוצה עם העבריינים.

2153. תקיפת צעיר דתי על-ידי חילונים

חבר הכנסת י' יוסף שאל את שר המשטרה ביום ט' בסיוון התשמ"ו (16 ביוני 1986):

נמסר לי, כי לפני כחצי שנה התנפלו ארבעה חילונים על צעיר דתי שהסיר כרזה מתחנת אוטובוס בשכונת גאולה בירושלים. לאחר מכן התברר, כי אותם מתנפלים חיבלו בתחנת אוטובוס אחרת — הם ניפצו אותה כדי להסיר ממנה את הכרזה שהיתה תלויה בה ולחלותה בתחנת אוטובוס בשכונה חדרית, על-מנת להטמין "פיתיון" לדתי שיבקש להסירה. את הצעיר החרדי שתפסו הם הסגירו למשטרה. אך כאשר הם תפסוהו, הם התחזו לשוטרים. הצעיר עצמו נידון לשלושה חודשי מאסר בפועל.

ביום ב' בשבט השיב שר המשטרה על שאלתה ישיבה שהגשתי לו בג' בטבת, ובתשובתו אמר לי: "המשטרה פתחה בחקירה לבדיקת התנהגותם. בסיום החקירה יוחלט על דרך הטיפול המתחייבת מן הנסיבות".

אודה לכבוד השר אם ישיבני היום, לאחר מחצית השנה:

1. מה העלתה המשטרה בחקירתה על אודות הארבעה הנ"ל?
2. על איזו דרך טיפול החליטה המשטרה בעקבות מסקנות חקירתה?

2. אילו צעדים מתכוונת הממשלה לנקוט כדי למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד?

שר המשטרה ח' ברילב:

1. משטרת ישראל מגישה, באמצעות משרד המשפטים, בקשות להסגרת העבריינים, אם מתברר שהם ביצעו עבירות פליליות המצדיקות זאת. הדבר חלוי בסוג העבירה ובתוכן האמנה להסגרת עבריינים שעליה חתומות המדינה ומדינת שהותו של העבריין, אם בכלל.

2. המשטרה, כזרוע הממשלתית לאכיפת החוק, פועלת לתפיסת עבריינים ולהבאתם לדין. אם ידוע למשטרה על עבריין המתעדר להימלט מהארץ, מונעת המשטרה, על-פי צו שיפוטי, את יציאתו של אותו אדם. יש מקרים שבהם דבר העבירה מתגלה רק לאחר שהעבריין כבר אינו נמצא בישראל, אם משום שלא הוגשה תלונה נגדו ואם מכל סיבה אחרת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש משר המשטרה להשיב על שאלתא מס' 2290 של חבר הכנסת דוד מגן. הוא איננו, התשובה תועבר לפרוטוקול.

שר המשטרה ח' ברילב:

הייתי, בכל זאת, מבקש להשיב.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אבל לפי התקנון, אם חבר הכנסת השואל נעדר, התשובה חייבת לעבור לפרוטוקול.

שבח וייס (המעורר):

לא חייבת, השר רשאי להשיב.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אם כך, אני מתקן את עצמי: אם השר מעוניין להשיב — זכותו.

2290. חקירת פרשת השב"כ

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר המשטרה ביום א' בתמוז התשמ"ו (8 ביולי 1986):

ביום כ"ג בסיוון התשמ"ו (30 ביוני 1986), בהיעדרך מאולם מליאת הכנסת, מסר ראש הממשלה לכנסת כי, למרות תלונת היועץ המשפטי לממשלה, הודעת לראש הממשלה כי המשטרה הכפופה לך לא יכולה לבצע חקירה בתנאים שדרש היועץ המשפטי.

הנני מבקש לדעת:

אם אומנם אלה מגבלות פקודת המשטרה — האם אין מקום לחקנה כדי שתוכל לענות על דרכי חקירה כשתבקש לכן בעתיד?

שר המשטרה ח' ברילב:

היועץ המשפטי לממשלה, אשר נכנס זה עתה לתפקידו, העלה בפני המפכ"ל רעיון מסוים לחקירת פרשת השב"כ. המפכ"ל הבהיר שרעיון זה אינו עולה בקנה אחד עם שיטת החקירה המשטרתית המקובלת. היועץ המשפטי לממשלה קיבל עמדה זו.

במאמר מוסגר אוסיף ואומר, כי משטרת ישראל מסוגלת לחקור כל נושא רעיוני, אך במסגרת השיטות החוקיות והמקובלות בידה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה לשר המשטרה.

בתאריך 23 בינואר 1986 נעלם הנער נ"ש (שמו נשמר עמדי) והמשטרה טרם העלתה דבר. בתשובה על שאלתא ששאלתי, ענה לי השר, כי אנשי ישיבת "שוכו בנים" נחקרו אולם הרב שפירא טרם נחקר.

שאלותי הן:

1. מדוע לא נחקר הרב שפירא, הידוע כמי שעומד בראש הישיבה ואשר אליו נקרא הנער לפני שנעלם?

2. האם התקדמה חקירת המשטרה בנושא, ומה היא העלתה?

תשובת שר המשטרה ח' ברילב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משיקולי חקירה הוחלט שיש לבצע פעולות הכנה מוקדמות לחקירת הרב. פעולות אלו הסתיימו וחקירת הרב תתבצע בימים הקרובים.

2. לדאבון הלב, החקירה לא הביאה לגילוי הנער. החקירה נמשכה.

2229. חקירת המשטרה בעניין התפרעויות

המתנחלים בחברון

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר המשטרה ביום י"ח בסיוון התשמ"ו (25 ביוני 1986):

הדיווחים על התפרעויות המתנחלים — אנשי "גוש אמונים" וחבר הכנסת כהנא — כנגד "שלום עכשיו" במלון "פארק" בחברון, גרשו את כלי התקשורת — בדיבור, בכתב ובתצלומים — עד כדי כך שאפשר היה לזהות כמה מן המתפרעים בשעת מעשה. גם ידוע לי שהוגשו תלונות מפורטות למשטרה. בין השאר, תלונתו של מר אורי אבנרי, עורך "העולם הזה", היתה מלווה בהרבה תצלומים ברורים, שיש בהם כדי להקל את חקירת המשטרה ואת זיהוי המתפרעים.

אי לכך הריני שואל:

1. האם זוהו מתפרעים? אם כן — כמה?

2. האם הועבר חומר חקירה לפרקליטות המדינה? אם כן — נגד כמה חשודים?

3. אם התשובות על שאלות 1 ו-2 שליליות — למה?

שר המשטרה ח' ברילב:

1. התשובה חיובית. 18 חשודים זוהו.

2 — 3. התיק הועבר בשלמותו לתביעה להעמדה לדין.

2265. עברייני "צווארון לבן" הנמלטים מהארץ

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בסיוון התשמ"ו (30 ביוני 1986):

לאחרונה יש מקרים שעברייני "צווארון לבן" נמלטים מהארץ כשהם מוחזרים אחריהם חובות בלתי מוסכרים של מיליוני דולרים. לאחר שכונות מספר או חודשים, מגיעות עדויות מרחבי העולם, שלפיהם חיים אותם עבריינים חיי פאר ורווחה באחרים שונים בעולם.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. אילו צעדים מתכוונת ממשלת ישראל לנקוט נגד העבריינים הנמלטים הנ"ל?

ד. הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון), התשמ"ה — 1984 *
(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' בן-מאיר:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון), התשמ"ה — 1984, בקריאה ראשונה. רשות הדיבור לסגן שר האוצר להביא את הצעת התיקון הזאת.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אדוני היושב-ראש, לפי מיטב זיכרוני, אני צריך רק להשיב.

היו"ר ד' בן-מאיר:

כתוב כאן: הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון), התשמ"ה — 1984, קריאה ראשונה. האם כבר הגשת אותה?

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

לפני שנה הגשתי את הצעת החוק הזאת לקריאה ראשונה. היה דיון אבל לא השיבותי. אני צריך להשיב עכשיו למתווכחים.

היו"ר ד' בן-מאיר:

נכון שהיא הועלתה לפני שנה, לכן, אולי תואיל להציג את הצעת החוק פעם נוספת, כדי לרענן את זיכרונו של חברי הכנסת? לא נקפיד על הפרוצדורה מבחינה זו, כדי שחברי הכנסת יוכלו להתייחס לדבריו לאחר מכן.

דב שילנסקי (הליכוד):
הוא משיב?

היו"ר ד' בן-מאיר:

לא, הוא אינו משיב, עדיין לא דנו.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:
כן דנו, אני משיב.

דב שילנסקי (הליכוד):
על מה?

סגן שר האוצר ע' אמוראי:
על הצעת התיקון הזאת.

דב שילנסקי (הליכוד):
למה? אני רשום לדיון.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:
אבל, כבר היה דיון לפני שנה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני אסביר: מזכירות הכנסת הניחה את הצעת החוק הזאת על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה, עם רשימה של חמישה חברי כנסת המבקשים להשתתף בדיון.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:
אבל זו טעות.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אם זו טעות, נא להודיע לי. מכיוון שיש ספק בעניין, נצטרך לדון על כך פעם נוספת. נא להציג את הצעת החוק. אני מצטער.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:
זו טעות שם, טעות של מזכירות הכנסת.

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1701).

היו"ר ד' בן-מאיר:

יכול להיות, אבל אני יכול להחליט רק לפי מה שמונח לפני כרגע, כיוון שאין חוקן של מזכירות הכנסת בעקבות מה שאתה מעיר עכשיו.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:
לא נותר לי אלא להשיב למתווכחים.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מבין שצריך לתת לאנשים שנרשמו לרשות הדיבור לדבר.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
יש שני חוקים.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

— — —

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אני מדבר על תיקון מס' 16. לגבי תיקון מס' 8 אולי זה נכון. לגבי תיקון מס' 16 היה דיון.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אם מזכיר הכנסת אומר, שקרוב לוודאי שהיה דיון כזה, וסגן שר האוצר טוען שהוא דן בנושא הזה — — —

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

לפי מיטב זיכרוני, אומנם זה היה מזמן, אבל יש כאן עוד חברים בבית. העליתי את הנושא ודנו בו.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):

תיקון מס' 16 זה חוק לימוד חובה. כחוק חיילים משוחררים לא היו תיקונים. זה התיקון הראשון.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אם כך הדבר, אני מבקש בכל זאת שתציג את הצעת החוק ויהיה עליה דיון.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

כן, זה לא תיקון מס' 16, זה נכון.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש שתציג את הצעת החוק.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

מחדש?

היו"ר ד' בן-מאיר:

כן, נערוך דיון על החוק, בבקשה.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אומנם הצגתי את החוק לפני שנה, אך לפי הוראת היושב-ראש, כנראה בגלל טעות במזכירות הכנסת, אני מתבקש להציג אותו מחדש, ואני עושה כן.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק חיילים משוחררים (תיקון), התשמ"ה — 1984, אשר נחקק ביולי 1984, העניק הטבות שונות לחיילים משוחררים, ההטבות לחיילים משוחררים כוללות: קדימה בשליחה לעבודה על-ידי לשכת התעסוקה בכל עבודה מעודפת.

מס הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (הוראת שעה), 1981, והוחל גם על ענף התיירות.

בעת הדיונים על הקיצוץ בתקציב המדינה החליטה הממשלה על הגשת הצעת תיקון לחוק, ולפיו, יידחה לשנת הלימודים התשמ"ח היישום של סעיף 9 לחוק בלבד, הקובע כי אוצר המדינה יישא ב־75% משכר הלימוד לחייל משוחרר המשלים את השכלתו התיכונית.

עלות הפעלת סעיף 9 לחוק מותנית בכיקוש של חיילים משוחררים להשלמת לימודי התיכון, והיא יכולה להגיע עד לסך של כ־12 מיליון דולרים בשנה. ההערכה מבוססת על נתוני החיילים המשוחררים בשנתון, שאינם בעלי תעודות בגרות או גמר. כיוון שהחוק קובע, כי זכויות החייל המשוחרר יינתנו לו במשך שלוש שנים מהיום שהשתחרר, ברור שבשנה הראשונה יכולים להידרש לסעיף זה חיילים משלושה שנתונים.

הממשלה מבקשת בהצעתה: 1. לדחות יישום סעיף 9 עד ל־1 בספטמבר 1987; 2. להודיע, שתינתן חוספת משאבים בסך 3.1 מיליוני דולר — שני שליש מהסכום הזה למשרד החינוך והתכנון, ושליש למשרד העבודה והרווחה. חוספת זו תאפשר להספיף 3,000 חיילים משוחררים למכירות — 2,000 במסגרת מכירות משרד החינוך ו־1,000 במכירות משרד העבודה והרווחה. הואיל והלימוד של החיילים המשוחררים במכירות כפוף לקריטריונים, הכוללים גם מבחני הכנסה, ברור מי ייהנה מהם קודם.

חשוב להדגיש, כי סעיף 8 לחוק חיילים משוחררים, המאפשר הכשרה מקצועית לחיילים משוחררים, לא נדחה.

אבקש להביא את התיקון לאישור הכנסת בקריאה ראשונה.

היו"ר ד' בן־מאיר:

חודה רבה. לדיון נרשמו 12 חברים, ובזאת אני מודיע שרשימת הנואמים סגורה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אבקש לרשום אותי.

היו"ר ד' בן־מאיר:

טוב, ואחרי זה רשימת הנואמים סגורה.

ה. בחירת נציגי הכנסת לוועדת מינויים לדיינים *

2. תוצאות ההצבעה: חברת הכנסת חייקה גרוסמן — 19; חבר הכנסת דוד דינו — 36; חבר הכנסת חיים דרוקמן — 25; חבר הכנסת מנחם הכהן — 51; חבר הכנסת יעקב יוסף — 7; חבר הכנסת גרשון שפט — 23.

לפיכך נבחרו חבר הכנסת מנחם הכהן וחבר הכנסת דוד דינו.

אני מאחל להם הצלחה בשליחותם כשם הכנסת.

ו. הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון), התשמ"ה — 1984 **

(קריאה ראשונה — המשך).

— לחברת הכנסת חייקה גרוסמן, ואחריה — לחבר הכנסת דב שילנסקי, נא להקפיד על הומן.

אמירה סרטני (מפ"ם):
לא שומעים.

היו"ר ד' בן־מאיר:

אני מבקש שתדבר קרוב יותר למיקרופון. אני מבקש להעיר שוב למוכירות הכנסת: נא לבדוק את האקוסטיקה. מהפינה הזאת לא שומעים.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אינך יכול לבקש ממני לדבר יותר ברור. אני חושב שאני מדבר ברור.

היו"ר ד' בן־מאיר:

אבל דבר אולי יותר לאט וקרוב יותר למיקרופון. נא להעלות קצת יותר את המיקרופונים.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אני מדבר כפי שאני מסוגל.

היו"ר ד' בן־מאיר:

מן השמים לוחמים כך.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אבל מה אתה רוצה ממני. עם כל הכבוד? או שיהיה שקט או שישדרו את המיקרופונים.

ההטבות לחיילים משוחררים כוללות: קרימה בשליחה לעבודה על־ידי לשכות התעסוקה בכל עבודה מועדפת; קרימה בקבלה להכשרה מקצועית, תוך זכאות לפטור חלק משכר הלימודים; השלמת השכלה חיצונית במימון של 75% משכר הלימוד על־ידי אוצר המדינה; עדיפות בקבלה למסלול לימודים ולמעונות סטודנטים במוסד להשכלה גבוהה; חייל משוחרר שהתקבל למוסד להשכלה גבוהה זכאי להלוואה לסייע למימון שכר הלימוד; חייל משוחרר הזכאי להלוואה מהמדינה לצורכי שיכון ייהנה מהגדלה בסכום ההלוואה, כשיעורים שייקבעו על־ידי שר הבינוי והשיכון ובהסכמת שר האוצר.

שושנה ארכיליאמוזוליני (המערך):

לאט לאט.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

הכול קבוע בחוק. נוסף על כך, הוארך תוקף התיקון בחוק.

היו"ר ד' בן־מאיר:

לפני שאנחנו עוברים לדיון בחוק חיילים משוחררים אני רוצה לקרוא את תוצאות ההצבעה לוועדה למינוי דיינים. אני קורא את הנוסח —

"אנו התחומים מטה מאשרים הממצאים הבאים:

1. נמצאו 83 מעטפות — 82 כשירות ואחת ריקה.

היו"ר ד' בן־מאיר:

אנחנו עוברים לדיון, במסגרת של עשר דקות לכל מתידין. רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק ארצי — איננו באולם. אתריו

* "דברי הכנסת", חוברת זו, עמ' 3566.

** "דברי הכנסת", חוברת זו, עמ' 3574.

חוברת ל"ו, ישיבה רכ"ז
— הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון) —

עדיין לא יודעת מה אתה חושב על החוק, אבל כרגע זה הוויכוח הוא סמנטי.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציעה לסגן השר, אם יש לו זכות כזאת, אינני יודעת, להחזיר את הצעת החוק לממשלה, שהיא תישכח ותיכנס לתהום הנשייה.

הי"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת דב שילנסקי, ואחריו — לחבר הכנסת חיים רמון.

חברת הכנסת חייקה גרוסמן שימשה דוגמה איך אפשר להגיד דרכה דברים חשובים בחוק חמש דקות; אולי יחקו אותה גם חברי הכנסת האחרים.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להשלים בכמה מלים את הדברים שאמרה חברתי חברת הכנסת חייקה גרוסמן בקשר לקבלת החוק. היו לי הזכות והכבוד להיות היוצר של החוק הזה עת כינהתי כסגן שר במשרד ראש הממשלה מנחם בגין ואחריו דחק שמיר. אני מבקר גלריות, לא הייתה תמיכה בחוק הזה. היה לי עניין בחוק הזה, כי לחוק הזה יש קשר עם הירידה ויש לי עניין במניעת הירידה מהארץ, העליתי את החוק ערב בחירות, ואז כל חברי הבית התחרו בתמיכתם בו.

אני מודיע לך, אדוני סגן שר האוצר, שאם אתה לא תאפשר לי להעביר עתה את החוק בדבר פטור ממס קנייה וממס ערך מוסף לחיילים משוחררים על דברים פעוטים כמו תנור אפייה, מכונת כביסה ומקרר — אני אעביר אותו, אני אעלה אותו ערב בחירות וכולם פה יתחרו בתמיכתם בו; וכמוהו חוקים נוספים.

בנושא הירידה לא חשוכה לי המפלגותיות. אני הצהרתי, הרי אתם יודעים שאני נץ שחור, פנט, שבשבילי חשוב יותר איש "שלום עכשיו" אחד, שאני מתנגד לו, שאני חושב שהוא גורם לאסון, 100 מיליון תומכים בארץ-ישראל השלמה — ואם יודעים שאני שלם עם ארץ-ישראל השלמה — היושבים באמריקה.

רבותי, מה קורה אתנו? תיגשו לראות מה קורה ליד שגרירות ארצות-הברית. מה אינכם רוצים לתת פה ולמי אינכם רוצים לתת? — לחייל המשוחרר מבית מסורד? הוא לא זקוק לסעיף 9, הוא סיים את לימודיו בביט"ס ספר תיכון לפני שהתגייס לצבא. מי לא סיים לימודי תיכון? — אותו בחור מבית כמצוקה. אם בצבא הוא שופשף וקיבל קצת הכנה, והנה מדרבנים אותו לסיים לימודיו התיכוניים — הרי לו הוא היה מבית עשיר, המדינה הייתה מסבסדת את לימודיו לפני גיוסו לצבא — למה אינך רוצה לסבסד את שנת הלימודים האחת, השתיים, השלוש החסרות לו, אחרי שישתחרר מהצבא?

שבח וייס (המערך):

יש תיכון חינוס.

חיים רמון (המערך):

זהו בדיוק האבסורד, שלא נותנים זאת לחיילים משוחררים.

דב שילנסקי (הליכוד):

על כך מדובר. לזה אין כסף. לכול יש כסף. לתת פטור יש כסף. המדינה אומרת: קודם כול, רד מהארץ ואחרי-כן ניתן לך הכול, נרד על הברכיים רק כדי שתחזור, ניתן לך את כל הדברים, שלושת הפרטים הקטנים, הקטנטנים, שלא רצינו לתת לך אותם היום, לפני שאתה יורד — אחרי שתדיר יציעו לך פי עשרה, הצעות בשווי של עשרות אלפי דולרים, רק תרד.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני זוכרת שבזמנו, כשהונח החוק על שולחן הכנסת, הוא עורר התנגדות כללית כמעט. נראה שהממשלה חושבת, שחוק שמתנגדים לו והוא מונח הרבה זמן, מתגלים אליו לאט לאט והוא יעבור. אינני יודעת מה הניע את הממשלה לחזור לחוק הזה.

מה נאמר בסך הכול? מה אתם רוצים למחוק? הרי כל צעיר יכול להגיע להשכלה תיכונית, אלא אם יש תנאים מיוחדים שבגללם הוא אינו יכול להגיע לכך. חייל ששירת שלוש שנים ורוצה להשלים את ההשכלה הזאת, לפי דעתי, צריך היה לתת לו זאת חינוס. כתוב בחוק, שהמדינה תכסה רק 75% משכר הלימוד — אדוני סגן שר האוצר, משכר הלימוד, לא יותר. הרי למי שלומד יש הוצאות נוספות. אולי הוא יכול גם לעבוד באופן חלקי, או לגמרי לא. למה אתם באים למחוק זאת?

אתה אומר שזה צריך לעלות 12 מיליוני שקל.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
דולר.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

12 מיליוני דולר לשנה. אתה רוצה שאני אומר לך מניין לקחת את 12 מיליוני הדולר? אני לא רוצה לעשות זאת בהודמנות זו, מה עוד, שהייתי מועמדת לוועדה למינוי דיינים, זה לא יהיה צעד יפה.

אני רוצה פשוט להציע לך לקחת את החוק הזה בחזרה. כאשר מבקשים לדחות את החלתו לשלוש שנים — למעשה בעוד שלוש שנים, אם הוא אינו נוחץ עכשיו בדחיפות, הרי גם בעוד שלוש שנים הוא לא יהיה דחוף. אני מכירה את החוקים הנדרשים כל כמה שנים ואין מבצעים אותם. אני זוכרת שהגישו את חוק חיילים משוחררים, אני זוכרת את התחרות בין הטיעות ערב הכחירות — כולם רצו להיטיב עם החיילים המשוחררים.

גם לגופו של עניין אני נגד החוק, ואני נגדו גם כמחאה על הקלות שבה מבטיחים הבטחות שווא, על הזלזול בציבור. בזמנו לא הייתי בכנסת, אבל אני זוכרת את התחרות בכלי התקשורת — מי ייטיב עם החיילים. כל אחד הגיש הצעות חוק חיילים משוחררים. זה היה גשם ברכות.

יש זכות אלמנטרית לכל אזרח במדינה מודרנית להגיע להשכלה תיכונית.

אדוני סגן השר, מה יהיה אם אותו חייל משוחרר יחזור בחשוכה ויילך ללמוד בישיבה, האם נכון הוא שמישהו יממן את לימודיו? הוא יעשה זאת לפני הצבא או במקום הצבא ואז הכול יהיה בסדר ולא יצטרכו להגיש הצעת חוק, כי זה לא כתוב כלל. בשום חוק, זה מובן מאליו.

אני מתנגדת לחוק הזה לגופו של עניין, ואני רוצה גם להביע את מחאתי על השימוש הפופוליסטי, כפי שאומר חברי וידידי, חבר הכנסת שבח וייס. אני אומרת, פשוט, שהשימוש הדמגוגי שעשו בעבר בהצעות ובחוקים להטבות עם חיילים הוא פסול — ואחרי-כן, הדי איננה רועדת למחוק את מה שהובטח.

שבח וייס (המערך):

אני לא ממונה על החוק.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

לא, אני מדברת רק על סמנטיקה. כרגע זה אין ויכוח, אני

משהו לחייל משוחרר שנותן שלוש שנים מהטובות בחייו לעם ישראל.

א"א אפשר רק לרכב טובות על צה"ל ועל התרומה של החיילים, וכאשר הדבר בא ל"הכלעס", לא מבטאים את ההוקרה. אינני מדבר על ההיבט של מניעת ירידה, כפי שדיבר חבר הכנסת שילנסקי — אם כי גם זה היבט חשוב — אני מדבר על ההיבט החברתי, על סדרי העדיפויות של החברה, על צדק חברתי ועל הכרת תודה מינימלית. מה אנחנו כבר נוהגים לאותו חייל? מה? מדינת ישראל באה ומודה, שהיא איננה מסוגלת להקצות 12 מיליון דולר לאותם חיילים שירצו ללמוד את לימודי התיכון? הם אינם ירצו? אפילו אוניברסיטה. המנימוס — שחילל יהיה משכיל, שיהיה בעל השכלה מינימלית, השכלה תיכונית — את זה א"א אפשר לתת? על זה צריך להתפשר? על זה צריך להתדיין שנה שלמה בהנהלת הקואליציה?

אני מניח שלכו של משהו אטום באוצר. והאמינו לי, אני יושב בוועדת הכספים ואני רואה איך המיליונים נשפכים למטרות פחות חשובות מהעניין הזה, הרבה פחות חשובות. יש כסף לזה ויש כסף לזה, והכול צורך והכול נכון, אבל זה נכון יותר מכל שאר הסעיפים שדנו עליהם בשכונות האחרונות ובחודשים האחרונים בוועדת הכספים.

אני אצביע, כמוכן, בעד העברת החוק לוועדה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, אבל אני מציע לאוצר לשנות את עמדתו.

חייקה גרוסמן (מ"ם):

אתה מציע להעביר לוועדה?

חיים רמון (המערך):

חברת הכנסת גרוסמן, אני מציע להעביר אותו, כי גם לפי מה שהם מציעים יש פה פשרה וחל פה שיפור מסוים, לא מספיק. הם נוהגים חוספת שתאפשר להוסיף 3,000 חיילים משוחררים למכונות. זה משהו. אני יודע שיש חברים שאם הם לא זוכים במאה אחוז הם מוכנים לוותר על הכול. אני רוצה קודם כול לקחת מה שהאוצר נותן, ובישיבות, בוועדה, אנסה לשכנע אתכם שלא פה המקום לחסוך, לא פה המקום לקצץ.

אדוני סגן שר האוצר, אני מקווה מאוד שהאוצר ישנה את עמדתו ויישם את החוק במלואו ואת הסעיף הזה במלואו, על-מנת שנכיר תודה, ולו קטנה, למי שמגינים עלינו ונותנים את שנות חייהם היפות ביותר למען ביטחון המדינה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת בני שליטא, ואחריו — לחברת הכנסת אבלי-אמוולינו. חברי הכנסת, אני מציין אתכם לשבח על שאתם מדברים חמש דקות במקום עשר דקות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה רק 12 מיליון דולר — — —

היו"ר ד' בן-מאיר:

זה לא בגלל זה, אלא מפני שהחוק כבר נדון פעם אחת.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת מזכירה את הסיפור על הטלית והתפילין. האומנם, אדוני סגן השר, צריך לזרוק לים את הטלית והתפילין כדי להקל את משא האונייה בים סוער? האומנם זו המכשלה? זה מה שמכביר?

אין כסף. היה כסף להביא יורדים ולהציגם בטלוויזיה, בתוכנית "חיים שכאלה" — את יפה ירקוני, על חשבון משלם המסים הישראלי. ולא רק להביאם, אלא ללמד את צופי הטלוויזיה, אותו בחור שאין לנו כסף בשבילו לצורך סיום לימודי התיכונים אחר-הצבא, שלא יהיה אידיוט, שיירד, שייראה את השמנת של שנת ה-50 שירדה מן הארץ, שיראה כמה טוב להם, כמה הם הצליחו, איך הם מגונדרים, כוטחים בעצמם, מציגים אותם בטלוויזיה ומממנים את בואם.

חבר הכנסת אוריאל לין, לא תהיה לי עוד הזדמנות לדבר בהצעתך הקשורה בהצעה זאת. לחיילים משוחררים אין כסף, אבל אני כבר שומע שיש רוב בכנסת להצעה של חברי, ידידי ועמיתי, חבר הכנסת אוריאל לין, לתת פטור ממס נסיעות ליורדי, אם אתה רוצה לנסוע מהארץ לחופשה בחוץ-לארץ — שלם, צא מהארץ, תחיה בחוץ-לארץ שנה אחת או שנתיים ואז תוכל לנסוע הלך ושוב ללא תשלום ההיטל. לא חשוב שום חישוב כלכלי, יש פה חישוב לאומי. אנחנו עומדים בפני קטסטרופה.

אדוני הרמטכ"ל לשעבר, אם תיסע לארצות-הברית תמצא שם אוגדות שלך, ועל מה אנחנו דנים פה? — על פרוטות. צר לי מאוד, אני חבר הקואליציה, אדוני שר האוצר, אל תכריח אותי להצביע נגד, כי זהו עניין מצפוני, יסודי וחשוב.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון, ואחריו — לחבר הכנסת בני שליטא.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת באה לאחר דיונים רבים בהנהלת הקואליציה, והיא פשרה כלשהי שאני, לפחות, אינני מאושר ממנה. אינני מבין את התעקשות האוצר בסעיף המיוחד הזה.

חוק החיילים המשוחררים שעבר בכנסת הקודמת כמעט שלא הוק, והוראת המחייבות את האוצר. היו בו הרבה המלצות, היו בו הרבה סעיפים שדיברו על כך שצריך לסייע בשיכון, בלימודים, אבל משהו ממשי לא היה בו. היו שני סעיפים ממשיים: הפשרה מקצועית והנושא הזה.

כאשר קמה הממשלה הזאת, נדמה לי שאחד החוקים הראשונים שהיא החליטה להשעותם היה הסעיף הזה. אינני מבין את ההיגיון לדחות את הסעיף הזה. אנחנו באים ואומרים, שכל מי שיכול ללמוד עד גיל 18 בצורה מסודרת, לו ניתן לימודים חינוך, אין שום בעיה. אבל מי שלא הצליח ללמוד, מי שמסיבות משפחתיות לא גמר בית-ספר תיכון, הלך לצבא, שירת שלוש שנים בצבא, ורוצה לגמור את לימודיו, הוא איבד את זכותו ללימודי חינוך. למה? איזה היגיון יש פה? איזה צדק יש פה? אם אין כסף — אין כסף ללימודי חינוך. בואו נאמר, שהמסגרת איננה יכולה לתת חינוך תיכון חינוך. אז יהיה היגיון בעניין הזה. אבל לתת חינוך תיכון חינוך רק למי שמסוגל לגמור אותו בחוך 18 שנה — זאת אינני מבין.

עכשיו, כמה מדובר באמת? לו היה מדובר ב-100 מיליון דולר, ב-50 מיליון דולר, בסכום שממוטט את התוכנית הכלכלית, אתם יודעים מה? הייתי מרכין את ראשי בהכנסה לפני השיקולים הכללי-משקיים הגלובליים. אבל מדובר ב-12 מיליון דולר לשנה ליישום החוק במלואו, במקרה של האוצר. אני עשיתי בדיקה משלי והגעתי למספרים יותר נמוכים — פחות מ-8 מיליוני דולר. אבל, גם אם ניקח את המספר של האוצר, מדובר ב-12 מיליון דולר, בנושא קרדינלי, שבו ניתן

סוף סוף, באה הכנסת וקבעה מגילת זכויות אלמנטרית, מינימלית, לאותם חיילים משוחררים. הרי את התרומה שנותנים החיילים האלה למדינה על-ידי השירות של שלוש שנים, לעומת אחרים שאינם משרתים בצבא ואינם ממלאים את חובתם, לא ניתן למדוד אותה בכסף, באותן פרוטות שכרזכות במימוש הזכויות הללו.

הופתעתי, עדיין אינני יכולה להאמין שהממשלה מביאה לכנסת הצעת חוק כזאת שבאה לדחות הפעלתו של אותו סעיף, ומה הוא בא להבטיח? — השכלה תיכונית. והרי הכנסת הזאת החליטה לפני הרבה שנים שההשכלה התיכונית היא חנינים. חוק תיכון תיכון חנינים הוא לכולם. מי שלא זוכה לסיים את לימודיו התיכוניים, מי שהפסיק אותם באמצע כי הוא הלך למלא את חובתו למדינה ולשרת בצבא, והוא בא להשלים את לימודיו לאחר שלוש שנות שירות בצבא, מדוע תישלל ממנו האפשרות הזאת?

אני רוצה לומר לסגן שר האוצר, אתם עשיתם חשבון שזה יעלה 12 מיליוני דולר — כאילו כל אלה שאין להם השכלה תיכונית הולכים לרכוש אותה מייד לאחר שחרורם מהצבא.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:
במקרה זה היה הסכום 16 מיליוני דולר.

שושנה ארבל-אלמוזלני (המערך):
הלוואי שזה היה כך, אני חושבת שהמדינה צריכה לתת תמריץ לאותם בחורים להשלים את השכלתם לאחר שחרורם מן הצבא, כדי להבטיח את עתידם. זאת היינו חייבים לעשות, ולא לשלול מהם את הזכות האלמנטרית להשלים את לימודיהם התיכוניים מפני שהם לא השלימו אותם לפני גיוסם לצבא. הם רוצים לממש את הזכות הזאת לאחר שלוש שנות שירות בצבא. מדוע צריכה הזכות הזאת להישלל מהם? באיזו זכות אנחנו כאים לשלול זאת מהם? הזכות הזאת מגיעה להם, היא זכות קיימת. מדוע רק 75% ממנה. מדוע לא 100%? מדוע לא נקנה להם את מלוא הזכות שניתנת לאלה שנהנים ממנה לפני שהם הולכים לשרת בצבא? למה המשך הקיפוח והאפליה?

אני יודעת שיש תלמידים שרוצים ומתחננים שידחו את שירותם בשנה אחת כדי שיוכלו להשלים את השכלתם התיכונית, והדחייה לא ניתנת להם. טיפולתי בהרבה מקרים מהסוג הזה, לא ניתנת דחייה. הנער מפסיק את לימודיו, הולך לשרת בצבא, והנה, לאחר השחרור הוא רוצה להשלים את השכלתו, ואומרים לו: אינך זכאי לכך.

רבותי חברי הכנסת אני מצטערת, לא ניתן, בשום פנים ואופן, להמשיך את האפליה והקיפוח של הבחורים האלה. אין לנו שום זכות לעשות זאת. די בכך שהם קובלים מרה על האפליה הקיימת בינם לבין עולים חדשים. לא אחת מטיחים זאת בפנינו, ובצדק, ואין לנו תשובה לאותם בחורים צעירים. הם טובעים, ובצדק, שאותה זכות הניתנת לעולים חדשים תוקנה גם להם. אם באה הכנסת וקבעה מתן דברים מינימליים, הכרחיים, שאינם מותרות, כדי לסייע לאותם בחורים ובחורות להסתדר בחיים האזרחיים לאחר השחרור מהצבא ולאחר שירות של שלוש שנים, אנחנו נבוא לשלול מהם את הזכות הזאת? וכאשר מגיע מועד מימושה של הזכות הזאת, צריך לבוא ולדחות זאת לשנה נוספת?

אדוני היושב-ראש, אני חושבת שזהו עלבון גם לכנסת, גם לאינטליגנציה שלנו, וזוהי פגיעה חמורה באותם חיילים המשרתים את המדינה וממלאים חובתם כלפיה על הצד הטוב ביותר.

במי אנחנו עוסקים? בעניי העיר, בשכבה החלשה. אחה יודע, אדוני סגן השר, שלקצינים בכירים יש הרבה זכויות, יש להם גם שנת לימודים אחרי שהם משוחררים מצה"ל. אבל, אתה פוגע פה בכד"א — בעלי דרגות אחרות — בחיילים הפשוטים, בחומת המגן האמיתית של העם הזה. צריך הרבה מאוד עוז רוח והרבה מאוד חוצפה כדי להציע לכנסת הצעה מגונה-מסוג זה. יצא הקצף על השאור שבעיסה, על אלה שבשירותם ציוו לנו את החיים.

נרשמתי היום לדין הזה בלי שידעתי במדויק על מה מדברים. חשבתי שאני רוצה להציע עוד כמה שקלים לכל מה שהממשלה מציעה. מפני שאני חושב שאין גבול למה שאנחנו חייבים לעשות למען עידודו, כלל התחומים ובכל השטחים. לא מזמן, לפני דקות מעטות, את הצעת החוק, ונדחמתי שזה הנושא המכביד על ממשלת ישראל היום, ושהממשלה באמת מאמינה שיבוא מזור לכל תחלואינו אם רק נצליח להכות באשיר הצבא.

אני סבור שפניה של המדינה צריכה להיות מופנים כלפי מי שעליהם מוטל הנטל הגדול ביותר. חייבת להיות מדיניות מכוננת של עידוד, כלל התחומים ובכל השטחים. הראשונים בתור הם יוצאי צבא. צריכה להיות מדיניות של עדיפויות ומותר למדינה לתת עדיפויות למי שהיא חפצה ביקרם. ואם המדינה צריכה להיות חפצה ביקור של מגזר מסוים, זה בדיוק המגזר — כוחות הביטחון, הכוחות הצה"ליים.

אינני מציע שום אפליות. הצעתי בעבר שתהיה מגילת זכויות, שממנה יהיו רק יוצאי צבא. לא ייהנו ממנה סרבני שירות בני דת היהודית; אף אחד. מי שאינו משרת את מולדתו ואת מדינתו לא ייהנה ממגילת הזכויות הזאת. עכשיו מתחילה הנגיפה הגדולה. קודם נותנים, אולי בחצי פה, בחצי יד, מקבלים החלטות, מקבלים תיקונים, מקבלים חוקים, ומתחילה נגיפה.

אני מסיים, אדוני סגן השר, ושואל, הכיצד, האם ידכם לא רעדה? הצעה כזאת אתם מגישים לכאן? אני מסיים עכשיו את נאומי והולך לעשות לוכי במזנון, כדי שכולם יבואו הנה ויפילו את הצעת החוק.

היו"ר ד' בן-מאיר:
רשות הדיבור לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלני. ואחריה — לחבר הכנסת אפרים שלום.

שושנה ארבל-אלמוזלני (המערך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר עיינתי בהצעת החוק לא האמנתי למראה עיני. זוהי הצעה שבאה לדחות זכויות שהוקנו לחיילים במסגרת מגילת הזכויות בחוק חיילים משוחררים שנתקבל בכנסת ב-1984.

אני זוכרת את ההתרועעות שהיתה אז בין הסיעות השונות והתחרויות שהיתה ביניהן מי תגדיל לעשות למען החיילים המשוחררים. התאחדו אז כולם באותה הצעת חוק שהיתה צודקת בהחלט, ותבל שהיא באה באחור רב כדי להסיר את הקיפוח והאפליה הקיימים כלפי החיילים המשוחררים שמשרתים את המדינה שלוש שנים וממלאים את חובתם. אבל כל הזמן היו להם רק חובות, ואילו זכויות לא היו לחיילים שהשתחררו מהצבא. לא אחת הם משוחררים בחוסר כול, אין משפחה, אין הורים שמסייעים, אין הורים עשירים בעלי יכולת. לא אחת הבחורים הללו, בסופו של דבר, גם מידרדרים כי הם חסרים את ההשכלה הדרושה, אין להם המקצוע הדרוש כדי להסתדר בחיים.

האוצר לדחייה. רצינו להשיג לפחות את המינימום הדרוש לאותה שנה.

אני חושב שהצעת האוצר באה בגלל האילוצים הדרושים — הקופה ריקה והמצב הכלכלי קשה, ומשום כך, צניין זה הוא כאלו אחרון בחשיבותו בסדר העדיפויות. אני חושב שאפשר היה למצוא תשובה לסכום הדרוש. בעיני, זהו סכום לא גדול, כי מדובר על 12 מיליוני דולר רק בשנה הרביעית ולא בשנה הראשונה. ולכן מסכים גם סגן שר האוצר. כאשר כל 12,000 התלמידים יגיעו, אם ירצה השם, בשנה הרביעית לספסל הלימודים, יהיה דרוש התקציב הזה, כ-1,000 דולר לתלמיד. אבל בשנה זו מדובר אך ב-4,000 תלמידים, וזוהי הוצאה של 4 מיליוני דולר.

אני רוצה לציין שמדובר כאותם חיילים שנותרו שלוש משנותיהם היפות והטובות ביותר, לעם ישראל ולמדינה. הלימודים האלה מגיעים להם בדיוק, על-פי חוק חינוך תיכון חנים. למעשה, נגזר על אותם נערים שהלכו לצבא שלא יוכלו להשלים לימודיהם, והם באים לאחר שלוש שנות שירות ומבקשים לרכוש את ההשכלה החסרה להם.

נראה במי מדובר: כולנו יודעים שלא מדובר בילדי עשירים, מדובר בילדים שגדלו במשפחות מרובות ילדים, בעיקר בשכונות, בעירות פיתוח, חלקם אפילו מבני ההתיישבות, שהלכו לעזור למשפחות כמצוקה. מדובר בילדים שלא יכלו להשלים את לימודיהם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ילד לאב עשיר שלא נותן לו ללמוד, הוא יותר אומלל —

אפרים שלום (המערך):

תסלח לי, ילד של עשיר יכול ללמוד בגיל 14, לקבל ההשכלה תיכונית חנים ולקבל תעודת בגרות. מדובר כאותם ילדים שלא למדו, שדחו את לימודיהם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת שלום — — —

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת ויינשטיין, מה תגיד בעוד כמה דקות?

אפרים שלום (המערך):

החוק הזה מדבר על כולם. גם לפי הסקר שנעשה, למעלה מ-90% באים ממשפחות מרובות ילדים, ממשפחות מצוקה, ממשפחות קשות. כמה אשם אותו ילד שנפל בגורלו להיוולד במשפחה כזאת ולא במשפחה שיכולה לתת לו הכול — חינוך, השכלה, תנאים טובים, וכו'?

אדוני סגן השר, אני מקווה שכספטמבר 1987 לא יהיו שוב אילוצים כמו אלה שהיינו עדים להם השנה, כשהיינו צריכים לבטל או לדחות כמה חוקים, ולא יבוא האוצר ויבקש שוב דחייה.

אני הייתי מציע לחברי מהאופוזיציה ומהקואליציה שנצביע בעד החוק הזה ונדחה את הכיצוע בשנה, בתנאי אחד — שייאמרו כאן במפורש אותם דברים שנאמרו בהנהלת הקואליציה לפני שבוע על-ידי שר האוצר. אומנם זה לא כתוב בדברי ההסבר הואיל וזה חוק, אבל שר האוצר הסכים שסגן שר האוצר יודיע בדברי חשבונית את ההודעה שנמסרה להנהלת הקואליציה על-ידי שר האוצר בדבר השתתפות במימון —

סגן שר האוצר ע' אמורי:

אמרתי.

לכן, אני מציעה לסגן שר האוצר לקחת את הצעת החוק הזאת בחזרה ולא להביא אותה לכנסת אלא לבצע את החוק במועד שנקבע, לקראת תחילת שנת הלימודים הקרובה, ובכך לאפשר לאותם חיילים משוחררים ליהנות מהזכות הזאת כפי שהיא נקבעה על-ידי הכנסת, בלי לעשות "תרגילים" כאלה או כאלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אפרים שלום, ואחריו — לחבר הכנסת אוריאל לין.

בני שליטא (הליכוד):

העיקר שהמתנגדים לחוק יישארו באולם כדי להצביע נגדו.

היו"ר ד' בן-מאיר:

רציתי להעיר לחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמזלינו, שהיא, כסגנית שר בממשלה, מציעה לסגן שר אחר לקחת את הצעת החוק בחזרה. זה לא מקובל.

שושנה ארכלי-אלמזלינו (המערך):

אני מדברת כחברת הכנסת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

את סגנית שר. חבר הכנסת אפרים שלום, בבקשה.

אפרים שלום (המערך):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, קודמי ציינו שהחוק הזה התקבל ערב הבחירות, בשנת 1984. אני שמח שנאמר כאן שהוא לא הובא בגלל חכסיס בחירות אלא מפני שמרבית חברי הכנסת רצו באמת להביא את החוק הזה כדי לתת סיוע לחיילים המשוחררים בלי האילוצים של ערב הבחירות.

דב שילנסקי (הליכוד):

אם כן, מדוע הביע כל אחד תמיכה בחוק בקול רם יותר?

היו"ר ד' בן-מאיר:

כבר שאלת את השאלה הזאת חמש פעמים בזמן שעמד לרשותך. ספרתי.

אפרים שלום (המערך):

חבר הכנסת שילנסקי, לא ידעו שתהיינה בחירות מוקדמות.

דב שילנסקי (הליכוד):

רק כאשר נראו הבחירות באופק, רק אז היתה תמיכה. את כל החוקים שלי בקשר לחיילים משוחררים אני על שולחן הכנסת ערב הבחירות, ונראה מה יקרה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

כאשר תגיע להבא חוקים על שולחן הכנסת, נדע שהבחירות מתקרבות.

בני שליטא (הליכוד):

כסוף שיחסכו כאן לא יהיה אפשר להציל את המושכים. מדוע אתה תומך בחוק?

דב שילנסקי (הליכוד):

הוא תומך בעמדה שלנו.

אפרים שלום (המערך):

בגלל המצב הכלכלי, הפעיל למעשה שר האוצר את כל הלחצים כדי לדחות את ביצוע החוק. יושבים כאן סגן שר האוצר וחברים אחרים, יחד אתם נאבקו בהנהלת הקואליציה כדי להשיג עד כמה שאפשר יותר הישגים ולא להסכים לתנאי

חוברת ל"ו, ישיבה רכ"ו
— הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון) —

אחדות בקשר לתהליך החקיקה, ואחר כך לגופו של החוק. בנושא של תהליך החקיקה אמשיך משהו מן הרעיונות שהתווה בקיצור קדימי, חבר הכנסת אוריאל לין.

יש פגם חמור בחקיקה רטרואקטיבית, אבל, לעתים, אנחנו עושים זאת משום שאנחנו חושבים שהפגם באי-חקיקה, בעיקר הפגם המוסרי, יהיה חמור יותר. אבל, יש פגם מתעתע בחקיקה עתידית. יותר ויותר ססמאות המתגלגלות בבית הזה — ועל-פי העדות של חברי, חבר הכנסת דב שילנסקי, אפילו ססמאות בחירות — מגיעות אחר כך למסלול של חקיקה. מקבלות תאריך עתידי, ומאחר שלרוב החוקים האלה יש משמעות כספית ממשית, איש אינו יכול לדעת אם אפשר יהיה להגשים אותם.

אני רוצה להתריע מעל במת הכנסת על כל השיטה ההולכת ומתפתחת של קבלת חוקים ודחיית הגשתם. זהו חזיון שאין לו תקדים בפרלמנטים הדמוקרטיים — חקיקה עתידית; מס חקיקתי לססמאות בחירות.

האיום של חבר הכנסת דב שילנסקי, שהוא יציע את זה ערב בחירות — אומר את זה חבר קואליציה ששר האוצר הוא ממפלגתו, והוא מעביר זאת דרך סגן השר. אין כאן גבול לתעתועים? מה שנוגע לחיילים משוחררים הוא באמת בכחינת אטריות חמות של ערב בחירות.

אני רוצה עכשיו להתייחס לגופו של עניין — כל העם צבא, רוב העם צבא, ועל הכנסת הזאת מוטל תפקיד של זהירות בשימוש ברגשות שקשורים לבנינו ולבנותינו המשרתים בצבא. כל נואם שעולה כאן לרוכן שירת בצבא, רעייתו שירתה בצבא — כך אצל רוב הנואמים — בתו שירתה בצבא וכנו משרת בצבא. אסור להפוך עניין זה לסחורה קלה של ערב בחירות ולתפזר בהצעות חוק שבחלקן לא ניתנות להגשמה, ועוד לבוא לכאן ולומר, "מה אנחנו נותנים לחיילים", ולצור אווירה של "תן וקח".

מה אנחנו נותנים לחיילים? אנחנו נותנים להם מדינה יהודית, חופשית, ריבונית. מה הם נותנים לנו? מדינה יהודית, חופשית, ריבונית.

ואת זאת אני אומר לכם כאן, השכר, אחרי שראינו את הסרט "שואה". מה היה כאשר לא היה לנו צבא עברי? זהו העניין. זהו "תן וקח". והסגנון הקיוסקאי הזה, של עוד זכות ושל עוד רבע זכות, וכל הזמן: מה אנחנו נותנים להם? כולנו היינו חיילים; נשוחינו היו חיילות; בנינו הם חיילים. יש לנו מדינה משלנו, ואנחנו נזקקים לצבא הזה כדי לקיים אותה.

ועוד תולים על עניין זה עלייה וירידה. רבנו של עולם, כמו בהצעת החוק של חבר הכנסת אוריאל לין, אילו נאומים ציוניים שמעתי בשכר עשבר על עניין שהוא, בקושי, רבע מנה של חקיקה טכנית. ואתה עומד מול החומה הבצורה הזאת של הפראזיולוגיה הזאת, ואתה מתקשה להעלות טיעון ענייני כלשהו בדיון על חקיקה.

הערה שלישית — חברים, אנחנו מאשרים תקציב ב"ליל התקציב", בלילה הארוך, ליל ההצבעה של ה-31 במרס, ובמשך השנה עלות יוזמות חוק שמרחיבות בעצם את התקציב. יש כאן פגם חמור בחקיקה. אני עורג ליום שבו כל אדם שממליץ המלצה כלשהי, או מגיש הצעת חוק, יוסיף בטובו, בדיוק, את המקורות הכספיים למימון הצעתו. דרושה קצת יותר אחריות כללית.

אוריאל לין (הליכוד):
כמו בחשתי כבישים.

אמרים שלום (המעריך):

אם אמרת את זה, אני מבקש סליחה. לא הקשבתי. השנה יקבלו 3,500 תלמידים את המימון הדרוש. ובשנה הבאה יקבלו שאר התלמידים את המימון המתאים. לכן נצביע בעד החוק ונעביר אותו לוועדה.

היור ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אוריאל לין, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

אוריאל לין (הליכוד):

כבוד הישכ"ראש, כנסת נכבדה, אנחנו מדברים נגד הצעת החוק. כולנו, עוד לא שמעתי משהו שדיבר בעד הצעת החוק. אבל אני רוצה לעזור בעיה מהיבט אחר. נדמה לי, שאנחנו מדברים סתם, משחיתים דברינו לריק. פה נאמר שדוחים את תחילת ביצועו של הסעיף בחוק ל-1 בספטמבר 1987, כערך שנה מהיום, לא יותר משנה מהיום. אתם יודעים מה, אני קונה. אם הסעיף הזה יבוצע מ-1 בספטמבר 1987, אני קונה מיד. אני מקבל את זה. אני מאוד חושש שהדבר לא יבוצע ב-1 בספטמבר 1987.

מה אני רוצה לומר? החוק הזה במקורו צריך היה להיות מבוצע ביום פרסומו. החוק הזה לא בוצע, בלי לקבל על כך את הסכמת הכנסת. אני רוצה שתבינו מה מתרחש כאן. אנחנו מדברים על חוק שרוצים לדחות את ביצועו, וזהו חוק שכבר צריך להיות מבוצע מיום פרסומו, לפני כשנתיים. אנחנו מדברים אם לדחות או לא לדחות עכשיו. כמה אנחנו מוסיפים כאן אם נסכים לדחיה או לא? הרי בלאו הכי לא מבצעים את החוק, ובלאו הכי איננו מגיבים על אי-ביצוע חוק. יש לפנינו חוק של כנסת שלא מבצעים אותו. מה אנחנו עושים? מה עושה כנסת ישראל כאשר לא מבצעים את חוקיה? משהו שאל את עצמו שאלה זו?

אולי אנחנו צריכים לדון עכשיו לא בשאלה של הדחייה — הרי הדחייה כבר היתה, חלפו שנתיים. מדובר על עוד שנה — אולי אנחנו צריכים לדון בשאלה יותר עקרונית. הרי כל הדיבורים שהיו כאן עד עכשיו לא יעילו בשום דבר. נגד, נגד, נגד, כסדר, כולם נגד. מה הועיל בכך? נתנו הצהרה שאנחנו נגד. אבל אנחנו מתעלמים מעניין עקרוני — שחוק של כנסת לא מבוצע בלי לקבל את אישורה, ומה קורה, שום דבר? אולי ניתן דעתנו על כך שתוקי הכנסת אינם מבצעים? אם החוק הזה לא מבוצע, גם חוקים אחרים לא יבוצעו. אולי זו השאלה שאנחנו צריכים להתייחס אליה היום?

על כן, אני מציע, אדוני הישכ"ראש, שתועבר לכדיקה דחופה של יושכ"ראש הכנסת השאלה, מדוע החוק הזה לא בוצע. המלצתי היא שאולי גם הנושא הזה יימסר לחקירה פוליטית, כדי לבדוק אם יש משום בעיה פוליטית באי-ביצוע חוקי הכנסת. אנחנו לא יכולים לעבוד כך לסדר-היום. אנחנו מדברים על חוק שלא בוצע, וכולם עוברים על כך לסדר-היום. אם כך, אולי אין ערך לחוקים.

משום כך, אני מציע שהעניין יועבר לכדיקה יושכ"ראש הכנסת, והמלצתי היא שהיושכ"ראש ישקול גם בדיקה הנושא מן ההיבט הפוליטי. תודה רבה.

היור ד' בן-מאיר:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס, ואחריו — לחבר הכנסת מתתיהו פלד.

שבח וייס (המעריך):

חברי הישכ"ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להעיר הערות

אני מצביע בעד החוק הזה. אני ממליץ שהוועדה תעשה מאמץ עליון לסייע, בכל זאת, לחיילים, משום שבמקרים כאלה החשבון צריך להיות פרקטי מאוד: מוטב זה מכל סיוע אשר לא יינתן. יש אפשרות ממשית שלפיה לא יוכלו להעניק כל סיוע. לכן, מוטב זה. יש להכניס לחוק הזה, לקראת הקריאה השנייה והקריאה השלישית, עוד אלמנט כלשהו, כדי שלא יימצא חייל משוחרר אחד אשר, מבחינה כלכלית, הוא ומשפחתו הקרובה אינם מסוגלים לסייע לו להשיג חינוך תיכון. זאת צריך להבטיח לקראת הקריאה השנייה.

הי"ד ר' בן-מאיר:

תודה. אני רוצה להעיר לחבר הכנסת שבח וייס, שחקיקה עתידית תחלה עוסקת חוק שירות הביטחון. דחו כל שנה את ההכשרה החקלאית של החיילים. זה כבר נמשך עוד מעט 40 שנה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת מתתיהו פלד, ואחריו — לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד הושב ראש, כנסת נכבדה, החוק שנדון כאן היום נועד, במקורו, להעניק סיוע לחייל משוחרר שמבקש להשלים את השכלתו, אבל אני חושש שהוא יישמש בעתיד, בספרי הלימוד על הליכי חקיקה, דוגמה לדרך פסולה בקבלת חוקים. הוא נחקק ללא כל כוונה לממש. החוק הזה, כמו התאום שלו, חוק לימוד חובה, נועד לשימוש אמצעי עצמולה לקראת הבחירות של שנת 1984. לאחר הבחירות התברר, שלא היתה מעולם כוונה לקיים את ההבטחות שניתנו בחוקים האלה ולא נעשה כל ניסיון להעיד כספים למימוש.

עכשיו מציעים לנו לרחות את מועד יישומו של חוק החיילים המשוחררים לשלוש שנים, אני מוכרח לומר, שלי לא היה אכפת אילו הציעו לבטלו כליל, בתנאי שלא היו מוניהים את הטיפול בבקשה האמיתית העומדת בפנינו, בפני החברה ובפני המדינה. הבקשה האמיתית שיש להתמודד איתה היא כיצד לאפשר לחייל המשתחרר לצעוד את צעדיו הראשונים לאחר השחרור לקראת בניית עתידו כאזרח.

עד כה, בעיה זו לא העסיקה את הממשלה ברצינות, והחוק הידוע לשמצה, שקרר קצבת יוצא צבא, הוא חוק מפלה ומביש אשר הועבר בנימוק שהוא בא לפצות את החייל המשוחרר על שנות שירותו, אבל למעשה הוא מעניש ילדים ערבים על שלא נולדו להורים יהודים. אין בו פיצוי לחייל על שנות שירותו. הדרך לסייע לחייל המשוחרר היא להעניק לו מענק שחרור שהיה משמעותי ויסייע לו לבנות את בסיסו הכלכלי כאזרח צעיר. הכוונה שלי היא לכל חייל, לא רק למי שמבקש להשלים את לימודיו. בתנאים של היום, הייתי אומר שסכום של כ-5,000 שקלים חדשים, שיינתן כמענק שחרור, זהו סכום סביר שיכול לסייע באופן ממשי לחייל המשתחרר, והוא בהחלט במסגרת יכולתה התקציבית של המדינה.

את קי"ץ הייתי אומר שיש לבטל כליל, כעניין עקרוני, מכיוון שזה חוק שאינו מסייע לחייל, אבל, יש צורך להנהיג מענק שחרורים. אני מקווה שביום מן הימים הממשלה תיתן את רעתה לרעיון הזה, משום שהרבה הוה נתון, הכרחי. הוא היה מסייע לחיילים יותר מכל פטנט אחר שיכולים להציע במגמה זו או אחרת, ובייחוד במגמה שלא להוציא כספים.

אילו באה הממשלה עם תפיסה כזאת, שהיא אתראית יותר וקונסטרוקטיבית יותר, כי או היתה מעידה על דאגה אמיתית לחייל המשוחרר, מה שמתגלה בחוק שהוצג כאן לפנינו הוא

שבח וייס (המעורר):

כמו בפרלמנט האנגלי.

אחר כך עולים נימוקים חריפים מאוד. מה הם, בסך הכול, 12 מיליון דולר, 8 מיליון דולר? צרפו 12 ל-8 ו-19 ו-27 ו-99 ו-25 ו-3. אספו את כל היחזמות המבורכות של ערב בחירות ולא של ערב בחירות. של תום לב ושל דמגוגיה — הכול יש לנו כאן, זו אינה חלוקה לפי חברי כנסת. בתוך כל חבר כנסת קיימים כל המרכיבים האלה. ותקבלו 500 מיליון דולר, ו-570 מיליון דולר, ו-700 מיליון דולר, ואין תקציב מדינה ואין מדיניות כלכלית. איזה מין שיטות חקיקה הן אלה?

שושנה ארבל-אלמוזלוג (המעורר):

אבל זהו לא חוק חדש.

שבח וייס (המעורר):

אני מעיר זאת לגבי ההערות שהיו סביב הצעת החוק, חברתי חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלוג. אני מדבר על ההערות סביב ההצעה, כי יש לנו כאן בעיה עקרונית של חקיקה. בקריאה ראשונה אנחנו גם נדרשים להעיר הערות עקרוניות יותר, לא רק לגבי החוק, אם כי רוב ההערות הן לגבי החוק הזה. בעיקר הערות ששמעתי כאן — איום בירידה, איום בהצגת החוק הזה מחדש ערב בחירות. דברים שהושמעו כאן לפני דקות אחרות.

הנתונים שקיבלנו הם אלה: כל חייל משוחרר אשר אין לו אפשרות כלכלית להשלים את חינוכו מקבל את כל הסיוע. על כן, כל ההערות המתייחסות לבני עניים, אין להן כל קשר לדיון בחוק הזה. רובם אפילו מקבלים תנאי פנימייה — כ-2,500.

קריאה:

— — —

שבח וייס (המעורר):

אם הוא צריך להשלים את השכלתו התיכונית. 500 או קרוב ל-1,000 חיילים משוחררים מקבלים סיוע שכולל את עלות החינוך בלי פנימייה. אלו שאינם זוכים לכך הם כמצב שבו הם מסוגלים, לדעת שר האוצר, להשלים את השכלתם בעזרת משפחותיהם. האוניברסליות אינו עובד פה. חברים, מי שרוצה מדיניות סוציאלית אינטנסיבית ומקסימליסטית, עליידי עצם נטייתו המובהקת והקבועה לאוניברסליות של השירותים הסוציאליים הוא מקוץ באפשרויות הכספיות של המדינה להעניק שירותים סוציאליים. יש כאן בעיה.

לגבי החיילים המשוחררים, ודאי שצריך לתת להם למצב שבו הם יקבלו ככל האפשר יותר סיוע, לא כדי למנוע ירידה, וזהו הצגה צניית של "תן וקח" של העניין, אלא משום שהם ראוים לכך. ודאי שהם ראוים לכל סיוע בתחום החינוך. והמעשים שאותם עשה צה"ל בתחום החינוך, ביוזמתו של רוד בן-גוריון בזמנו, לגבי קציני חינוך, מפעל שאותו המשיך כיתר שאח רפול, שיושב כאן אתנו, הם מעשים מבורכים שאין כמותם. אני ממליץ מאוד לאוצר לשלב את העניין הזה במדיניות התקציבית כעת הגשת התקציב, במסגרת סדרי העדיפויות שלו.

אלא שאנחנו פונים למערכת בכל כך הרבה תביעות סוציאליות, ובמקביל — יש כל כך הרבה חשוקות לתקן את המצב הכלכלי בארץ, שאילו ישב מישהו ורשם אותן אחת לאחת וגם את סך כל ההוצאות הסוציאליות החשובות, הוא היה מגיע למסקנה שלפיה אין כל אפשרות להתייחס אליהן ברצינות, על רקע מצוקה כלכלית, גם אם בכל אחת מהן בנפרד יש מידה כזאת או כזאת של צדק.

שיאפשרו לנו לומר למובטלים: תרכשו הכשרה. אנחנו מתפשים דרכים לתת למפעלים תמריצים, לתגמל מפעלים על-מנת שיכשירו מובטלים. כשמדובר בחיל משוחרר שיוצא החוצה ונידון לאבטלה בשל מצב המשק, האם אין הצדקה לומר לו: אדוני, אנחנו נתגמל אותך, נכשיר אותך לחיים כלכליים, לחיים של פעילות משקית על-ידי זה שניתן לך השכלה תיכונית?

אני אומר שהחוק הזה הוא חוק אופייני לזמן של אבטלה. למי ניתן את התמריצים האלה? ניתן אותם לחיללים משוחררים ונאמר להם שראוי להם לרכוש השכלה לקראת כניסתם לפעילות כלכלית, או שניתן אותם לאחרים? בין האלטרנטיבות האלה אני מעדיף את החיללים המשוחררים. גם הצורך בצמיחה וגם העובדה שאנחנו שררים בזמן של אבטלה מחייבים אותנו לתת זאת לחיללים משוחררים.

אשר לסכום — סגן שר האוצר נקב בסכום של 12 מיליון דולר, ונאמנים עלי דבריו של סגן השר. הבעיה היא באמת בעיה של אומדן. אינני מניח שאפילו חלק מהחיללים יילך לרכישת השכלה. כי על מה אנו דנים? על 75% משכר הלימוד. הרי ההוצאות הכרוכות ברכישת השכלה תיכונית הן מעבר לכך. לאדם ההולך ללמוד יש הוצאות נוספות, יש להביא בחשבון גם את העדר ההכנסה עקב הלימוד.

הצורך בצמיחה, מצב האבטלה הקיים, הצורך לתגמל ולהכשיר והעלות של כל הדברים האלה מחייבים תמיכה בחוק, ולא דחייתו.

אני אצביע בעד העברת החוק לוועדה, כי את השאלות הללו צריך לשאול את האוצר בזמן הדיונים שיתקיימו בוועדה. אני אציע להעביר את החוק לוועדה בגלל הנימוקים שהעלו כאן על-ידי חבר הכנסת אוריאל לין, שאמר כי החוק אינו מתבצע, ואם אין אנו מצביעים בעד העברתו לוועדה, ממילא אין לנו אפשרות לברר מדוע הוא אינו מתבצע. מי שרצה ללבן את הבעיה ומי שתומך בהחלט הנושא ובקידומו, מן הראוי שיחמך בהעברתו לוועדה. אי-העברת החוק לוועדה פירושה המשך אי-ביצוע החוק. וכבר נאמר כאן, שהשרות המבצעת מצפצפת על הכנסת, על חוקיה. לכן, גם מי שרצים שהחוק יבוצע חייבים, לדעתי, להצביע בעד העברתו לוועדה, ומן הראוי שהנושא ילוך בה.

אני מקבל בהחלט את הגישה העקרונית של חבר הכנסת רייס, וגם אני חושב שכאשר אנו מביאים הצעות חוק שיש בהן נתינה, אנחנו נצטרך לומר גם מאין לקחת זאת. חבר כנסת המביא הצעת חוק יבוא ואמר: אני מציע לתגמל קבוצה זו באוכלוסייה, הרבר עולה בכסף, ואני מציע להשיג את הכסף הדרוש על-ידי הורדתו ממקום זה או אחר. ואז נדון, נתווכח ונחליט מאין לוקחים את הכסף.

אין זו חוכמה לבוא לכאן ולהיות טוב, זה קורה לא רק לפני בחירות, זה לא רק הליכוד. חבר הכנסת שבת רייס למען לא חסרות הבטחות למיניהן, ולא מבטיחים רק לחיללים משוחררים. לפני בחירות כלנו מבטיחים, וכולנו מבטיחים לכל מיני שכבות באוכלוסייה ולכל מי שמכון לקבל.

אני אצטרף להצעת חוק פרטית. בעל הרעיון הוא חבר הכנסת שבת רייס. אתמון בהצעת חוק שתקבע, כי אם מגישים כמרוצת שנת תקציב הצעת חוק שיש בה הצעה לתגמל משהו ולתת כסף, יש להציע במקביל גם הפחתה מתקציב של סעיף אחר. כך אנחנו שומרים על יציבותו של המשק, וכך אנחנו שומרים על יציבותם של עובדים, וכך אנחנו שומרים על שכר

ההיפך הגמור. לכן, אני אצביע נגד החוק הזה, כדי שיישאר למעשה בתוקפו החוק כפי שחוקק לראשונה, ובהעדר פתרון אחר, לפחות תאולץ הממשלה לממש את מה שהבטיחה בחוק היום היא מציעה לדחות את יישומו.

היור"ר מ' כהן אבידב:

תודה לחבר הכנסת מתתיהו פלד. רשות הדיבור לחבר הכנסת אוריאל ויינשטיין, ואחריו — לאחרון הדוברים, חבר הכנסת מאיר שטרית.

אוריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר אנחנו באים לבחון הצעת חוק מן הראוי שנבדק גם את האלטרנטיבות. צדקו כמה מחברי הכנסת כאשר קבעו שאנחנו נבדקים כאן, חדשות לבקרים, לקבל הצעות חוק שבהן אנחנו נותנים: אנחנו נותנים לגמלאים, אנחנו נותנים לנכים, אנחנו נותנים לילדים, אנחנו נותנים לחיילים, אנחנו נותנים לאלמנות, אנחנו נותנים למושבים, אנחנו נותנים ליישובים, לחקלאים, לעצמאים; אנחנו נותנים. ואין אפשר להחמיר עם הבעיה ולומר: אני לא אהיה עם התומכים, אני לא אתן? ודור כל הצעה היא הצעה חיובית, אתה בא לתת.

לכן, כשאנו באים לבחון הצעת חוק של נתינה בזמן של מחסור ושל מצוקה תקציבית וכלכלית, אנחנו צריכים לבחון את האלטרנטיבות.

שבת וייס (המערך):

פעם היתה ססמה "רק קח", ועכשיו זה "רק תן".

אוריאל ויינשטיין (הליכוד):

רק תן.

דב שילנסקי (הליכוד):

היה פעם "רק כך", ססמה של האצ"ל; "רק קח", ססמה של המערך, והיה — — —

אוריאל ויינשטיין (הליכוד):

לפני חודשים מספר שמענו שאנחנו הולכים לקראת צמיחה, ובוועדת כנסת נתבענו לתת למפעלים — במקרה זה מפעלים הסתדרותיים — למען הצמיחה. מי יעשה את הצמיחה? מה הם התנאים שאנחנו צריכים בשביל צמיחה? אנחנו צריכים אנשים בעלי השכלה מינימלית. אין נתחיה כסביבה, אין נתחיה בטכנולוגיה של הסביבה ואין נוכל להתחרות בשוקי חוץ, אין נעמוד מול מתחרים מארצות המערב? — רק על-ידי זה שנהיה טובים יותר. כדי שתהיה צמיחה אתה חייב לתת השכלה. בלי השכלה תיכונית אין לך שורשים, אין לך אפילו עציץ בשביל להתחיל את הצמיחה, אין לך קרקע.

החוק הזה דן בתנאים ראשונים לצמיחה. אנחנו שוקלים אם לתת או לא לתת השכלה תיכונית לחיללים משוחררים. אבל מי שאומר היום שאין להבטיח השכלה מינימלית לחיללים משוחררים, כאילו אומר שאנחנו רק מדברים על צמיחה אבל אין לנו העציץ כדי לשתול בו את השורשים. אם אנחנו לא הולכים לקראת החוק הזה, אם אנחנו דוחים כאמת את הביצוע שלו, משמע שאנחנו לא מתחילים בצמיחה. וכל ההכרחות ששמענו מפי ראש הממשלה ומפי שרים בממשלה, שהנה אנחנו רצים לצמיחה, היו הכרחות שוא. ומישהו דיבר כאן על הבטחות למיניהן.

יש נקודה נוספת — אנחנו מצויים כיום בתקופה של אבטלה, ואנחנו מבקשים להקצות בתקציב סעיפים מיוחדים

של עובדים ושל מפרנסים. אצטרף כהחלט להצעת חוק כזאת, כי זה הגיוני, ואם אתה, חבר הכנסת שכח רייס, מספר שהדבר קיים בפרלמנט הכריטי? — — —

שבת רייס (המערך):
עשו זאת אתם, אנשי ועדת הכספים — — —

אריאל ריינשטיין (הליכוד):
אדרבא, נסח זאת. נשכ ביחד. זו הצעה טובה, והיא ראיה שידונו בה.

כאמור, אתמון כהעברת הצעת החוק לוועדה, לליבון הסוגיה. תודה.

שבת רייס (המערך):
זה תיקון לחוק-יסוד: משק המדינה.

הי"ר מ' כהן אבידב:
תודה לחבר הכנסת אריאל ריינשטיין. רשות הדיבור לאחרון הרוברים על חוק זה, חבר הכנסת מאיר שטרייט.

מאיר שטרייט (הליכוד):
אדוני היושב-ראש: כנסת נכבדה, אם צריך היה להגיע היום לכנסת חוק כלשהו כדי להוכיח את הצורך בחוק שאמור להידון מחר לכנסת, לשינוי שיטת הבחירות, הרי זהו החוק הזה, חוק חיילים משוחררים. עד כמה אפשר לעשות צחוק מאדוני המדינה?

החוק הזה חוקק לפני הבחירות האחרונות. הוא זכה לתמיכה רחבה מאוד של הכנסת, ונתקבל כמעט פה אחד. וחיילי ישראל, אזרחי ישראל, הצעירים בישראל, חשבו: סוף, משהו מתחיל ללכת בדרך נכונה, ומתחילים לראות את האור בקצה המנהרה.

והנה עכשיו, כפעם הראשונה, במקום לעודד את בני מדינת ישראל, אלה הגדולים כאן, מתחנכים כאן ונלחמים כאן, כדי שיוכלו להסתדר בחייהם, לרכוש בית בארץ, לרכוש את הציוד האלמנטרי, ללמוד, להשלים את השכלתם — גורמים להם להזדקק ליירדה לארצות נכר ולרעייה בשדות זרים, ולהגיע לאותם הישגים בקלות.

וראה זה צחוק הגדול: נגמרו הבחירות, והפתגם חוזר על עצמו — לפני הבחירות, הקירות מדברים אליך; אחר כך, דבר אתה אל הקירות.

רבתי, באמת אינני יכול להבין איזה עוז יש לאוצר ולממשלה להגיש לנו את הצעת החוק הזאת, לרחות שוב את כיצוע החוק. ועל מה מדובר? — על השלמת השכלה תיכונית. לו היה הדבר ביד, הייתי מחייב את כולם, בחינוך חובה, להשלים השכלה תיכונית. מה היא היום השכלה תיכונית? אנחנו מדברים על איכות, וצריך לזכור שמה שמחזיק אותנו כמדינה הזאת זוהי איכות, איכות אנושית, ואיכות אנושית אין מטפחים בשום דרך אחרת אלא באמצעות חינוך והשכלה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
תאמר זאת לשד האוצר שלך.

מאיר שטרייט (הליכוד):
אני אומר, אני עומד פה ואומר, ואני מקווה שהוא שומע.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
איפה הוא?

הי"ר מ' כהן אבידב:
חברת הכנסת חייקה גרוסמן, יושב פה סגן שר האוצר.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
אכל לא שר האוצר.

הי"ר מ' כהן אבידב:
עם כל הכבוד, הוא יושב כאן על חקן זה.

מאיר שטרייט (הליכוד):
חברת הכנסת גרוסמן, את יודעת שהליכוד והמערך הם שותפים בקואליציה, לכן, תני לי הזדמנות פעם אחת, אם להשתמש בלשון עממית, "לדת כסאח" על ידי, עדי אמוראי, מה יש? מותר. הוא נציג הממשלה כאן עכשיו, והוא ישמע.

רבתי, אני אומר לכם, שבדרך שאנחנו הולכים בה ימשיכו להיות אלפים של "נערי רפול", שצריך להשלים את השכלתם בצבא, שצריך ללמד אותם קרוא וכתוב, דברים בסיסיים. הלוואי שהיינו מגיעים למצב שבו אף לא ילד, או נער, היה מגיע לשירות צבאי ללא השכלה תיכונית. אבל המצב הוא שונה, והוא מעיד יותר מכול על מה שקורה במערכת החינוך, בשלבים היותר נמוכים, מבית-הספר היסודי ועד לתיכון.

ואם מגיעים למצב שבו החייל כבר גמר את לימודיו כפי שהוא גמר, מילא את חובתו, שירת בצה"ל שלוש שנים, מרע לא ניתן לו להשלים את השכלתו התיכונית ולפתוח בפניו את השערים להשכלה גבוהה, להתקדמות ולפיתוח עצמי? אדוני סגן, שר האוצר, מרע אפשר לתת הקצבות בסכומים גדולים יותר לתלמידי ישיבות שאינם משרתים בצה"ל, ואי-אפשר לאפשר לאלה שמשרתים בצה"ל להשלים את השכלתם התיכונית?

שבת רייס (המערך):
את השאלה הזאת אתה צריך לשאול את הליכוד ולא את סגן שר האוצר.

מאיר שטרייט (הליכוד):
אני שואל, חבר הכנסת רייס, גם לך וגם לי יש קול אחד. אני מדבר כרגע אל חברי הכנסת במטרה לשכנע אתכם להצביע כמוני. ואני מציע לחברי הכנסת: רבתי, הבה לא נעשה צחוק מעצמנו ומהכנסת. אני מציע לעצמנו שלא לאשר את החוק הזה, להחזיר אותו לממשלה, ולגרום לכך שהממשלה תתחיל כביצוע חוק חיילים משוחררים.

זוהי הזדמנות כשביילי לברך את חבר הכנסת שילנסקי, שהיה היוזם של החוק הזה בכנסת הקודמת.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

דב שילנסקי (הליכוד):
למה מפריע לך שהוא מברך?

דוד ליבאי (המערך):

אהרן נחמיאס (המערך):

מאיר שטרייט (הליכוד):
מרע מפריע לכם שאני מברך משהו שעשה עבודה טובה? אינני מבין מה הוויכוח.

הרי מותר לנו להצביע. אני פונה אליכם, חברי הכנסת, ומבקש שנצביע יחד בעד החזרת החוק הזה לממשלה.

דוד ליבאי (המערך):

אנחנו הצבענו כעד התקציב. האם אתה רוצה שנתווג מחוק התקציב?

אני אומר לכם פעם נוספת: לא יעלה על הדעת לעשות צחוק מחיילי מדינת ישראל ומהצעירים במדינת ישראל. על כן, על אף התקציב, חבר הכנסת ליבאי, אני מציע — —

דוד ליבאי (המערך):

צריך להעלות את השכר לאחיות, צריך להעלות את השכר לשוטרים, מה אתה מרבה?

מאיר שטרית (הליכוד):

אני בעד זה.

שבח וייס (המערך):

נאת הפנסיה לראשי ערים.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חברי הכנסת, אי אפשר להפוך את הדיון הזה לוויכוח בין חברי הכנסת לבין הנואם.

אהרן נחמיאס (המערך):

אני מבקש רשות לשאול שאלה. חבר הכנסת שטרית, אני רוצה שתבין דבר אחד: החוק, כלבושו הקיים, אינו ניתן לביצוע, כי אין תקנות כדי לבצעו. כך אתה יכול לחכות עוד 10 שנים, 15 שנים. אולם, אם היום אתה יכול להתפשר עם האוצר, ואין זה משנה על איזו תקופה, זה עדיף מהאפשרות שהחוק יישאר כלבושו הקיים.

דב שילנסקי (הליכוד):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד):

עמיתי חברי הכנסת — — —

היו"ר מ' כהן אבידב:

חברי הכנסת, נתתי אפשרות לכולם לקרוא קריאות ביניים. אני מבקש להפסיק ולאפשר לו לסיים.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת נחמיאס, אילו האמנתי לדחיות, ואילו האמנתי שבשל אותן דחיות יגיעו תקנות, הייתי אומר: ניהא. אך אינני מאמין, לא האמנתי בעבר, מה לעשות, העובדות הוכיחו לי, שאינני יכול לסמוך על זה, ועל כן אינני סומך על הדחייה הזאת.

אלעזר גרנט (מפ"ם):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מעדיף להתזיר את החוק לממשלה. אם הממשלה אינה רוצה להתקין תקנות, זו תהיה בעיה שלה להסביר, לא בעיה שלי. אם אני הצבעתי אז בעד החוק הזה ושכנעו אותי — אותה ממשלה, אותם אנשים — להצביע בעדו, אין היום סיבה בעולם להצביע בעד ההצעה הזאת ולבטל את החוק ההוא.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת ליבאי: גם בנושא השוטרים, מה שאמרתו כרגע לגבי חיילים הוא כאן וכאפס לעומת מה שיש לי לומר לגבי שוטרים, ואני מקווה שאומר את הדברים בדיון על פעולות משרד המשטרה. כי שם צריך ועוד איך, וכעדיפות ראשונה, לתת את הכלים ואת התקציב הדרוש כדי להביא לכך שתהיה משטרה בישראל, כדי לדאג את הפשע ברחובות וליצור איכות חיים. אין ספק בזה.

אני מציע להוריד את הצעת החוק.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חודה לחבר הכנסת — — —

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת ליבאי, כחבר ועדת הכספים אני פוטר אותך בלא כלום מהצבעתך על התקציב. אין לי שום טענות. לא אליך ולא לחברי כנסת אחרים שאינם חברי ועדת הכספים ומצביעים על ה"ארגז" של התקציב en bloc. אבל יכולתי לשאול אותך: הצבעת בעד התקציב, הממשלה, בהביאה את התקציב לפני הכנסת, ידעה על קיומו של החוק הזה, ידעה את זמן ביצועו. מדוע לא הכניסה אותו בחישובי התקציב?

שבח וייס (המערך):

חבר הכנסת שטרית, האם קראת את החוק הזה?

מאיר שטרית (הליכוד):

ודאי, חבר הכנסת וייס.

שבח וייס (המערך):

אי אפשר לדבר בכנסת על חוק בלי לקרוא אותו.

דב שילנסקי (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת שילנסקי, נתתי רשות לחבר הכנסת וייס להעיר הערה. אני מבקש לא להפריע.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב ראש, חבר הכנסת וייס היה כאן במשך הדיון. לכן, אם הוא משמיע הערות ביקורתיות, זה לגיטימי. לחברים אחרים שלא שמעו את כל הדיון אפשר להגיד: יש התלטת קואליציה. אבל אל תתווכחו.

שבח וייס (המערך):

היו דברי פתיחה של סגן השר שבהם הוא תיאר מדרג סוציאלי של תמיכה כבר עכשיו. חברי כנסת שלא שמעו את דברי הפתיחה, שלא היו כאן בזמן הדיון, באים לשלוש דקות ומעירים את הערותיהם, שבעצם, אינן מביאות בחשבון את המציאות. האם זהו תהליך חקיקה תקין?

מאיר שטרית (הליכוד):

ואם זהו תהליך חקיקה תקין שבו עושים צחוק מהכנסת ומהחוק? החוק הזה חוקק לפני שנתיים ותקבל ברוב כמעט מוחלט, בכללו הצבעתך שלך. כך עושים צחוק מחקיקה.

שבח וייס (המערך):

אילו שמעת את דברי סגן השר לא היית אומר זאת. כאת לחמש דקות — — —

מאיר שטרית (הליכוד):

מה זה משנה לך?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

— — —

היו"ר מ' כהן אבידב:

חברי הכנסת, אני מבקש להפסיק את הוויכוחים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת וייס, תן לסגן השר להשיב, הוא ייתן ציונים לחברי הכנסת.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת וייס, ההבדל בינינו הוא, שאני לא מתייחס לעניין הזה על-פי השאלה מי נמצא כאן כדי לענות, אם זה ידידי סגן שר האוצר עדי אמורי, או שר האוצר. גם לו היה כאן שר האוצר עצמו, הייתי מרבה באותה נימה ובאותו טון. כי הנושא הוא חשוב.

שתינתן תוספת בסך 3.1 מיליוני דולר לכיצוע, השנה, של הסעיף הזה, שכפי שהוא מופיע בחוק, אנחנו מבקשים את דחייתו בשנה אחת, עד ל-1 בספטמבר 1987. במקום זה מעמידים את הסכום הזה, דבר שיאפשר תוספת של 3,000 תלמידים מקרב החיילים המשוחררים, כשבכלל הקריטריונים יובאו קודם כול מבחני ההכנסה.

שנית, הואיל וחכיתי שמלאכתי נעשתה על-ידי חבר הכנסת שבח וייס, אני מאמץ את דבריו במהלך הדיון, מעל דוכן הנואמים, כחשובה על דברי המתווכחים.

היו"ר מ' כהן אבידב: תודה, אתה מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים, אני מבין.

סגן שר האוצר ע' אמורי: כן.

היו"ר מ' כהן אבידב: אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת החוק לוועדת הכספים להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית? מי נגד? קריאות:

— — —

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון), התשמ"ו — 1986, לוועדת הכספים נתקבלה.

2. סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו * (המשך)

יצר רושם גרוע ביותר לגבי אורח תפקודה של המשטרה. איננו שומעים על כך עוד, וגם על כך אני רוצה לברך את השר ואת צמרת משרדו.

דומני, שהחברה בישראל וגם המערכת הממשלית לא מבינות די הצורך את חשיבות תפקידו של משרד המשטרה. אילו הכנו כאמת את חשיבות התפקיד של משרד המשטרה, היינו מתנהגים בצורה שונה לחלוטין בכל ההחלטות שנוגעות לתפקודו, לעבודתו ולתקציבו.

ראיתי בסקירת השר שהיה קיצוץ תקציבי של 1.5 מיליון דולר בשנה זו, לעומת השנה הקודמת. אני סבור שיש לנו סדר-עדיפויות לא נכונים. המשטרה לא נותנת שירותים — ואני לא אוהב את המושג של נתינת שירותים, כשהדבר קשור בעבודת המשטרה — המשטרה מבטיחה לנו את הבטיח של עצם קיומנו ושל החיים כאן, היא מבטיחה את ביטחוננו של הפרט ושל רכושו, היא קובעת דבר מרכזי ביותר באיכות החיים שלנו, ומשום כך גם לא הייתי משתמש במונח "שירותי משטרה", זהו, אולי, מונח המתאים יותר למשרד התקשורת או למשרדים אחרים שנותנים באמת שירותים.

אני רוצה לגעת גם בכמה נקודות, והראשונה בהן — תאונות הדרכים. יש עלייה במספר תאונות הדרכים בשנת 1986, במחצית הראשונה. שיעור העלייה הוא 14% בערך, ואם אנחנו זוכרים מה הם נתוני הקטל בדרכים ומהו מספר הנפגעים בדרכים — 14% הם עלייה מאוד מאוד משמעותית, עלייה

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): הצעה לסדר.

היו"ר מ' כהן אבידב: הצעה לסדר? חבר הכנסת תופיק טובי, תרשה לי להודות לו קודם, זה הנאום שלו.

תודה לחבר הכנסת מאיר שטרית, ראש העיר יבנה. בבקשה, הצעה לסדר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): נוכח הוויכוח החרף שיש פה בין חלקי הקואליציה, בדבר דרך ההצבעה בחוק הזה, אני מציע לדחות את ההצבעה עד אשר יידון הנושא הזה בקרב הנהלת הקואליציה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מתוך ראגה לקואליציה.

בני שליטא (הליכוד):

אני מבין שאתה דואג לחיילים המשוחררים.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת טובי, כהתאם לחקנון, את זה יכול לבקש סגן שר האוצר כאשר הוא ישיב על החוק.

אדוני סגן שר האוצר, אתה רוצה להשיב על הצעת החוק? בבקשה.

סגן שר האוצר ע' אמורי:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטער על שחלק גדול מן החברים שהשתתפו בדיון לא היו נוכחים בפתיחה ולא הביאו במניין שיקולים את ההודעה שמסרתי בשם הממשלה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אנחנו עוברים להמשך הדיון על סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו. רשות הדיבור לראשון הדוברים, חבר הכנסת אוריאל לין, ואחריו — לחבר הכנסת צירלי כיתון.

אוריאל לין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כוועדת הפנים של הכנסת התכשרנו אחמול, שהפשיעה במחצית הראשונה של 1986 ירדה ב-9% בערך בהשוואה לחקופה המקבילה אשתקד. אני רוצה לברך את שר המשטרה ואת כל צמרת משרדו הנוכחת כאן על הישג שהוא, לפי דעתי, אולי ההישג החשוב ביותר שהשיגה המדינה, החברה הישראלית בשנת 1986. אני, על כל פנים, לא זוכר שהייתה ירידה כה משמעותית בפשיעה. כשיעור של 9%, וחבל שהישיגים מסוג זה שמושגים בעצם הימים האלה במדינת ישראל לא מקבלים את ההד וההדרגשה הנאותים, כפי שצריכים היו לקבל. לדעתי, ההישג הזה מהווה תרומה חשובה ביותר לחברה שלנו בקידום תחום שהחנח כמעט, הייתי אומר — לפחות מבחינת התפיסה הכללית והחשיבות — עד היום.

אני רוצה גם לברך את המשטרה על דבר אחר, והוא בולט, בשנתיים האחרונות: אין עוד מריבות פנימיות היוצאות החוצה. אנחנו כולנו זוכרים היטב את החקופה שבה קראנו בעיתונים על מריבות בין קציני משטרה בכירים — כפי שאנחנו קוראים היום על מריבות בין פוליטיקאים — והדבר

בעיה זו מחמירה מכיוון שאוכלוסיית יהודה, שומרון ועזה העובדת בישראל מתגוררת כאן בתנאים בלתי רגילים. אילו היו לה תנאי מגורים רגילים, היה כל העניין שונה. אבל עצם העובדה שהעובדים נשארים ללון בתחום "הקו הירוק" ללא תנאי מגורים נאותים, והם מסיימים את העבודה בשעות אחר-הצהריים המוקדמות ויש להם זמן פנוי רב, כל זה יוצר בעיה מיוחדת במידה בתחום הפשיעה וגורם לכך שחלקם בסוג העבירות התמורות הוא גדול הרבה יותר יחסית למספרם.

אדוני השר, אני מקווה שהמשטרה בהנהגתך תביא להישגים חדשים עד תום השנה הנוכחית והן בשנה הבאה. תודה רבה.

הי"ד מ' כהן אבידב:

תודה לחבר הכנסת אוריאל לין, רשות הדיבור לחבר הכנסת צירלי ביטון, ואחריו — לחבר הכנסת שמעון בן-שלמה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במסגרת תחומי הפעילות המגוונים והרבים של המשטרה ובתחילה הסוהר יש ודאי מקום גם לשבח על שיפורים והתקדמות שנעשו פה ושם. אבל נראה לי קצת מוגזם שחבר כנסת ניצב על הדוכן, בדיון הזה על פעולות משרד ממשלתי, ושר שיר הלל והתפעלות למשרד משטרה מושלם. בנושא אחד בלבד הוא ביקש לדעת פרטים נוספים מן השר: המדים היפים והמושכים שאותם מעצבים בשביל השוטרים. אכן, זה נושא חשוב מאוד, אך אני הייתי רוצה להתרכז בכמה נושאים, גם הם חשובים: למשל, המצב בכתחיה-הסוהר בישראל ובשטחים, המעצרים — וגם השר התייחס לכך בסקירתו — אלימות של שוטרים והענישה המגוחכת של בתי-הדין של המשטרה, פעולות המשטרה בהפגנות פוליטיות — נושא שהועלה כאן ואף זכה לתגובת השר, לדעת, לא לעניין.

חברי הכנסת, לפני שאדון בנושא הקשה של המצב בכתחיה-הסוהר אני רוצה להבהיר, שלדעתי, נציב שירות בתי-הסוהר מר רפי סויה, הפועל בקשיים עצומים ועל אף ניסיונות להכשילו הן מצד גורמים בתוך השירות והן מצד גורמים עוינים מחוץ למשטרה ולשירות בתי-הסוהר, ראוי לכל שבח על גישתו הנכונה ועל המאמצים שהוא משקיע ביישומה.

חברי הכנסת, המצב בישראל בתחום הקצאת שטח לאסיר הוא מן הקשים בעולם: שטח מחיה של פחות מ-3 מ"ר בממוצע, לעומת ממוצע של כ-13 מ"ר בארצות אחרות. בישראל ובשטחים הכבושים יש אוכלוסייה של 7,400 אסירים, מהם 3,200 אסירים פוליטיים שמצבם הוא קשה עוד יותר ממצב האסירים בכתחיה-הסוהר הכלליים.

דוח מבקר המדינה בנושא זה נדון בוועדה לביקורת המדינה עם פתיחת הדיון בסקירת השר. ברוח נקבע שפיתוח מקומות כליאה הוזנח במשך שנים, הצפיפות גדלה ותנאי הכליאה של אסירים הם עונש נוסף על העונש שהוטל עליהם על-ידי בית-המשפט. דבר זה גורם למתחים נוספים בין האסירים ומפריע גם להליכי השיקום. הצפיפות פוגעת גם בביראות האסירים השוכנים בתנאי אוורור גרועים, כאשר רובם מעשנים.

אחזקת נערים עצורים ואסירים: ברוח מתייחס מבקר המדינה לכלא תל-מתנד שבו התנאים לכליאת נערים גילאי 14 — 18 ירודים ביותר. אנף חדש לנוער שהוחל בבנייתו עוד בשנת 1978 והיה אמור להיות מושלם בתוך שנה וחצי, טרם הושלם.

המבשר, אולי, תפנית חמורה וכיוון של נסיגה. המשטרה נמצאת בנושא זה בחזית הראשונה. אני יודע שלא רק המשטרה אחראית למה שנעשה בדרכים ולאכיפת החוק, אבל המשטרה נמצאת בחזית הראשונה בכל מה שנוגע לאכיפת החוק בדרכים, ומעבר לתחושה האישית שיש מידה מסוימת של התפרקות, יש עלייה משמעותית בתאונות הדרכים. איננו יכולים לתקן זאת רק כגידול בכמות הנסיעות, זה הרבה מעבר לכך, ואני חושב שההורדה של תשומות האכיפה בדרכים כשיעור של 3%, גם היא אינה לפי סדר-עדיפויות נכון. אבל זו כבר שאלה של חלוקה פנימית בתוך המשטרה עצמה.

נקודה שנייה: המשמר האזרחי. אני משרת במשמר האזרחי כמו אזרחים רבים אחרים, והייתי אומר, גם מניסיוני האיש, גם מהתרשמות מדברים שונים וגם ממה שקראתי בסקירת השר, שהמשמר האזרחי לא קיבל לאחרונה את התנופה שהוא ראוי לה. יש מצבור גדול של רצון טוב מצד אזרחים רבים, אפשר להשתמש בו, ואני יודע שגם נעשה בו שימוש רחב ומקיף, אבל אפשר לעשות הרבה יותר, וההרגשה הכללית של האזרחים המשרתים במשמר האזרחי וגם של אלה שאינם משרתים בו איננה הרגשה של תנופה מחודשת אלא של התרופפות.

נקודה שלישית שברצוני לעמוד עליה נוגעת לקשר העמוק מאוד והרציני הקיים בישראל בין פשיעה רגילה לבין פשיעה על רקע לאומני. נושא זה לא נכלל בסקירת השר. אני יודע שמאוד לא נעים לדבר על פשיעה של ערבים נגד יהודים, ברגע שאתה מדבר על כך. לא חשוב באיזה הקשר, מייד מקבל הדבר משמפויות שאין אתה מתכוון אליהן. אבל צריך להבין שבמדינת ישראל נעשים פשעים רבים, לא רק פח"ע — פעילות חבלנית עוינת — טהור אלא גם פשעים רגילים על רקע לאומני. אני אומר את הדברים האלה משום שצריך להבין שאותם פשעים שבמובן הקלסי הם פשעים פליליים, כמו פריצות לדירות מגורים, עבירות חקפה וכדומה, יכולים גם להתבצע על-ידי אדם שאינו פושע רגיל אלא הוא עושה זאת מתוך מוטיבציה לפגוע בביטחון האיש של אזרחי המדינה. אפשר למוטט את הביטחון האיש בישראל גם בעבירות חמורות פחות מרצח ויש העושים זאת, במכוון.

אני סבור שיש, כהחלט, מקום שהממשלה תבחן מחדש את כל נושא היערכות שטח ביטחון הפנים. הטיפול בעבירות על רקע לאומני נעשה היום במקרים רבים כמו הטיפול בעבירות פליליות רגילות, וטיפול זה אינו עונה על הבעיה. הממשלה צריכה לחשוב על היערכות שונה, ואולי לגשת ברצינות להקמת משרד לביטחון פנים ולא להסתפק במשרד משטרה בלבד, האחראי, כאילו, רק לנושא הפלילי, ואילו השב"כ וגורמים אחרים אחראים לנושאים פליליים שיש להם רקע חבלני. ההפרדה הזאת איננה נכונה היום, ועדיף היה לרכו את כל הכוחות שיש לנו בנושא ביטחון הפנים במסגרת של משרד אחד, משרד לביטחון פנים. אני יודע שיש לזה קונוטציות מסוימות, זה נושא אופי שאינו מתאים למדינה דמוקרטית. אבל אנחנו זקוקים למסגרת זאת.

עוד תופעה שברצוני להתעכב עליה היא הפשיעה של תושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה בתחומי "הקו הירוק". גם את הנושא הזה לא נגענו, או אין רצון להעלות, אבל הוא קיים כתופעה בפני עצמה ואי-אפשר להתעלם ממנו. מדובר בציבור לא גדול של עובדים, כ-70 — 80 אלף, שחלקם בפשיעה ובכביצוע עבירות חמורות, יחסית למספרם, הוא גבוה מאוד: בעבירות של פגיעה בחיי אדם — קרוב ל-11%; בעבירות מין — 12.3%; בעבירות רכוש — 7.5%.

כמו דרום-אפריקה או על משטרים צבאיים. בישראל נעצרים אלפים רבים של אזרחים על כל דבר, קטן כגדול, והתולנה שלי בעניין זה מופנית לא רק כלפי המשטרה, הממהרת לעצור, אלא גם כלפי המחוקק, שלא הניח לפניה די ריסונים, ובעיקר נגד השופטים הדנים במעצרים. למרות הרגישות במתיחת ביקורת על שופטים ובתי-משפט, לדעת, השופטים גורמים בתחום זה להרבה מעצרים מיותרים, וידם ממהרת לחתום, לדעת, בלא שיקול מספיק של נושא זכות האזרח, פרטיותו, חייו וחירותו. הם ממהרים לחתום על "ימים", ובקשות המשטרה להארכת מעצרו של חשודים נענות כמעט במאה אחוזים, גם כאשר הראיות קלושות ביותר.

לאחרונה נוצרה אף מעין הלכה חדשה — לא בבית-המשפט העליון, אבל בבתי-המשפט המחוזיים — כאילו חומרת העבירה המיוחסת לחשוד הינה השיקול המכריע למעצרו או לשחרורו של החשוד בערכות, ואפילו לשחרור נאשם, דרך אגב, זו סיבה נוספת להתפוצצות האוכלוסין בבתי-המעצר במדינה. מספר העצורים עד תום ההליכים עלה בצורה מדהימה.

מלבד הקוכלנה שיש לי בעניין זה כלפי המשטרה, בדבר ריבוי המעצרים, לשווא, אני יכול רק לבקש משר המשטרה, שיוציא הנחיה לחוקרים ולשוטרים, המופיעים לפני שופטים בבקשות להארכות מעצר, שלא יראו במעצר אמצעי לחץ או ענישה, ושהם עצמם לא יבקשו להאריך מעצרו של חשוד אם אין הכרח במעצר. אולי זהו בקשה גדולה מדי להפנות למשטרה, אך, לצער, אין לי שום דרך לפנות לשופטים, שהם מי שהיו צריכים לשמש כלמים לחפזונה ולהתלהבותה של המשטרה לעצור כמה שיותר.

ולבסוף, אתייחס לפעילות המשטרה בהפגנות פוליטיות. השר ברילב השיב בנושא זה לחבר הכנסת וחד, כי המשטרה אינה צד בוויכוחים הפוליטיים, והיא אך שומרת על הסדר ואינה מאפשרת הפרת סדר או הפרת תנאי הרשיון להפגנות. אני מבקש להדגיש שוב בעניין זה, כי הטענה היתה כלפי אופן ביצוע התפקיד על-ידי שוטרים מסוימים, ומי שהיו בשטח הרגישו זאת על בשרם. אולי השר איננו מודע לכך, אבל יש שוטרים האוכפים את החוק בהתאם להשקפתם הפוליטית. כלומר, יש כאלה שמבצעים בהתלהבות רבה הוראה לשמור על הסדר נגד מפגינים אנטי-כהניסטיים, וברוב התלהבותם הם גם עושים מעשים שהשר כינה אותם "חריגים", כמו כיפוף, ולעומת זה הם פועלים ככפופות משי כשמדובר באכיפת חוק נגד התגלמות הגזענות הכהניסטית.

השר בוודאי אומר ויאמר, כי נוצר רושם כאילו הוא מותקף משמאל בטענה בדבר התנהגות המשטרה, ומוחקף מימין על-ידי חברת הכנסת גזאלה כהן, על אי-אכיפת החוק בהרביית, למשל, אבל, מעצם הטענות האלה רואים בעליל, כי לימין אין שום טענה אל המשטרה בנושא של ההפגנות הפוליטיות. הם מרוצים, וזה אומר דורשני, בהחלט, זה אומר דורשני, כי לו היו להם טענות על העדר "טיפול" בשטחים הכבובים מצד ורועות הביטחון, למרות הדיכוי שהופעל שם נגד האוכלוסייה — וזכור, זו היתה הסיבה שלהם להקמת המחתרת היהודית — כי אז היו בוודאי באים כאן בטענות.

לבסוף, בעקבות החלטת הממשלה האומללה מאתמול, שלא להקים ועדת חקירה לעניין השב"כ, אני מבקש לאחל לשר המשטרה, למשטרה ולשוטרים, שאם כבר נגור עלינו שתהיה חקירה משטרתית, שתהיה להם מידה רבה של אומץ-לב, נחישות וישר-לב להביא לחקירה מלאה ומקיפה,

כאמור, מצב האסירים כשטחים הכבושים הוא חמור במיוחד. בתי-הכלא כעזה ובחברון הם בין הצפופים שבבתי-הכלא בארץ ובשטחים, ובהם מוקצב שטח של כ-1.6 מ"ר בלבד לכל אסיר. גם במחנה המעצר פאדעה הצפיפות היא אימה, יש חדרים ללא חלונות והאוכל לא מספיק ולא ראוי המפגשים של העצורים עם עורכי-הדין שלהם מחקיימים בפחית מלא אשפה. תנאי כליאה אכזריים אלה הפכו למכשיר איום על עצורים ומרכז לגביית הודאות. יש לזכור שמדובר כאן בעיקר על אנשים שהם בכחית חשודים וטרם הורשעו בדיון.

חברי הכנסת, במשך חמישה חודשים, מאוקטובר 1985 ועד סוף פברואר 1986, נעצרו ככלל זה 68 נערים וילדים גילאי 12 — 18. אני יודע שרבים מביניהם, חברי הכנסת, ובעקבותיהם גם כציבור, אפילו בקרב הידועים כליברלים, יפייפשו ואפילו שמאלנים, אומרים: שטרות, הרי מדובר במחבלים, מה מעניינים תנאי מאסרם וכו'? ודאי שאומרים כך, כי בעצם הימים האלה שמענו מפי ראשי התובעים ועדת חקירה בעניין השב"כ את הנימוק המצטדק, הפחדני והנורא, שהם אינם טוענים נגד רצח המחבלים שנלכדו כאותו אירוע, אלא כל ענינם הוא בעבירות שנעשו על-ידי שיבוש הליכי חקירה וזיוף עדויות, ובמיוחד בעניין הדין שנגרם לתת-אלוף מרדכי.

אבל מי מכס, והוא כאמת נאור והומניסט, שאינו עושה חשבונות כאלה, והמצב בבתי-ההסוהר, גם של האסירים הפוליטיים, נוגע גם להם, חובה עליו להתייחס לזה ככל התומרה הראויה.

חברי הכנסת, למשל, אירוע שעבר בלי תגובה הולמת: לפני שבועיים פרצה ככלל נוה-תרצה הגרה בעקבות התנכלות ממושכת מצד ההנהלה — בעיקר מצד המנהלת, חיה שוהם — לאסירות הפוליטיות, ובכללה מניעת זכויות ביקורים, מכתבים, עיתונים וחברות אחרות. ההנהלה מצאה לנכון לדכא את התנהגות האסירות באמצעים כגון גז מדמיע מהדלות החלונות, לאחר שהן ביקשו לשכות רעב במחאה על תנאי המאסר ועל ההתנכלות.

חברי הכנסת, שר המשטרה דיבר על אלימות שוטרים, ואני מקבל כי השר הנחה את הפיקוד ואת השוטרים לפעול נגד התופעה הזאת, שפגשה בשורות המשטרה והחמירה בשנים האחרונות. אבל, אינני מקבל את דברי השר כאילו ממצים את הדין עם השוטרים שנמצאים אשמים. ההיפך הוא הנכון — העונשים המוטלים על-ידי בתי-הדין המשמעתיים של המשטרה הם מגוחכים ומעליבים, ולדעת, הם אינם עוזרים לשרש את התופעה.

אני מסתמך בדברי אלה על האיש המוסמן ביותר, הבקי האמין ביותר בנושא זה, הלוא הוא התובע המשטרתית הראשי כתביעות נגד שוטרים, שפרש זה לא כבר משירות המשטרה. הוא סיפר בריאיון לעיתונים על התסכול שלו מן העונשים המחמירים והמוטלים על שוטרים בבתי-הדין של המשטרה.

אני מבקש שהשר יתייחס לעניין חשוב זה, לדעת, אין שום סיבה שהמשטרה או השר ברילב יתגורר לררישה ההגיונית שהמשטרה לא תחקור ולא תשפוט את עצמה.

השר דיבר גם על שיפור בנושא המעצרים. גם כאן אני מסכים שיש, כמובן, לכוון על ירידת כמות המעצרים ב-4.8%, ועל פיתוח כלים לריווח ולבקרה על מעצרים, אבל, רכותו חברי הכנסת, אסור להתעלם מהעובדה, שהמצב בתחום המעצרים בישראל אין לו כמעט אח ורע בעולם, ואיני מדבר על מדינות

אם הדתיים אכן כה אלימים, מדוע עיר זו לא ניצבת בראש השימת הערים האלימות? מדוע בשכונות החרדיות בירושלים לא שומעים יום יום על מעשי אלימות?

האמינו לי, זה אינו השקר הראשון שנועד להשמיץ את הציבור החרדי. לצערנו, כבר התרגלנו לכך ואפילו התייאשנו מלהזים ולהכחיש את השקרים הללו. ומתקיים בנו דברי הנביא ישעיהו "סר מרע משתלל", מי שסר מהרע נקרא משתלל.

רבותי חברי הכנסת, צר לי, אבל, עם כל הכבוד לשר המשטרה, ואני באמת מעריך אותו וחושב שהוא מתייחס כבוד ראש, גם אם לא אחת בהומו האופייני לו, למשרד שעליו הוא ממונה, אני לא יכול להשתחרר מן הרושם, כי המשטרה נוהגת איפה ואיפה כיחסה לציבור.

יש לי הרגשה, והאמינו לי שהיא מבוססת, שכלפי הציבור החרדי מתנהגים השוטרים כאילו הכול מותר. זהו ציבור שמותר לפגוע בו, לרמוס את זכויותיו האלמנטריות ולהתייחס כאילו היה מסוג ב'.

נושא זה חייב לעמוד מול עיניו של השר. הוא חייב לשנות את היחס לציבור החרדי. רק כעת שמעתי שסגור תיק לארבעה פושעים שהתחוו לשוטרים ותפסו אדם דתי והסגירו אותו למשטח לאחר שחלש כרוה שהם עצמם חלשו וחלו כדי לגרותו. סגרו את התיק, זוהי שעורריה. זהו אחד הדברים שגורמים לנו להרגיש שיש יחס של איפה ואיפה, והתנהגות המשטרה בשבועות האחרונים בהפגנות בפתח-תקווה מחזקת את דברי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עם כל הביקורת שיש לי על התייחסות המשטרה לציבור החרדי, לא אוכל להימנע מלשטח במקום שבו צריך לשבח. חנני עצמם חלשו וחלו כדי להקיים במשטרה, והכוונה היא לרבות המשטרה ושירות בתי-הסוהר — שבראשו עומד גונדר רפי סריסה, המכיר את בעיות האסירים לעומק ועושה רבות למענם.

גם כאן אני אומר שעצם העובדה שלא שומעים על גוף זה באמצעי התקשורת מלמדת עד כמה הוא מוצלח. הרבנים המשרתים — במשטרה — פרעלים — בעילות — ובמרחץ — הם — עומדים לימין אנשי הגוף הגדול הזה, החל מהשוטרים וכלה באסירים. הרב אברהם חזן קידם את רבות המשטרה ושירות בתי-הסוהר. אני רוצה גם לשבח את סגנו, הרב שלמה ניימן, אדם שחי את המשטרה ואת אנשיה ועומד לימין הכלל וזוכה להערכה עצומה מכל הדרגים.

לסיים, המשרד הזה הוא משרד עדין. מדובר בחיי אדם ובגורלות, בחקירות, במעצרים, בחיפוש, בבתי-סוהר — צריך להיות עדין ומתון. אני חושב שיש לפעמים גם נקוט מידת חסד. צריך לאפשר לאנשים לחזור למוטב. יש לברך את המוסדות המסייעים לאנשים שרוצים לחזור בתשובה ולהכיר את יהדותם. הם למעשה, גם שוטרים וגם שופטים אלא שבמקום להכניס אנשים לבתי-סוהר הם גורמים להם שלא ירצו לחטוא עוד.

שר המשטרה צריך לעודד את קיום הישיבות הללו, שהן מסייעות גם לו, ולעודד הקמת ישיבות בבתי-סוהר ולהקצות את כל המשאבים הדרושים לפתיחת ישיבות אלה אשר יביאו רק ברכה ויעזור להתם העבריינות, לכלות הפשע ולהרבות הישע. ויתקיים עלי-ידי זה, דברי דוד מלך ישראל עליו השלום: "מוציא אסירים בכושרות". דרשו חכמינו זיכרונם לברכה: "בכושרות" — ככי ושירות; ככי על מעשה העבר ושירות על שינוי דרכם מכאן ולהבא.

גם של הדרג הפוליטי, כדי שהאחרים לפשעים של רצח, זיוף וטיה — כולם, בלא יוצא מהכלל, ולא רק מבצע הווראות, כולם יבואו על עונשם. תודה.

היורר מ' כהן אכיד:

תודה לחבר הכנסת צירלי ביטון. רשות הדיבור לחבר הכנסת שמעון כן-שלמה, ואחריו — לחבר הכנסת אהרן נחמיאס.

שמעון כן-שלמה (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אומנם זה לא כבר קיימה הכנסת דיון בנושא משרד המשטרה, אך משרד זה ראוי תמיד להתייחסות. דומני, שגם אם מליאה תעסוק יום יום בתפקוד משרד המשטרה, עדיין נמצא מה לומר.

בחודשים האחרונים כמעט שאין אנו רואים בעיתונות ידיעות עסיסיות על משרד המשטרה, שלא כבעבר. אז ראינו מדי יום כתבות על מעשי שוטרים, על משרד המשטרה ועל המשטרה. אני חושב שבמקרה זה, ככל שקוראים פחות על המשטרה בעיתונות הרי זה לשבחה. אם אין כותבים, משמע שאין על מה לזעוק חמס.

אין זה סוד שמשרד המשטרה, צמרת המשטרה והשוטרים כשרה חשו ביום שבו נכנס בריב לתפקידו כי הם קיבלו אבא, אדם שיקדם את הנושאים שלהם ויעמיד נושא זה בראש מעייניו. איני רוצה, כמובן, לפגוע בשר המשטרה הקודם, אם כי נראה, בכל זאת, שצירוף שני המשרדים אז פגע לפחות במשהו בעילות משרד המשטרה.

ובכל זאת, בעיית שכר השוטרים היא עדיין חריפה, וכנראה, עם כל רצונו הטוב של שר המשטרה בנושא זה, אין הוא מסוגל להילחם נגד גזירות החקצבי. לדעתי, הוא חייב לצאת נגד שר האוצר, ואם יש צורך, גם נגד ראש הממשלה. אי-אפשר לבוא ולתבוע מהשוטרים לפעול מעל ומעבר למה שהם מחויבים לעשות לפי הספר, וכאשר הם מדברים על משכורת אומרים להם שאין כסף. אי-אפשר לדבר על ייעוד ולהציע להם אתגרים, כאשר התנאים הכספיים גורעים. סוף סוף, מדובר בגוף שהוא שומר החותם של חברה מתוקנת, וחייבים להתייחס לשוטרים כאל אנשי שליחות, ובהתאם לכך להתחשב בצורך לסייע להם להגיע למצב שבו משכורתם, גם אם לא תהיה גורם מושך לשרת, לפחות לא תהיה גורם דוחה להתגייס לשירות לא פרוש ממנו. לגובה המשכורת יש השלכות ישירות גם על האמביציה שלהם ועל נכונותם לפעול.

רבותי חברי הכנסת, במסגרת דיון זה אני מוצא חובה לעצמי להתייחס לנושאים שבים מוצג הציבור החרדי במדינה כצורה מעוותת, ולדעתי, מדובר כאן במעשים הגובלים בפשע ובהסתה. מדובר בשני דברים: א. באווירת ה"עליהם" נגד הציבור החרדי, ואווירה המשפיעה גם על המשטרה; ב. ביחס המשטרה לציבור החרדי.

נביא לדוגמה את הנושא של שרפת התחנות בירושלים. יש כל כך הרבה עדויות המוכיחות שברוב המקרים, ולפחות בכמה ציפים, התחנות לא נשרפו על-ידי דתיים. חלק מהתחנות נשרפו כשבת וחלקן — על-ידי פוחזים, כחלק ממעשי גנדליזם שאנו עדים להם במקומות רבים. בכל זאת, הכול מציג את נושא התחנות השרופות כאילו הן תמיד נשרפו על-ידי הדתיים, ואפילו עוצרים חרדים שמשתחררים אחר כך.

הדתיים אלימים. את הנוסח הזה קראנו לא אחת. רבותי, זהו שקר. אתם רוצים הוכחה? העיר הזוכה, זו הפעם השנייה, בתואר העיר שבה יש הכי פחות אלימות וזוהי העיר בני-ברק.

היור"ר מ' כהן אבידב:

תודה לחבר הכנסת שמעון בן-שלמה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אהרן נחמיאס. ואחריו — לחבר הכנסת יוסי שריד.

אהרן נחמיאס (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מלאכתי בשנה הזאת, כאשר אני בא לברך את שר המשטרה ואת סגל הפיקוד של משטרת ישראל, קלה יותר מבשנה שחלפה, מפני שחברי הכנסת שקדמו לי כיכרו את שר המשטרה ואת סגל הפיקוד. אני שמח שאינני יחיד בקרב המברכים. הפעם הזאת אני מצטרף לברכות שכבר הורעפו עליך, אדוני השר.

אדוני השר, אני חושב שאתה עומד בראש משטרה שהיא יחידה במינה ברחבי העולם. אני גם מכיר משטרות אחרות, אם בצרפת ואם בארצות-הברית של אמריקה — היו לי הזכות והעונג לבקר שם ולעמוד מקרוב על פעולותיהן של משטרות אלה.

אדוני השר, המשטרה שאתה עומד בראשה היא משטרה שלא רק — — —

שר המשטרה ח' בר-לב:

זה לא מדרק, אני עומד בראש משרד המשטרה.

אהרן נחמיאס (המערך):

אתה עומד בראש משטרה. אתה יודע מה? אני לא חושב שזוהי פגיעה להגיד שאתה עומד בראש משטרת ישראל. אל נא יהיה הדבר קל בעיניך. חיכך תשמע, וזה לא יהיה קל בעיניך.

משטרת ישראל אינה דומה למשטרות אחרות. מפני שממשטרות אחרות לא רק אוכפות את החוק כמובן, הצר של המלה, אלא הן גם משמשות כאלימות. כל ההפגנות המתקיימות חדשות לבקרים בארץ מרתקות את השוטרים למאות ימי עבודה. האמן לי, שבארצות אחרות הן היו נמחקות ועובדות מן העולם מהר הרבה יותר. המשטרה שלנו היא גם משטרה קהילתית-מבית המביאה בחשבון את כל המתרחש בחברה הישראלית. יש לה סובלנות, סבלנות ואורך רוח. אני רוצה לומר, שהיא עושה כרי למנוע המשך הפשיעה גם לאחר שהיא מתבצעת לא פחות מאשר היא עושה כדי למנוע אותה לחלוטין. זאת, על-ידי פישורה בין אדם לרעהו.

שמחתי לשמוע שמפכ"ל המשטרה, על אף הביקורת שהוטחה עליו, ולא מעט גם עליך — מדוע אתה נותן שהדבר הזה יתרחש? הוא ניהל משאומתן להרגעת הרוחות במהומה הגדולה והרבה שהיתה בקרב ציבור התרדים, כדי להמעיט, להקטין ולהחליש את העוצמה הזאת. ביקור אותו על שהוא נכנע. הוא לא נכנע. אם הוא השיג רגיעה והקטין את מספר השוטרים המרוחקים ונהג ביתר סבלנות והבנה — הרי הוא קידם בכך את ענייני המשטרה ואת ענייני החברה, יותר מאשר אילו השתמש בכוח.

אני נזכר — ותיכבד לחיים ארוכים — כאשר בכור שטרית היה שר המשטרה, ברחו אסירים מכלא-שאטה. מעל הדוכן הזה בכנסת שמעתי, והוא עצמו סיפר לנו על כך, שתקפו אותו וטענו: מדוע במקום לשמור על האסירים בכתי-הסוהר יש למשטרה מוסך בחיפה ומתפרה בצפת? מה למשטרה ולעסקי תעשייה? הוא אמר להם — היתה תקופה של אבטלה רבה בארץ והיו עבודות יזומות ופועלי דחק — שכזה שיש מועסקים בקרב המשטרה גם באותו מוסך בחיפה וגם במתפרה בצפת אני מונע פשיעה של אותם אנשים שאין להם פרנסה ואין להם טרף להביא לביתם.

לכן, אני חושב המשטרה שלנו מיוחדת במינה.

אני רוצה גם להגיד לך משהו בענייני דיומא. בוועדת הכנסת החקיקים היום דיון על תקיפות עובדי ציבור. התברר, שבסך-הכול, בכל לשכות הרווחה, היו כמשך חצי השנה האחרונה ארבע תקיפות, מתוך 279 תקיפות ציבור בכלל. אינני אומר, חס ושלום, שיש היתר לתקוף עובדי ציבור. להיפך, יש איסור גמור לתקוף עובדי ציבור. אבל אנחנו צריכים גם להיזהר מליצור אווירה של היסטריה. שמעתי שהעובדות הסוציאליות מבקשות להיות חמושות, אולי בנשק, אולי באלות, אינני יודע מה החימוש שהן מתכוונות לו — אולי לבלוני גז, גז מדמיע, או משהו דומה — כדי להתגונן. אני רוצה להזהיר, שאל למשטרה לתת את ידה לזה, ולא, ניהפך למדינה שכל עובד ציבור בה חמוש במשהו — חמוש באקדח, חמוש בסכין, בגז מהמם או משהו מעין זה. לא צריך ליצור היסטריה פסיכולוגית כזאת, שכל בני ישראל הם אלימים ועובדי הציבור הם קורבנות האלימות. נכון, צריך ללחום בכל האמצעים שבדיננו. אבל אל לה למשטרה לתת יד לדבר הזה. כי אם יתחילו לשים סורגים בלשכות העבודה, בלשכות הרווחה ובמוסדות ציבור, אנה נגיע?

כמובן, אינני מתכוון שכאותם מקומות שיש ידיעות, או שהמשטרה חוששת שיהיה בהם פגיעה חכלי כלשהו, לא ננקוט את כל האמצעים העומדים לרשותנו ויכולים לעמוד לרשותנו. אבל רק כזה. אל לנו להפוך את הבעיה למעין מגפה כללית של התגוננות מפני האזרחים.

אגב, אני רוצה לומר, שגם הרצח הזה שהיה במגרל-העמק היה יכול להתרחש בכל מקום אחר. אדם רדף אחרי אשתו, העובדות רצתה להגן על האשה, אך שילמה בחייה. זה היה יכול לקרות בהרבה מקומות בארץ — אני מתכוון להרבה משרדי ציבור — ולא דווקא בלשכת הרווחה.

אדוני השר, אני רוצה לומר עכשיו לחברי הכנסת משהו בעניין שירות כתי-הסוהר והליברליזציה שהוא הנהיג, והותקף בשל כך רבות. אנחנו בייכנו על כך בוועדת הפנים של הכנסת פה-אחד. לא היה אחד מחברי הוועדה שלא תמך במדיניות של משרד המשטרה, של שר המשטרה, של נציב שירות כתי-הסוהר, בעניין הליברליזציה, הן במובנה הרחב והן במובנה הצר. אבל בשום פנים ואופן לא כפי שהיתה עד עתה. ברגע שהחברה נפרעה מהעברין וכלאה אותו בבית-האסורים, הוא ממשיך להיות אדם בעל פנים אנושיות, ואותו צריכים להמשיך להיות חברה עם פנים אנושיות, כי אלה פני האדם. זה שהוא אסור — אסור, זה שהוא נכלא — נכלא, אבל, העקרונות והערכים האנושיים, אסור להם לגלות מאתנו.

עכשיו אני רוצה להתייחס לעניין ריתוק כוחות המשטרה לקולנוע "היכל" בשבת. פרט לזה שיש חילול שבת — אני בכלל מתפלא על שיהודים דתיים הולכים להפגין בשבת. כאשר הם מפגינים בשבת, הם בעצמם מחללים שבת. הם גורמים לשוטרים, שיכלו לבלות בביתם, בחיק משפחתם, לחלל שבת. ואם הדבר מלווה גם בהרמת יד, הרי מתבצע חילול שבת, הכרוך כאלימות. יש כזה שתי עבירות בעת ובעונה אחת, ושתי העבירות האלה הן אסורות שבאסורות באותה הלכה שלפיה רוצים, כביכול, לשמור על השבת. צר לי מאוד על שדברים כל כך יסודיים ומוכנים מאליהם בתפיסה היהודית אינם מוכנים מאליהם היום אצל יהודים המחזיקים את עצמם דתיים, ואני מכבד אותם על אמונתם הדתית, אבל אינני מכבד אותם על שהם גורמים לעצמם ולאחרים לחלל שבת.

שמעון בן-שלמה (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
יש רבנים שהם הפוסקים כזה. לא אנחנו הפוסקים כזה.

התושבים בישראל הוא נמוך בהשוואה להרבה משרות בעולם. מה גם שיש מחוזות שיש בהם בעיות קשות יותר מאשר במחוזות אחרים, למשל המחוז הצפוני שהרכב האוכלוסייה בו הוא מגוון מאוד, יש בו ערים גדולות, ערי פיתוח, כפרי מיעוטים, הכעיה שם היא קשה יותר מאשר במחוזות אחרים בחצי המדינה, ודאי שצריך להקדיש לכך חשומת לב.

אדוני שר המשטרה, מאז משרת ישראל בשנה זו הוא מאז חיוני מאוד. המאזן של שירות בתי הסוהר הוא מאז חיוני מאוד. אתה יכול להיות גאה בכך כפי שגם אנו יכולים להיות גאים.

הדיר מ' כהן אבידב:
תודה לחבר הכנסת אהרן נחמיאס. רשות הדירבור לחבר הכנסת יוסי שריר, ואחריו — לחבר הכנסת מרדכי ורשובסקי.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני הישכיראש, חבר הכנסת, נשמעו כאן דברי ברכה ויישר כוח ו"חוק" למשטרת ישראל. אני לא כל כך יודע לומר דבר ברכה. זו אינה המומחיות שלי. גם לא המיומנות שלי. מה שאני יכול לומר הוא, שמפעם לפעם, לעתים די קרובות, גם אם זו לא המחלקה שלי, מחלקת הברכות, אנו מוחתים עליכם ביקורת, וכאשר אנו מוחתים עליכם ביקורת אני מניח שאנחנו עושים זאת בצדק, אבל בסך הכול, אני מעריך, כך אני מקווה, אני יכול לומר שאני אפילו יודע, שאתם משתדלים לעשות כמיטב יכולתכם, ומן הסתם אתם עושים מלאכתכם נאמנה, והמלאכה הזאת אינה קלה, כך שאיני מקנא בכם. איני יודע מי צריך לקנא במי בארץ, אני גם בכס לא מקנא. בסך הכול, אתם עושים עבודה קשה בחברה כל כך פרוצה, קרועה, שטובה, תכנה שאולי אחזה בה איזו רוח תוהה כאשר רוח רעה מרחפת על פני הארץ, ודאי לא קל היה להיות שוטר, ודאי לא קל להיות מפקד של שוטרים.

אבל אם חייכם לא היו קלים כל כך עד עכשיו — ושל מי כן? — החיים היו מעכשיו קשים הרבה יותר. אני מניח שאתם יודעים זאת, ואם אינכם יודעים, בקרוב תדעו. כי אתם עומדים בפני אחד המבחנים הקשים ביותר, אולי המבחן הקשה ביותר מכולם בתולדות המשטרה, ורק לשמו של המבחן הזה עליתי כדי לומר כמה משפטים בקצור. נמך.

ובכן, כך נפל שהמשטרה תצטרך לחקור פרשה טכובה, מכוערת, עבירות חמורות. כך נפל, ולא היה צריך ליפול כך, היה צריך ליפול אחרת, וגם אני עבדכם, בצניעות, מילאתי אולי תפקיד כלשהו כאשר כבר לפני כמה וכמה ימים, אולי שלושה שבועות, ופעם נוספת כעבור שבוע, הגשתי תלונה למפקד המשטרה, אין צורך לקרוא אותה כאן, זה לא תפקידה של הכנסת, אבל באופן כללי ותמציתי אני יכול לומר, שבתלונה הזאת יש בקשה לחקור, בעצם, שלושה גורמים: את הדרג המבצעי שקיבל תנינה, ואנחנו כולנו יודעים את התורה ואנחנו יודעים שאם הוא קיבל תנינה, אלא אם כן יקרה משהו לתנינה הזאת בדרך, איני יודע, אבל אם הוא קיבל תנינה כי אז אין יכולת לחקור אותו לצורך הפללה או העמדה לדין, אבל יש צורך יש הכרת ויש תוכה, ואני מקווה שתעמדו בתוכה הזאת, לחקור אותו כדי לשפוך אור על עובדות, ומי כמו האנשים האלה יכול ומסוגל לשפוך אור על עובדות, וכדי להוזה את כל הנפשות המעורבות, אלה שהיו מעורבות באירוע א' ובאירוע ב': אירוע א' — אוטובוס 300; אירוע ב' — אותה מסכת קשה של בידור ראיות, נאמר זאת כך באופן מקוצר, בסימן קוד.

אתם התבקשתם, ואני מניח שכן גם תעשו, לחקור גם את הדרג המבצעי שלא קיבל תנינה, כי אם מי שנתן הוראה קיבל

אהרן נחמיאס (המעור):
אבל אני בא בטענות לאותם רבנים שפוסקים פסיקה פסולה.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אסור לבוא בטענות לרבנים.

אהרן נחמיאס (המעור):
מי אמר לך שאסור לבוא בטענות לרבנים? אני מודיע לך, שכל רב שפסוק פסיקה פסולה, תבוא אליו בטענות ככל שתוצה, ואתה תהיה בעל המצוה, ולא הרב שפסק את מה שפסק.

עכשיו אני רוצה לומר, ובקיצור נמרץ, מפני שהזמן שעומד לרשותנו הוא, מטבע הדברים, מצומצם.

הדיר מ' כהן אבידב:
אני מאשר את דברך.

אהרן נחמיאס (המעור):
מדברים על הקמתה של משטרת תנועה ארצית. איני יודע אם הדבר כבר כשל בקרב פיקוד המשטרה. אני, אגב, לא יודע אם הציבור כשל לכך. אני יודע שבועדות הפנים הנושא עדיין לא בשל. בין כך ובין כך, עד שתתקבל החלטה, כזאת או אחרת, צריך לשנות את המצב הנוכחי, וזאת על-ידי הגברת הסיוורים בכבישים. נוכחתי לדעת, ואני נוסע הרבה, אדוני הישכיראש — רעיד על כך מקום מגורי הרחוק — שהנהג נתקל במארכים של שוטרים והם אינם מודעים אותו בזמן הנהיגה. צריך לשנות קצת את הקונצפציה הזאת, שעושים מארכ רק כדי לתפוס. תפסת אותו, אבל יכול להיות שהוא יודע שאחר כך אין עוד מארכים עד לירושלים או עד לצפת — לפי הרוגמה הטובה שלי — והוא נוסע במהירות, עושה עבירות תנועה וכו' וכו'. צריך שיהיה סיור מתמיד, על הקונצפציה הזאת אני כל הזמן מדבר.

צריך שיהיה גם שוטרי מקוף. אני יודע ששר המשטרה יאמר לי — שוטרי מקוף בעת הזאת, כמובן, הזה, כאשר יש צמצומים רוסטיים בחקצים, אינם באים בחשבון. אני מקבל שיש קיצוץ רב בחקצים, אבל אני עוד לא שלם עם הדעה, שגם עם הכוחות הנוכחיים שיש למשטרה אי-אפשר לנסות להתמודד עם ענין שוטרי המקוף. צריך אולי לנסות את זה במחוז אחד, בעירייה אחת, בעיר אחת, כדי לראות איך הדבר הזה עובד.

ודאי שאני מצטרף למבכרים על הירידה המשמעותית בפשיעה בשנה שחלפה. אני רוצה לקוות, שבעתיד, גם עם המחזור הקשה בכח-אדם, נמשך במגמה זו. אני גם רוצה לומר, שהתעודתי מן שראיתי שמספר הרוצים להתגייס למשטרת ישראל אינו נופל ממספר היוצאים החוצה מהמשטרה מסיבה זו או אחרת, בעיקר עם היציאה לגמלאות. פירושו של דבר הוא, שיש היום זקיפות קומה במשטרת ישראל. זו משטרה שלא היה לה, לצער הרב, שר עד לפני למעלה משנתיים. היום יש למשטרת ישראל דראג, יש למשטרת ישראל פיקוד טוב, יש למשטרת ישראל שר טוב ותבורה טובה שעושה את עבודתה בנאמנות.

כפי שאמרתי, משטרת ישראל היא אחת המשטרות הטובות בעולם, אם לא הטובה שכולן, כי צריך גם להסתכל על מספר השוטרים, על כמות כוח-האדם הנמצאת במשטרה, בהשוואה למספר התושבים במדינת ישראל, ולהשוות זאת למצב בארצות אחרות בעולם — אני, כמובן, איני מתכוון לארצות שמעבר למסך הברזל; מספר השוטרים יחסית למספר

מה. לא. אני רוצה להגיד לכם שזו עבודה שכל-כולה קודש לביטחון.

אני רוצה להדגים את זה בסיפור. לפני שבוע חזר חבר טוב שלי מפריס, ושם הוא נפגש, לא עלינו ולא עליכם, עם איש בכיר באש"ף. האיש הבכיר באש"ף אמר לו כהאי לישנא: אם אתם באמת חוקרים את ראש השב"כ שלכם על כך שהרגו שני אנשים שלנו, אין לנו שום סיכוי נגדכם. ואני מצטט: "באלף שנה לא נצליח לנצח מדינה כמו שלכם". כך הוא אמר: "באלף שנה". משום שזה עיקר של הביטחון. חבל חבל, אני באמת מלא צער על כך שמה שמבין האויב שלנו, לפעמים חלקים גדולים בציבור שלנו לא מבינים. וחבל שהאויב שלנו הוא לעתים הרבה יותר חכם מכמה שרים שלנו.

הי"ר מ' כהן אביב:

תודה לחבר הכנסת יוסי שריד. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. ואחריו — לחבר הכנסת מתתיהו פלד.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך קודם כול את שר המשטרה, שכמעט שכנע אותי שנחוץ שר משטרה בממשלת ישראל. תמיד התנגדתי לכך שבממשלה יש שר מיוחד לענייני משטרה, אבל נוכח השיפורים שחלו בשנתיים האחרונות במשטרה ובשירות בתי-הסוהר, אני חושב, שהניסיון הזה הצליח, ואני רוצה לברך את שר המשטרה על שיש עכשיו משרד משטרה, ועם כל הביקורת שאפשר להשמיש בעניין זה או אחר הנוגע לחפקיו משדר זה, בסך הכול, יש מערכת שאנחנו יכולים להתייחס אליה במידה רבה של אמון ובמידה רבה של הערכה.

הזכרתי את המשטרה ואת שירות בתי-הסוהר. אני רוצה, בהבדל מחלק מחברי שנאמו כאן, להתייחס קודם כול לשירות בתי-הסוהר. אני חושב, שהרוח הליברלית — כמוכן החיובי של המלה — שנושבת היום בהנהלת בתי-הסוהר, שמבינה שהאסיר יהיה הגורע ביותר הוא אדם שנכשל ונפל, אבל צריך לתת לו את הציאנס, הרוח הליברלית הזאת לא רק הצהרתית אלא היא מוצאת את ביטוייה בכל ניהול המערכת של שירות בתי-הסוהר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת וירשובסקי, כיוון ששכחתי לדבר על זה, מחמת זיכרון לקוי, אני מבקש לדאוג את הדברים שאמרת עכשיו כאילו הם נאמרים כאן בשמי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אני שמח שאני מדבר בעניין הזה גם בשמו של חבר הכנסת יוסי שריד.

משטרת ישראל יודעת לחצים, ימים קשים וביקורת מצדנו ומצד הקהל, אבל יש לה גם רגעים גדולים, יש רגעים שכולם אומרים: כל הכבוד למשטרה. לעתים נדירות מאוד אומרים בציבור או בבית הזה: כל הכבוד לשירות בתי-הסוהר. להם אין אפילו אותה הילה שהמשטרה מקבלת כאשר היא מצליחה במבצע מסוים. זה מוכן מאליי שצריך לשמור את האסירים בבית-הסוהר, ואם מישור בורח, והדבר הזה קורה, יש ביקורת. אם הוא נתפס — הדבר מוכן מאליי. העבודה הרבה, כמדת, בלחצים ובתנאים כלכליים שאינם כל כך טובים בשירות בתי-הסוהר, לא זוכים לביטוי ציבורי הולם מצדנו ולא מוכרים עלידי הציבור. בהזדמנות זו חייבים לומר את הדבר הזה, כי תמיד מדברים על משרד המשטרה ולא נזכרים בשירות בתי-הסוהר, שבלעדי חלק גדול מעבודת המשטרה לא יכול היה להצליח או היה מושם לאל.

חנינה, הרי יש מי שקיבלו הוראה ואם היתה הטיית עדים, את הדחת עדים, הרי יש עדים מודחים. ואני מאמין ורוצה להאמין שעל העדים האלה, גם עליהם ועל כל השאר תשימו את ידכם.

הגורם השלישי, הדרג השלישי, הדרג המדיני — מי אם לא הוא? כי אם מדובר על מעשי עבירה, ועכשיו גם לא צריך לומר "לכאורה", כי בדרך טיפולה של הממשלה יתבהר למעלה מכל ספק שאכן היו עבירות קשות וחמורות מאין כמותן, וכבר אין צורך בחוספת "לכאורה". אבל לכאורה, אני אומר, יש מי שנחטף את ההוראה, זהו הדרג המדיני, ברשות ובסמכות. הלא כן? ויהיה לכם קשה ויהיה מסוכן. ואתם תצטרכו לחקור גם את זה.

יהיה לכם קשה, כי בתוך עמכם אתם יושבים ואתם יודעים את רחשי הלב, ואתם גם יכולים לנחש, כפי שכולנו מנחשים, ובעצם יודעים, שהממשלה איננה מעוניינת בחקירה. הבה נאמר את האמת: לפחות חלקים גדולים בממשלה אינם מעוניינים בחקירה. הממשלה איננה יוצאת מגדרה כדי שתהיה חקירה. מכחינתה של הממשלה כל החקירה הזאת היא כמו חור בראש. ולכן, מישור יכול להעלות, חלילה וחס, השערה שאולי יהיה מי שהתכוון להלך-הרוח הזה, אני בטוח שאדם לא תרצו לעשות זאת, ומשום שאל תרצו לעשות זאת גם לא תעשו. ואתם תצליחו לקיים את החקירה הזאת כפי שמתחייב מחומרת העניינים.

הממשלה, כמוכן, לא בחרה בדרך הטובה, אבל זה היה צפוי. על הממשלה הזאת בעצם אפשר לומר, שבכל פעם שיש לפניה שתי אפשרויות, אחת טובה ואחת רעה, כמעט בעיניים עצומות ומלכתחילה ובלי שום היסוס אפשר להניח שהיא תבחר באפשרות הרעה. וזהו שיטה מזוהה מצד אחד, ומזוהה מאוד מצד שני. אבל בכל זאת שיטה. גם במקרה הזה היא בחרה בדרך הלא-טובה. באופציה היותר גרועה, משום שהאופציה של ועדת חקירה משפטית היתה אופציה טובה לשב"כ ורעה לממשלה. וחקירת משטרה, לא בגלל סיבות שתלויות ככם אלא בגלל סיבות אובייקטיביות לחלוטין. חקירת משטרה היא טובה יותר לממשלה וגרועה יותר לשב"כ. אבל הממשלה לא כל כך מתעניינת בשב"כ. מכחינתה השב"כ יכול ליהרס, ובלבד שהמשטרה תישאר שלמה.

אני מקווה מאוד שהשיקולים שלכם יהיו שיקולים אחרים, וכאשר תעמדו לפני הבחירה בין אפשרות טובה ובין אפשרות רעה אתם תנהגו בדרך אחרת, וזהו כמוכן המבחן הגדול של המשטרה, וזהו שעתה הקשה ביותר אבל גם שעתה הגדולה. אם המשטרה תעבור את המבחן הזה, קודם כול באחריות, אבל גם באומץ, בהרבה אומץ לב, היא תקנה את עולמה. אבל עולמה הוא עולמנו. אין עולם מיוחד למשטרה. ואם היא, חס וחלילה, לא תעבור את המבחן הזה, כי אז אנחנו כולנו נאבד את עולמנו ושלטון החוק במדינת ישראל יתפוך להיות אבק. גל של אבנים, אינני יודע מה. מכל מקום, החישוב האחרון הזה, שהוא בלאו הכי רופף, יתפרק לחלוטין.

החקירה צריכה, כמוכן, להתנהל בלי משוא-פנים. הייתי עושה אולי פארפראזה ואומר: לא הדרד שר בחקירתו. כדאי שתזכרו את זה. לכן, כל העניינים נשואות עכשיו למשטרה. אני מתפלל, שכסופו של דבר, לא נצטרך להשפיל את עינינו.

אני רוצה לסיים בסיפור אחד, אני בטוח שהמשטרה יודעת זאת: אבל אולי כדאי שהמשטרה תדע עוד יותר בעצם מה החקירה הזאת לה, מה החקירה הזאת לכם, מה העבודה הזאת לכם. אולי זה באמת לא טוב, אולי באמת כולנו גנוסים על-פי הדיבר, אולי בעצם זו מצוות אנשים מלומדה, אולי אינני יודע

חוברת ל"ו, ישיבה רכ"ו
— סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו —

קפלן, אבל הוא אורח מאורחי מדינת ישראל והוא אינו חייב לשבת במעצר כאשר אין צורך עליו בכך. הייתי לוקח זאת לתשומת לב גדולה מאוד.

תם זמני, אני יכול להיכנס לנושאים אחרים בתחום המשטרה.

הי"ר מ' כהן אבידב:

לא תם זמני, עבר זמני. יש לי בעיה אתך. אינך קורא מהכתב ואני יודע מתי אתה עומד לסיים.

מרדכי וירשובסקי (שינר — מפלגת המרכז):

שזאת תהיה הבעיה הכי קשה שלך תמיד, אני כבר מסיים.

בסיום, אני רוצה לאחל למשטרה ולשירות בתי הסוהר המשך פעילות מבורכת בכיוון הזה. אני גם רוצה לומר: אם התנגדתי לבדיקת השב"כ עלי ידי המשטרה — ודעתי היא שצריך לחקור את העניין באמצעות ועדת חקירה — אין זה מפני שאני מאמין שהמשטרה איננה מסוגלת לבצע את החקירה, ואין זה מפני שאני חושב שהמשטרה איננה מסוגלת לשמור סוד. אני מקבל את האיוולת הזאת. אני חושב שמסיבות רבות אחרות, קונסטרוקציות וחברתיות, חייבת לקום ועדת חקירה. אבל המשטרה, מבחינת יכולתה המקצועית, מבחינת הנאמנות שלה ומבחינת שמירת הסודיות — יכולה לעשות זאת. כך אני מאמין. אני רק מקווה שהיא לא תיכנס, כתוצאה ממה שקרה, לקלחת פוליטית. כי כלנו רוצים — ואני חושב שזה מאחד את כל חלקי הבית — משטרה מקצועית, לא פוליטית, לא סיעתית, לא מפלגתית, אלא משטרה שמשרת את כל הציבור בהתאם לחוק ולמינהל התקין.

הי"ר מ' כהן אבידב:

תודה לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת מתתיהו פלד.

דן תיכון (הליכוד):

מי אחריו?

הי"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת דן תיכון, אתה יכול לגשת למזכיר ולשאל אותו. יש רשימה תלויה על הלוח. כבודו יכול לצאת החוצה, להסתכל ולראות.

דן תיכון (הליכוד):

מי הבא אחריו?

הי"ר מ' כהן אבידב:

אמרתי — חבר הכנסת אברהם שפירא.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה, המשטרה עומדת בימים אלה במרכז של התרחשויות גדולה וחשובה, דרמטית, והייתי אומר שגם גורלית. היה בכך משום היענות לפיתוי גדול לומר דברים בקשר לזה. אבל אני רוצה לכבד מה שנראה לי כרצון המשטרה לעשות את המוטל עליה בעניין זה ללא לחץ של המולה ציבורית. לכן, אנצל את ההזדמנות הזאת כדי להעלות כמה עניינים פרטניים יותר, הקשורים לחיי היומיום של עבודת המשטרה. אחרי הכול, כלולנו זיקה, בצורה זו או זו, להווי היומיומי והשגרתי של עבודת המשטרה. יש בו עניין גם כאשר אינו כרוך בדרמה גדולה.

אני רוצה להתחיל בנקודה, או בשאלה של משטרת התנועה. שאלתי את שר התחבורה בשאלתא, לפני חודשים

אדוני שר המשטרה ושירות בתי הסוהר, יש הרבה דברים שאנחנו חייבים לדון בהם בכל ימות השנה בקשר לעבודת המשטרה. ועדת הפנים וועדת המשנה לענייני משטרה ובתי הסוהר עוסקת לא מעט במשטרה ובבעיותיה. בסך הכול, אנחנו יכולים לראות שיש התקדמות בהרכה תחומים. אני חושב שיש היום הכנה הרבה יותר גדולה מצד המשטרה לגבי הצורך לעורר אמון רב בציבור.

אני רוצה לעסוק רק בשכחים ובמחמאות, אף שלא רע לעשות את זה לפעמים, בייחוד אם הדבר מגיע. הייתי רוצה גם להעלות כמה בעיות. אדוני שר המשטרה, אחת הבעיות שדווקא דנו בהן היום — לא "דיסקנסו" אותן כי עוד לא היה ויכוח, אבל שמעתי את דעתך — היא בעיית המעצרים. אני מקווה, שבעניין זה המצב משתפר והולך, אבל עדיין יש יותר מדי מעצרים בהשוואה להעמדה למשפט ולאחר מכן לניהול משפטים והרשעות.

אתה אמרת היום בדיון בוועדה — אניני מגלה סודות מהוועדה, דבר שאיננו מקובל כאן — שבסופו של דבר, כל פקודות המעצר הן כפיקוח בתי המשפט. זה נכון, כשמדובר במעצר מעבר ל-48 שעות. אין על זה ויכוח, אבל, אדוני שר המשטרה, אם אתה בודק את הדברים כשטח ורואה איך מתבצעות פקודות המעצר, באיזה לחץ עובדים השופטים פעמים רבות, ובאיזו סיטואציות הם נמצאים כאשר המשטרה באה ומבקשת מעצר, ואני לא מדבר על המקרים החשובים והכוללים של שוטים ורוזנים שנועצרים — שלהם מקדישים את כל המאמץ, וזה מוצדק, כי לכל אדם מגיעה מלוא תשומת הלב — אבל, יש ימים של שוק, באים לבית המשפט 70, 80, 90 מקרים, והשופטים, על-פי עצת המשטרה, צריכים להתליט על המשך המעצר.

אדוני שר המשטרה, כשעקבתי אחרי הדברים ראיתי לא אחת שההחלטה ניתנה במהירות גדולה ביותר ועל-פי עמדת המשטרה, שהיא, לדעתי, שגרתית מדי ומתעלמת מהעובדה שהמעצר פירושו גם נטילת חופש. יום אחד ראיתי כיצד השופטים, על אף חוסר הזמן, בכל זאת לא קיבלו, במקרה זה או זה, את תביעת המשטרה, והיה מובן שלא יקבלו אותה. משום שלא הייתה שום הצדקה מתחת לשמש למעצר הזה. והמעצר הזה לא רק שולל את החופש של האדם שהוא בחזקת זכאי, אדוני השר, ואתה יודע זאת, אלא הוא גם מעמיס על המערכת של בתי המשפט ועל המשטרה עומס גדול מאוד. זה יוצר לחץ גדול מאוד והוצאות גדולות מאוד. זה דבר אחר. אני מדבר בעיקר על שלילת החופש.

בתחום הזה, אדוני שר המשטרה, העובדה שצווי המעצר מקבלים את הגושפנקה של בתי המשפט מבחינה פורמלית היא טיעון פורמלי. אין כזה דבר. כפי שהזנחנו על-ידך סידורים חדשים במרבית התחומים, או שיש כוונה וכוונה במשטרה, על-ידי המפכ"ל והצוות הבכיר שלו, ובשירות בתי הסוהר, על-ידי נציג שירות בתי הסוהר והעובדים אלו — צריך לטפל בנושא הזה של פקודות המעצר. שמעתי את חבר הכנסת נחמיאס משבח את המשטרה בהשוואה למשטרות אחרות בעולם. בתחום הזה אין הרבה מה להתנאות, והייתי רוצה להתנאות במשטרה, והייתי רוצה לראות את המשטרה שלי כגוף שאני מאמין בו, כפי שאמרים, באופן עיוור. אני רוצה צעדים גדולים קדימה. לכן, אני יכול לפנות אליך ולצוותך ולהגיד: צריך ללכת צעדים רבים קדימה, מפני שזה נוגע בחירויות הפרט לא באופן ערטילאי, לא בהצהרות, אלא הלכה למעשה. לפעמים יש אולי חשש שהאיש באמת אשם ואולי הוא איננו מן האזרחים הזכאים לפרס על אזרחות טובה, או לפרס

כרגע. לאחר שנה שבה בעל התפקיד הזה פועל, לשמוע אם אומנם יש בו צורך. אם הניסיון מצדיק את זה, מפני שהצי השלישי שבמינוי הוא בכך שהוא תורם לתופעה. שלפי דעתי אין לעודד אותה — של יצירת קריטריונים שונים לטיפול באוכלוסייה הערבית לעומת הטיפול באוכלוסייה היהודית.

זה מביא אותי לעניין הקשור בזה — היחס של המשטרה, ובייחוד של משמר הגבול, אל האוכלוסייה הערבית. אני חושב, שלא יהיה אפשר להכחיש, שכאשר מדובר באוכלוסייה הערבית מגלה משמר הגבול, ואולי המשטרה כולה — אבל אני יותר בטוח כשאני מדבר על משמר הגבול — מידה הרבה יותר קטנה של ריסון עצמי. הנכונות לפרוק כל רסן מתגלית במהירות כאשר מדובר בעימות עם חלקים של הציבור הערבי, אם אלה מפגנים או אחרים. אני לא חושב שזו תופעה שצריך לעבור עליה לסדר-היום. אני לא חושב ששתי אמות מידה כאלה נחוצות. בריאות ומוספיות טובה לאיכות החיים של כולנו בארץ. אבל העובדה, לפי דעתי, אינה ניתנת להכחשה.

לעתים גם קשה להבין למה מניחים לרברים להידרדר במידה כזאת. אני רוצה להזכיר עניין שכבר העסיק את המליאה בעבר, את אותה הפגנה שנערכה על-ידי תנועת כך נגד נישואיהם של שני אנשים מבוגרים. אני בהחלט בעד זכות ההפגנה, ואני חושב שאינני צריך לומר זאת. אני מסתכל תמיד בעין רעה על כל ניסיון להגביל את זכות ההפגנה, אבל אני שואל את עצמי, מה הוא הקריטריון הדמוקרטי המחייב לתת רשות לתנועה פוליטית להפגין, כשמדובר בנישואיהם של שני אנשים מבוגרים? האם זה נושא להפגנה, והאם על כך צריך להתיר עריכת הפגנה? ומאחר שההפגנה הותרה, מובן שהתארגנה הפגנה שכנגד, ומובן שלא באישור אבל באופן הכי טבעי, וההתנהגות של משמר הגבול, אני חושב שגם דובר המשטרה הודה בזאת, חרגה בהרבה מעבר למה שאפשר היה לקבל כהתנהגות סבירה.

אני חושב שעדיין לא שמענו הסבר למה שקרה בעקבות אותו אירוע, אף כי נאמר לנו שהנאשמים ייחקרו, ואולי אף יובאו לדין. אני הבאתי זאת כדוגמה כדי להראות, שבכל אופן, יש הרגשה ברורה של קיום קריטריונים שונים כשמדובר במגזר הערבי. זה עניין שצריך לתת עליו את הדעת ולשנותו, אם הוא אכן ניתן לשינוי. ואני משוכנע שהדבר ניתן לשינוי במידה רבה.

אני שם לב לכך שבסטטיסטיקה יש גידול רב במספר העבירות. אני רואה שעבירות כלכליות ועבירות נגד ביטחון המדינה הן שני סוגי עבירות שנמצאים בגידול בולט לעומת עבירות בתחומים אחרים. ומחוך דברים שהתפרסמו והצביעו על כך שלא אחת נגבת נשק מזה"ל מקורה ברצון לסחור בו ולהגיע לרווחים כלכליים כלשהם, אני שואל, האם אין מכה משותף כלשהו, שמסביר את הגידול בשתי עבירות ספציפיות אלה? אני לא זוכר שבעבר היו כל כך הרבה מקרים של הפקת רווח ממה שמוגדר כעבירה ביטחונית — דהיינו נגבת נשק לצורכי מכירה.

אני מגיע לנוקדה האחרונה — לפני חודשים מספר התפרסמו דבריו של שופט בית-המשפט המחוזי בתל-אביב, השופט שטרומן, בתיק המדינה נגד צאלח נאסר, ובו הוא מתח ביקורת על הנהל שלפיו חוקרי המשטרה מציגים בפני בית-המשפט חקירה שנעשתה למעשה על-ידי שירות הביטחון הכללי כאילו היא נעשתה על-ידי חוקרי המשטרה. אני מעלה עניין זה בלא כל קשר לאירועים הגדולים המעסיקים אותנו היום. פסק-הדין הזה גם לא ניתן כקשר לאותו עניין. אבל השופט הצביע על מהו פגום בכך, שלאחר ששירות

מספר, מדוע לא קמה משטרת התנועה הארצית לאחר שמינהל הביטחון רכש בשביל המשטרה, עוד משנת 1984, 33 ניידות סיור 42 אופנועים וקטנועים למטרה זו. התשובה שהשיב שר התחבורה מעל הדוכן היא כלהלן: "אִי-הקמת משטרת תנועה ארצית נובעת מסירוב המשטרה לבצע החלטה של ועדת השרים לענייני בטיחות, מיום 27 במרס 1984, שלפיה חיערך משטרת התנועה החל מ-1 באפריל 1985 במתכונת של משטרת תנועה ארצית".

ובכן, אני חושב שהתשובה היא די ברורה, והיא מעלה באופן טבעי את השאלה: מדוע, מהי הסיבה להתנגדות? כמי שמשקיף על העניין לגמרי מן הצד, אבל כמו רבים אחרים מרבה לנוע בדרכים, יש לי ההגשה שמשטרת תנועה ארצית מתבקשת מתוך התנאים שאנחנו חיים בהם. אני מסתכל על הסטטיסטיקה שהוצגה כאן בתוכנית המשטרה, ואני רואה שיש בעיות חמורות מאוד שכנראה אינן נפתרות בדרך המקובלת עד עכשיו. מה שמעניין הוא, שתאונות שנגרמות עקב מהירות, או נסיעה במהירות מעל המותר, הן דווקא מעטות יחסית לעומת תאונות שנגרמות על-ידי שלל גורמים אחרים שאינם קשורים למהירות. ואילו הרושם המתקבל כאשר נעים בדרכים הוא שהמשטרה שמה דגש מיוחד דווקא בעניין המהירות. גם ההגבלה המשונה של מקסימום המהירות, בכל אופן כאשר משוים אותה למקובל בארצות שאנחנו בדרך כלל רוצים להידמות אליהן, מעוררת שאלה. אני חושב שזאת אולי הודמנה לשמוע משר המשטרה, באופן מוסמך, מדוע יש במשטרה התנגדות לתוכנית שנראית לרבים כמתבקשת.

עניין שני שאני רוצה להעלות נוגע לשירות בתי-הסוהר, שזכה פה לכמה מלות עידוד ממרבית הדוברים, ואני מצטרף אל קודמי בעניין זה. אני חושב שהמגמה המסתמנת בשירות בתי-הסוהר ליתר ליברליזציה, ליתר הומניזציה ביחס לאסיר היא מגמה חיובית. בכל זאת, אני מבין שכיום מחזיקה המשטרה בבתי-הסוהר מספר אסירים שהוא הרבה מעל ליכולת הקיבולת שלהם. כפי שאני רואה כאן, הקיבולת היא בסביבות 7,000 ומספר האסירים הוא הרבה מעל 8,000. אני גם זוכר ששר המשטרה הציג, משום כך, לתת חריגות בהיקף נרחב מאוד, כדי לשחרר את שירות בתי-הסוהר מהלחץ. אני שואל: האם אי-אפשר למצוא דרך להעביר מספר גדול יותר של אסירים למעמד של אסירי חרץ? אני חושב שזוהי מגמה שרואים אותה בכמה וכמה מקומות בחוץ-לארץ. מובן שאין מדובר באסירים שהם פושעים מועדים או פרובלמטיים במיוחד, אלא באותו סוג של אסירים שניתן לקיים את מעמדם כאסירים, ובכל זאת להתיר להם להימצא מחוץ לבית-הכלא ועל-ידי כך להקל את הלחץ. זה, לדעתי, מתאים גם למגמה המסתמנת במדיניות שירות בתי-הסוהר.

רציתי לשאול גם בעניין בית-הסוהר לקטינים. לפני שנה העסיק הנושא הזה את הכנסת רבות, והייתה מידה גדולה של הסתייגות מהעובדה שהמשטרה איננה מקימה בית-סוהר לקטינים במחוז הדרום. נדמה לי, אני בטוח, שלאחרונה הוחלטה בעניין זה במשטרה החלטה שעתידיה לפתור את הבעיה. אבל לא הכנתי שניתנה על כך הודעה רשמית מוסכמת.

יש בעיה נוספת, לפי דעתי, מאוד מורכבת, והיא קשורה במינוי יועץ לענייני ערבים, מינוי שהסתייגתי ממנו עוד בשנה שעברה. אני זוכר את תשובת שר המשטרה בשנה שעברה, שניתנה כמובנים מאוד כלליים. הוא אמר אז, שכל עוד היחסים בין ישראל לעולם הערבי הם כפי שהם, יהיה צורך ביועץ לענייני מיעוטים. אני לא רואה את הקשר. היה אולי מקום

את עצמנו מדוע אנשים אינם מתגייסים למשטרה, אם יש תקנים פנויים? ב־1985 היו כ־1,150 מתגייסים וכ־1,350 פורשים. הורי אומר, גם אם יש ניוס, קשה למלא את המחסה, זה בעיניו שבו יש אבטלה ואנשים מחפשים מקומות עבודה.

ומה הם הכלים שאנחנו נותנים לשוטר? האם הוא יכול בכלל לעשות את העבודה שאנחנו מצפים ממנו שיעשה?

לגבי נושא המשכורת, נדמה לי שרק בשבוע שעבר עלה פה בפעם המיידית כמה הנושא של השוואת שכרם של השוטרים לזה של משרתי צבא הקבע. אני אישית יודעת ככמה ישיבות ובכמה ועדות, החל מוועדת הפנים וכלה בוועדת הכספים, ישבנו על הסוגיה הזאת. וגם אחרי שבית-הדין לעבודה פסק את מה שפסק היינו עדיין שוב למעקב מיוחד שניתן קודם כולל לצבא, ורק אחרי התערבות נדמה לי שסוכם, גם אם לא במלואו, להחיל זאת גם על המשטרה.

האם אנחנו נותנים כבוד לשוטר? האם אנחנו נותנים לו סיוע? מותחים ביקורת מהבוקר עד הערב. בתשובה על שאלתא בעל-פה לפני כשבוע אמר שר המשטרה, בין השאר: כאשר המשטרה עוצרת — אומרים: למה את עוצרת ופונעת בזכויות הפרט? כשאני עוצרת — אומרים: למה אינך נוקטת אמצעים מרתיעים יותר? כעצם, אנחנו דורשים מהשוטר דרישות מנוגדות: כאשר השוטר מנסה לאכוף את החוק, אומרים שהוא אלים, שהוא מתעלל בקורבנות חפים מפשע, עוצר עצירות שווא. האם אלה הם פני המשטרה, או שאלו רק חריגים במשטרה? נדמה לי שלא אחת, לפעמים גם כעזרת אמצעי התקשורת, אנחנו לוקחים מקרה חריג ומציגים אותו כאילו הוא משקף את פניה של המשטרה. וכשהמשטרה אינה אוכפת את החוק באים אליה בתביעות.

אינני חושבת שהמשטרה היא טלית שכולה תכלת, אבל גם איני מוכנה להסכים לאמירה שהמשטרה מורחת, שהיא מטיחת. חשוב וצריך לבקר. השאלה היא אם אנחנו עושים זאת בפרופורציות נכונות, במידה נכונה וכצורה קונסטרוקטיבית.

לי נדמה שאנחנו עושים עוול למגזר שצריך להיות לו תפקיד מכריע באיכות החיים שלנו. כי הביטחון של כל אחד מאתנו הוא בעצם איכות החיים שלנו, והמשטרה, יחד עם משרד המשפטים, כל אחד בתחומו, הם המפקדים על כך.

גם כאן נדמה לי שאין סיוע. אנחנו עדים לכך שגם כאשר המשטרה עוצרת, גם כאשר ברור שהנושא צריך להגיע למשפט, אנחנו יודעים שבתי-המשפט חסומים וסתומים במאות חקים, אם לא יותר מזה, במשך שנים. חיק שאינו נחקר במעורבות אלא כעבור שנים, אינני יודעת אם יש לחקירה ערך או השפעה כלשהי.

פה יש בהחלט שאלה של סדר העדיפויות שאנחנו קובעים. בתקציבים ובמשאבי כוח אדם, לעניין איכות החיים שלנו. אני חושבת שעבודת המשטרה היא, בסך הכול, שליחות. לגבי פרנסה — נדמה לי שזאת פרנסה די מפקפקת. לכן, לדעתי, אנחנו צריכים לתת לה קצת אשראי, מה גם שנדמה לי שהתוצאות של התקופה האחרונה מתחילות לדבר בעד עצמן. זהו מעין מעגל משולב: ככל שאנחנו ניתן יותר אשראי לשוטר, אני בטוחה שהוא יחזיר לנו תמורה, מתוך אמון, ולא מתוך הרגשת התגוננות מול מתקפה.

חבר הכנסת ירשובסקי אמר שהוא היה רוצה להאמין באופן עיוור במשטרה. וחבר הכנסת כיוטן אמר, שהמשטרה חרוקה מלהיות מושלמת. אני מסכימה עם שני הדוברים. נדמה

הביטחון, החוקר על-פי כללים ועל-פי שיטות שאינן השיטות המחייבות את חקירת המשטרה, גומר את מלאכתו. מוצאות תוצאות החקירה. על-ידי חוקרי המשטרה, לפני בית-המשפט כאילו החקירה נעשתה על-ידם. והשופט אומר בפירוש, שהתנגדות זו פוגמת באמינות חוקר המשטרה שעה שהם מתייצבים לפני בית-המשפט.

מאחר שהדברים נאמרו על-ידי סמכות משפטית כל כך גבוהה, אין אפשרות להתעלם מתופעה זו. למעשה, השופט העלה על פני השטח דברים שהיו, פחות או יותר, ידועים ומוכרים, אבל לא דובר עליהם לפני שנמצאה האסמכתה הבולטת הזאת. אני רוצה לבקש משר המשטרה שיתייחס לתופעה, כי כפי שהשופט שטרומן מציין, היא איננה הכרחית, איננה נחוצה לצורך עשיית דין צדק, לצורך גילוי העובדות כמות שהן, שהן חשובות. כמובן, לצורך עשיית צדק, ויש טעם לפגם בשילוב הכלתי-מוצלח הזה של שתי שיטות חקירה, שאחת מהן, לפחות, אינה עולה תמיד בקנה אחד עם תביעות החוק. תודה רבה.

הי"ר מ' כהן אביב:

תודה לחבר הכנסת פלר. חבר הכנסת אברהם שפירא איננו. חבר הכנסת עובדיה על איננו. רשות הדיבור לחברת הכנסת עדנה סולודר. הדוברת האחרונה בסקירה זו, בבקשה.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כמשתתפת האחרונה בדיון הזה אני חייבת לציין, שהקודמים לי התייחסו לכל הנושאים כמעט. ואני רוצה, כעצם, להקדיש את דברי הקצרים לנושא אחד — אני רוצה לתת אשראי למשטרה ולשוטרים.

במסגרת עבודתי בוועדת הפנים של הכנסת, אני מלווה זה קרוב לחמש שנים את עבודת המשטרה, והצטבר אצלי קצת חומר מדיונים, מעיתונים, מכל מיני כתבות. במקרה מצאתי היום כותרות עיתונים משנת 1984, המכריזות על עלייה ב־100% בעבירות משמעת של שוטרים וקצינים, על אלימות כלפי אזרחים ועצורים, על הקמת יחידת משטרה מיוחדת שתחקור תלונות על אלימות שוטרים, על דוח סטטיסטי חמור על הפשע, על זה ש־45% מהפשעה החמורה אינה מדווחת למשטרה, חוק הפגנת א־אמון ביכולתה.

נדמה לי, שבשנה-שנה וחצי האחרונות אנחנו מרגישים בשינוי במשטרה, שינוי שמצריך בהחלט את הוויכוח שקדם להפקדת שר מיוחד על המשטרה. לא אחת אנחנו חושבים, מי הוא השוטר הדרוש למדינה כמו שלנו, שאי-פעם חשבו שלא יהיו בה לא גנבים, לא אנשים, ובוודאי לא רוצחים; שבה האלימות הולכת ומתגברת ככל שטחי החיים, וכך גם הקיצוניות וההקצנה בתחום הפוליטי, הדתי, וגם הלאומי. המשטרה צריכה לטפל בכול — החל בגנבות חקלאיות, בעבירות סמים, בעבירות כספיות, וכלה בפעילות חבלנית עוינת וכפשיעים אחרים.

מהי בעצם דמות השוטר שאנחנו, שאמונים עלי ביקורת, היינו רוצים לראות? האם היינו רוצים לראות שוטר כמו זה שהיה בתקופת המונט? שוטר נוסח "תוכנית אפרסק"? או שוטר שהוא ידיד או שוטר שהוא אריב? בעצם, ודאי צריכה להיות קומבינציה של כל הדברים האלה. כי אחרי הכול, תפקידו של השוטר הוא לאכוף את החוק. זהו תפקיד כפוי טובה מראשיתו, מפני שהאזרח לא תמיד אוהב שכופים עליו את החוק.

אנחנו עדים לכך שחסרים היום כ־400—450 שוטרים וקצינים לאיוש תקנים קיימים. נדמה לי שאנחנו צריכים לשאול

איננה מוסמכת לטגור אף לא תיק אחד שנוגע לחלונה על אלימות במשפחה. בבקשה, הבינו את זה.

התיק מגיע לפרקליטות. הפרקליטות לומדת את החומר, והיועץ המשפטי לממשלה הוא הקובע מה יהיה גורלו של התיק: אם ייסגר, אם יועבר לשיפוט משמעתי במשטרה, או לשיפוט פלילי בבתי-משפט. ולפי מה הוא קובע את זה? לפי חומר התיק. אם הוא מחליט לסגור תיק, זאת אומרת שהוא הגיע למסקנה שהחלונה היא חלונה שווא. אם הוא מחליט להעביר אותו לדין משמעתי במשטרה, מוכרחים להבין, שהיועץ המשפטי לממשלה רואה אותו כפחות חמור או כפחות חזק. מה הם, אם כן, דברי ההבל האלה על קלות העונש של בית-הדין למשמעת? כשהיועץ המשפטי אינו מעביר תיק לבית-משפט פלילי אלא לבית-דין משמעתי, משמע שהיועץ המשפטי לממשלה מעריך מראש את התיק הזה כחלש יותר מבחינת החלונה או ה"קצוץ", או מבחינת משפטי.

יש תיקים שאם הם יגיעו לבית-משפט פלילי הם ייפסלו על הסף. בבית-דין משמעתי או לפני דן יחיד תיקים כאלה לא נפסלים על הסף.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גם לגבי אורחים הדבר שאמרת נכון?

שר המשטרה ח' ברלב:
במקרים של אורחים זה לא נכון. אבל אין זה שייך לעניין. איזה מין טענה אינולת היא לבוא ולומר: אורח מפעיל כוח, עובר עבירה — שנתיים מאסר או שלוש שנים; שוטט מפעיל כוח — הוא יכול לצאת בנדידה. זו טענה ממש דבילית, תסלח לי.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה כבר עונש חמור.

שר המשטרה ח' ברלב:
אתה יודע למה היא דומה? היא דומה לטענה שאדם בעל רשיון נהיגה שנוסע במהירות של 120 קילומטר לשעה דינו כדן אותו אדם ששללו ממנו את רשיון הנהיגה וגם הוא נוסע 120 קילומטר לשעה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה לא נכון.

שר המשטרה ח' ברלב:
ברור לך, שאדם שיש לו רשיון נהיגה בתוקף והוא נוסע במהירות 120 קילומטר לשעה יקבל שתי נקודות, אינני יודע מה הוא יקבל — — —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה שאתה מתכוון לומר — — —

שר המשטרה ח' ברלב:
תקשיב, ישבתי פה איזה ארבע-חמש שעות והקשכתי. תקשיב עכשיו אתה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מקשיב.

שר המשטרה ח' ברלב:
אדם שפסלו לו את הרשיון עושה, לכאורה, אותה עבירה בדיוק. הוא יחטוף שתי נקודות? הוא יחטוף חרשיים או יותר מאסר.

אותו הדין: אורח אסור לו להפעיל כוח אבסולוטי.

לי שאנחנו, כחברה, חייבים לתת למשטרה את הסיוע הנדרש. לכן עלינו לדבר על הנקודה הזאת.

כשאני קוראת את הסקירה שהביא לפנינו שר המשטרה על פעולות משדור ואת המבטות העיקריות שהוא הוזהר לשנת העבודה 1986, אני מתרשמת שהמשטרה היא בדרך הנכונה מבחינת חיוק היחידות בשטח על חשבון המינהל השירותים; ההתחשבות במאפיינים מיוחדים; השיפור בשיטות ובתהליכים של עבודה; הפעילות בתחום הלוחמה בפשיעה, בתחום כוח האדם; ההמשך של פריקט ההשכלה לשוטרים; הרביזיה בשיטת ההכשרה; ההמשך הטיפול בהשוואת תנאי השוטרים לאלה של משדור הקבע ועוד. נראה לי שאלה הם בהחלט נושאים שחשוב לשים בהם את הדגש.

בגלל קוצר הזמן, אינני יכולה להתייחס במסגרת הזאת לבתי-הסוהר. אני רואה כאן את חבר הכנסת לשעבר גונדר רפי סריס. במסגרת הוועדה היו לנו הרבה מאוד שיחות משותפות על המדיניות שאנחנו צריכים לנקוט בטיפול באסיר. אני יודעת שמוטחת ביקורת. אבל גם כאן נדמה לי שצריך לתת אשראי לדרך החדשה של השיקום, גם אם היא כרוכה בנפגעים או בתקריות. ככל דרך חדשה יש סיכוי רש סיכון. אני בעד לקיחת הסיכון כדי לתת את הסיכון.

בזה אני רוצה לסיים את דברי. לא שאני לי ביקורת, וחשוב שתהיה ביקורת מוצדקת. אבל הייתי מציעה שכולנו, בצד הביקורת, גם ניתן יותר אשראי לחייל שעושה שליחות 24 שעות ביממה.

הו"ר מ' כהן אבידב:
תודה לחברת הכנסת ערנה סולודר. רשות הדיבור לשר המשטרה לומר דברי תשובה.

שר המשטרה ח' ברלב:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אני רוצה להודות על דברי הברכה והעידוד. אני סבור שהאשראי העיקרי מגיע למפקח, לנציב, לספקים — סגל הפיקוד, שלהם ולאנשים שעושים את העבודה בשטח יום יום.

בתשובתי אינני יכול, כמובן, להתעכב על כל נושא שעלה כאן בדיון. לכן אחיחש לכמה נושאים שהועלו על-ידי כמה חברים, ולאחם נושאים ספציפיים שהועלו על-ידי חברי כנסת שיושבים ברגע זה באולם.

חבר הכנסת ותר ואחרים העלו את השאלה של החלטות על אלימות שוטרים. את עניין השפיטה העצמית החקירה העצמית. לא אחת דיברנו על הסוגיה הזאת. צר לי לומר שער כמה שמטכירים, הרברים אינם נקלטים. העובדה שיש פחות חלונות — וזהו האינדקסיה היחידה האפשרית לכן שקיימת ירידה באלימות השוטרים. אין לי שום קנה-מידה אחר. הרשעות או משפטים או סיום חוקים מגיעים, בדרך כלל, לידי הבשלה כעבור שנת עבודה נוספת. מה שאנחנו יכולים להשוות זה חלונות מול חלונות, ובעניין הזה יש ירידה בחדרה.

בעניין החקירות: במשטרת ישראל קיימת יחידה ארצית מיוחדת, שהוקמה בעקבות המלצת ועדת איתן-סירוסה. היא איננה כפופה למרחבים, היא כפופה ישירות למפקח. וכל חלונה, כל חלונה על אלימות במשפחה — כלומר, מהרגע שהשוטר אמר לאזרח "אני עוצר אותך" או "אני מעכב אותך" — רגש שהוא מוכא לחלונה הוא נחקר והוא בחדר המעצר — כל חלונה כזאת נחקרת לא על-ידי דרגי השדה, לא על-ידי קצני חלונות הציבור במרחבים, אלא על-ידי היחידה הארצית הזאת. כל חוק כזה, ללא יוצא מהכלל, מגיע לפרקליטות. המשטרה

ועץ של הפרקליטות ויד על הדופק. גם היום, כפי שהסברתי, המשטרה לא יכולה לסגור אף לא חיק אחד כזה. אם הוא נסגר, הוא נסגר על-ידי הפרקליט. זו סוגיה כללית אחת שעלתה כאן.

סוגיה כללית שנייה שעלתה על-ידי כמה חברי כנסת — אני קופץ לנושא אחר — היא עניין הפיקוח על התנועה ומשטרת תנועה ארצית. נכון שלפני שלוש שנים בערך הביאה המשטרה לוועדת שרים לבטיחות בדרכים הצעה לכונן משטרת תנועה ארצית. מאז חזרה בה המשטרה מהרעיון הזה, ואני הבאתי את השינוי הזה לפני ועדת השרים לבטיחות בדרכים.

מדוע? משום שהקמת משטרת תנועה ארצית בארץ כמו שלנו, בדרכים כמו שלנו, שתהיה אחראית ממוקד אחד מאילת ועד מטולה, מחייבת הקמת מערכת פיקוח, מערכת שליטה ומערכת תגובה חדשה ונוספת. היום, האחראיות היא של הגורם הטריטוריאלי — מרחב, מחוז וכן הלאה. אם תקום משטרת תנועה ארצית, היא לא תפטור את המחוזות ואת המרחבים העירוניים מאחריות לתנועה באזורים שלהם, למשל בתוך תל-אביב, אלא היא תהיה אחראית לכבישים הבין-עירוניים והארציים, לפי קונצפציה זו. כדי שגוף כזה יוכל לשלוט על כל מה שקורה בכביש הערכה, על כל מה שקורה במטולה, הוא זקוק למערכת כלשהי. אם מתרחש היום אירוע כבבשי ליד ראש-פינה, יש מרחב, יש מחוז, יש תחנות, יש קשר, יש ניידות, יש פיקוח ובתוך מינימום זמן מגיע כוח משטרי למקום. מחר, אם כביש זה יהיה כביש ארצי באחריות פיקוח משטרת תנועה ארצית, אין שום פיקוח, צריך לבנות הכול מחדש. ובמדינה כשלנו, כשאורכם של כל הכבישים הארציים הוא כמה עשרות קילומטרים, להוציא את כביש הערכה שהוא נכנס לחוף אזור בניו או לחוף כבישים של ערים או ריכוזי ערים — המשטרה בדקה את עצמה בפעם נוספת והגיעה למסקנה שאין בזה טעם.

אשר למספר כלי הרכב המוקדשים לפיקוח על התנועה, זהו עניין אחר. אותם כלי רכב שהמשטרה קיבלה אותם בערך לפני שנתיים לצורך זה אומנם מופעלים הן בכבישים הארציים והן בכבישים העירוניים. אבל, רוב התאונות אינן קורות בכבישים הארציים אלא בכבישים העירוניים.

אשר למהירות הנסיעה, המשטרה איננה אחראית לכך. האחראיות היא שוב של המפקח על הבטיחות בדרכים שהוא במשרד התחבורה. הוא התנגד להעלות את המהירות המותרת, ולו גם בעשרה קילומטרים ורק בשלושה כבישים ארציים. עכשיו יש מפקח חדש או יהיה בקרוב מפקח חדש, ואנו נעלה שוב את הנושא הזה. אני בדעה שיש מקום להעלות את המהירות המותרת ל-100 קילומטר לשעה לחקופת ניסיון ולראות מה יהיה. לפני הוועדה הופיעו מומחים מהטכניון ומגופים אחרים וסיפרו סיפורים שהנה באירופה הורידו את המהירות המותרת ל-90 קילומטר לשעה. אני לא voyager כל כך גדול, אבל לפני כמה חודשים נודמן לי להיות בארבע ארצות אירופיות ולא ראיתי שנוסעים במהירות של 90 קילומטר לשעה. אני כבר לא מדבר על גרמניה, שבה אחי יכול לנסוע בכל מהירות הנוראית לך. אני מקווה שהדברים האלה אומנם ייבדקו מחדש וגם ישנונו.

סוגיה אחרת היא טיפול המשטרה בהפרעות ציבוריות ובאלימות ציבורית. אני, אני חושב באמת שמשטרת ישראל מתנהגת בסוגיה הזאת במידת התבונה והיעילות. המשטרה איננה ממלאת את תפקידה רק על-ידי אכיפת חוקים, היא עושה זאת גם על-ידי הסדרת דברים כלי להגיש דוח או תלונה או תביעה משפטית. בכל פעם שבה המשטרה מצליחה להסדיר עניין בדרך כזאת, אני מבין על כך ומערך זאת מאוד. בסוגיות

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): גם לשוטרי אסור להפעיל כוח.

שר המשטרה ח' ברלב: הסתכל לי.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת ביטון, תפסיק להפרע לשדר.

שר המשטרה ח' ברלב:

השוטר, החוק מסמך אותו להפעיל כוח.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): לא כזה שמביאים אותו עליו לדון.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת צירלי ביטון, שמעו אותך, היתה לך הזדמנות תן אפשרות לשדר. אם תרצה לשאול שאלה ותצביע — — —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אפשר גם קריאת ביניים.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אבל לא כל הזמן קריאות ביניים. אם תצביע והשר ירצה להשיב לך, איעתר ברצון.

שר המשטרה ח' ברלב:

אזור אסור לו להשתמש בכוח. נקודה. שוטר מותר לו ואפילו החוק מטיל עליו להשתמש בכוח.

אמנון לין (המערך): סביר.

שר המשטרה ח' ברלב:

בוודאי סביר, וכשהוא עובר את המידה, הוא עובר עבירה, אבל העבירה חמורה פחות מעבירה של אדם שאין לו בכלל רשות לכך. בדיוק כמו כנהגות. אם יתפסו משהו בעל רשיון במהירות מופרזת הוא עובר עבירה, אבל דין אותה עבירה איננו כדין אדם ששללו את רשיונו והוא נוסע באותה מהירות בדיוק. זאת מוכרחים להבין, ולכן — ביחס לקלות העונשים — אם היועץ המשפטי מעביר נושא כזה לבית-דין למשמעת, מראש, תדעו לכם, שה"קידו" יותר חלש.

שנית, העונשים הניתנים, ייתכן שלאורח הם גורמים קלים, אבל לשוטר או לאיש במדים העונשים אינם קלים. נויפה איננה עונש קל; עיכוב משכורת איננו עונש קל; עיכוב עליה בדרגה איננו עונש קל; הורדה בדרגה — זהו עונש חמור מאוד. כבקשה, הבינו את זה.

מאחר שאני כבר מדבר על כך קרוב לשנתיים, וכל פעם עולים אותם סיפורים מחדש, החלטתי שיותר קל לי לעשות דברים מאשר לשכנע את כל הציבור, ולכן הסכמנו, בניגוד לעבר, על שני דברים: האחד, שבבית-דין למשמעת של המשטרה, אחד משלושת השופטים יהיה איש ציבור, נציג ציבור. הדבר הזה טעון חקיקה בפקודת המשטרה, שהיא חוק — ואני אביא אותה, כך אני מקווה, בקרוב לכנסת, ואני מקווה שהכנסת תאשר את זה — כלומר גם בבית-הדין המשמעתי יהיה איש ציבור דיננים כאשר בית-המשפט דן בסוגיות האלה. דבר שני, הסכמנו, שאצל היועץ המשפטי לממשלה תקום חוליה שתעסוק כולה בתלונות על אלימות שוטרים. היא תגה, היא תלווה, אם היא תרצה היא תשתתף בשלב החקירה. אבל אומר אולי בפעם העשירית: לגופו של עניין זה אינו דרוש. זה דרוש רק כדי שהציבור ואתם, כנציגי ציבור, תדעו שהדברים אינם מסתדרים בפניה פנימית כלשהי, אלא יש עין ציבורית

העליון. אני דוחה את התיוה המציגה את שופטי ישראל כחותמת גומי, המשטרה אומרת: בוס — בוס.

אנחנו מקפידים היום באופן מוחלט על תקינות המעצרים. וכל מי שיועד על מקרה שבו המעצר היה בלתי-דרוש, או בלתי-חוקי לרעתו, צריך להודיע על כך. העניין ייבדק ונראה. הסטטיסטיקה אינה אומרת דבר. משום שעוצרים לא רק את מי שכרוך כי יגישו נגדם כתב-אישום. יכול להיות שבצבאות פשע כלשהו עוצרים ארבעה חשודים, מחזיקים אותם אולי שבוע במעצר. כעבור שבוע מתברר שאיש מהם אינו חשוד או שרק אחד מהם חשוד. בסטטיסטיקה מופיעים ארבעה. אחרי פיגוע חבלני עוצרים עשרות, לפעמים מאות. לפעמים עוצרים אנשים בכלל לא כדי לחקור אותם אלא כדי שלא יעשו "שירקעם" עם אחרים. אם כן, הסטטיסטיקה האלה אינן אומרות דבר.

מה כן אומר? — אם התנאים למעצר לא התקיימו, כלומר אם עצרו משהו שלא צריך היה לעצור אותו, כי העבירה שלו איננה מצדיקה מעצר לכאורה, או אם התברר שבעת המעצר לא נתנו לו את כל הזכויות שיש לו: התקשרות עם עורך-דין, הודעה למשפחה וכיוצא באלה. אני רוצה באמת לבדוק איך נראים העניינים האלה בעולם הרחב. צריך לא בדקתי. ייתכן שאפשר להגיע לנתונים משמעותיים כלשהם, אבל אינני יכול לקבל מראש את מה שאומר חבר הכנסת וירשובסקי: בהשוואה למשטרות אחרות, המשטרה אינה עומדת טוב בעניין הזה. לא בדקתי זאת, ואני מסופק אם הוא בדק.

אני יודע שאני כן בודק, ושהמשטרה כן בודקת מעצר, וכל ביקור בתחנה נבדק. בודקים מי העצורים, על מה, מי חתם, מתי חתמו וכן הלאה. לגבי מה שבתי-המשפט קובעים — לי אין ביקורת על בתי-המשפט, לפחות לא פומבית.

לאותם חברי כנסת הנמצאים כאן אני רוצה להשמיע כמה דברים ספציפיים. חבר הכנסת מחמד, ותד איננו כאן, חבר הכנסת בני שליטא איננו כאן.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
על תנאי המעצר אתה מתכוון לומר משהו, אדוני השר?

שר המשטרה ח' ברילב:

אני אגיד, אני אגיד, הרי אתה נוכח.

חברת הכנסת גאולה כהן איננה באולם, חבר הכנסת יצחק ארצי איננו, חבר הכנסת זאק אמיר איננו, חבר הכנסת אוריאל לין ישנו. על משטרת תנועה ארצית דיברתי. אשר לתאונות דרכים — נכון שיש עלייה. היא איננה נובעת מזה שבמחצית השנה הזאת המשטרה אוכפת את חוקי התנועה פחות מאשר אכפה אותם לפני שנה. כפי שאנחנו יודעים, הסתייכות לתאונות הן רבות מאוד. אני, למשל, בטוח שיותר כלי רכב ודלק זול יותר — כלומר, אנשים נוסעים יותר — יש להם השפעה. האם זו התשובה על כל 14% שבהם מתבטאת העלייה, אינני יודע. מה שאני יודע הוא, שהמשטרה אוכפת את החוקים לא פחות מאשר לפני שנה, וזה בוודאי אינו גורם.

בעניין המשא"ז — המשמר האזרחי — אני חושב, שהמשא"ז עובר עכשיו שינוי די משמעותי. יש כוונה לגייס אנשים חדשים ולפתוח אפיקי התנדבות רבים. אשר לאפיקי ההתנדבות היום — אני רואה אשכח אחד או שניים, אבל העיקריים הם: מתמיד, כלומר אנשי משא"ז שמתנדבים עוברים קורס מקצועי של שוטר, מקבלים מדי שוטר ומתחילים לעבוד משמרת אחת בשבוע כשוטרים מן המניין. כך גם לגבי מתנדבי משא"ז העובדים עם יחידות הבילוש. כך לגבי מתנדבי משא"ז המכוונים תנועה. עכשיו יש לנו משא"ז רכוב על סוסים, יש לנו

האלה של הפרעות לסדר הציבורי הפתרון הוא במקרים רבים לא בהגשת דוחות ומשפטים אלא בהסדרת העניין.

עם זאת, המשטרה מוגבלת בחוק. אין פה עניין של סימפוזיה, של הודעות או של השקפת עולם. כידוע לכם, גם אני חושב שרשימת "כך" פסולה. אבל מה לעשות? הוא נכנס לכנסת ובית-המשפט העליון קבע שיש לו זכות לקיים ועידה. הכנסת עדיין לא חוקקה חוק נגד הסתה גזענית והנהלת "בנייני האומה" השכיחה את האולם.

אמנון לין (המערך):

הכנסת גם לא תחוקק, אדוני השר.

שר המשטרה ח' ברילב:

אם כן, מה אתם רוצים? איך כתב לי דב ירימה? — כל מה שרציתי, זה למנוע מהמנוול הזה להיכנס לוועידה. כך הוא היה רוצה. אבל בג"ץ קבע שיש לו זכות, והכנסת לא מנעה זכות זו. לכן המשטרה, בין שהיא אוהבת אותו ובין שאינה אוהבת אותו, בין שהיא מודה ובין שהיא דוחה — תפקידה הוא לאפשר קיום החוק.

אם יש חריגים, בבקשה להתלונן. למשל, בתקרית שהיתה בהפגנה ביפו, הוגשה תלונה, העניינים נבדקו, ארבעה שוטרי משמר-הגבול נמצאו אשמים, לכאורה, אליבא דהמשטרה, והיא העבירה את החוקים לפרקליטות עם המלצות. לגבי שני שוטרי משמר-הגבול המליצה המשטרה להעמידם לדין פלילי, ושניים נוספים — לדין משמעתי. נראה מה יגיד היועץ המשפטי. כך שאם יש מקרים, וייתכן שיש, שבהם שוטרים אינם מתנהגים כפי שצריך — בבקשה להגיש תלונה. דבר לא יטושטש. אין לי כל עצה אחרת. במשטרה מקיימים פעולות חינוך והסברה והיא עושה כל מה שביכולתה כדי להסביר לשוטרים איך להתנהג, מה מותר, אבל אם הדברים האלה לא מניבים מאה אחוז תוצאות ופה ושם יש חריגים, כל מקרה כזה ייבדק ללא כחל ושרק.

הנושא הכללי השלישי מתייחס למעצרים. חייבים להבין שכאשר המשטרה מקבלת תלונה, כאשר נודע לה דבר כלשהו, שאחרי בדיקה ראשונית מתברר שהוא לכאורה פלילי, אין לה מנוס אלא לחקור. זה שחקירה היא בלתי נעימה, כל אחד כבר יודע. היא במיוחד בלתי נעימה לאיש ציבור היודע שהוא חף מפשע ולא עבר עבירה. אבל למשטרה אין שום אפשרות אחרת, אלא לחקור. יש מצבים שבהם צריך לשלול מאדם את החופש ולעצור אותו כדי שחקירה תתנהל כראוי. אין מנוס. למשטרה אסור לחקור ולהפעיל כוח, אסור לה לאיים ולהלך אימים על הנחקר. אסור לה לפתות, אבל היא צריכה להגיע לאמת. המעצרים הם לעתים קרובות דרושים כדי להשיג זאת. הם דרושים, ראשית, כדי לבודד את הנחקר משותפיו, אם יש לו כאלה, ושנית, כדי לחשוף את האמת, לפעמים בשעות ארוכות ותוך עימות אינטלקטואלי.

עכשיו, בא המחוקק ואומר: אחם, המשטרה, יכולים לעצור רק למשך 48 שעות. אחרי זה — בבקשה לשכנע שופט. וקם חבר הכנסת וירשובסקי ואומר: זה המשטרה משכנעת שופט. אני מצטער, אינני מקבל את זה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

תעשה פעם סיור בבתי-הסוהר.

שר המשטרה ח' ברילב:

עשיתי סיור יותר מפעם אחת, ואני יודע ששופט זה שופט וזו אחריותו שלו להחליט אם להאריך את המעצר או לא, ולעצור יש זכות לפנות לבית-המשפט המחוזי ולבית-המשפט

שר המשטרה ח' ברלב:

כן, גם לגבי הביטחוניים. הביטחוניים, כבר אמרתי זאת, יכלו להקל את תנאיהם בהרבה אילו הסכימו לצאת לעבודה. הם לא מסכימים. אם הם אינם מסכימים — אפשר להוציא אותם פעם אחת או פעמיים לסידור של שעה וחצי, יתר הזמן — 20, ולפעמים יותר, גברים כלואים בתא אחד בתנאים גורמים. אבל הם אינם מוכנים לתרום לתוצר הלאומי הגולמי של ישראל. אין לנו דרך אחרת.

לגבי המעצר של קטינים, קודם כולל, יש לך טעות, חבר הכנסת צירלי ביטון, בתי-המעצר לקטינים — — —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תל-מתנן או פארעה?

שר המשטרה ח' ברלב:

— — — בתל-מתנן גמור וכבר מאכלס צעירים. בדרום — — — ועכשיו אני עונה לחבר הכנסת וירושובסקי — — —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה עם כלא פארעה?

שר המשטרה ח' ברלב:

מה עם כלא פארעה?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מניח לגבי העצירים.

שר המשטרה ח' ברלב:

ובכן, כלא פארעה אינו כלא של שירות בתי-הסוהר, לא של המשטרה. לכן אני לא הכתובת.

בדרום יש לנו בעיה — עדיין אין לנו כלא פרופור לקטינים. בכל הארץ הבעיה הזאת נפתרה. בדרום היא תיפתר — לא כמתח הדרום, כי בירושלים זה קיים — כאשר ייבנה בבאר-שבע מבנה של מרחב משטרת באר-שבע. מתנהל רומן ארוך עם העירייה היכן, באיזה מגרש ובאלו תנאים. הרומן הזה, פחות או יותר, הסתיים ויש סיכום. אני מניח שייראד שנתיים לבנות זאת.

ביתניים, המשטרה-אמרה: במקום מסוים בנגב יהיה בית-המעצר של התחנה אקסלוטיבי לצעירים. זה מה שקורה היום. היום, כשנעצר צעיר בבאר-שבע, אין עוצרים אותו בבית-המעצר של תחנת באר-שבע, אלא מובילים אותו לדימונה, כי חדר המעצר של דימונה מיועד לצעירים. זהו פתרון יקר מאוד, אבל זה מה שאפשר לעשות כרגע זה.

חבר הכנסת שמעון בן-שלמה איננו נוכח.

חבר הכנסת אהרן נחמיאס דיבר על משטרת תנועה ארצית. דיברנו בנושא זה.

חבר הכנסת יוסי שריד איננו נוכח. בכל אופן אני רוצה לומר מלה, כי הוא דיבר רק על החקירה של פרשת האוטובוס וספיחיה. המשטרה תעשה הכול כדי שהחקירה הזאת תהיה טהורה וכדי שלא יפרסמו פרטים הנוגעים לה: את כל האפשרי החוקי. העובדה שמשטרת ישראל — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

זוהי לא רק הבעיה של המשטרה, זוהי גם הבעיה של הצנזורה הצבאית, יש לה סמכות לעשות זאת.

שר המשטרה ח' ברלב:

כשאני אומר הכול — זה כולל גם את הצנזורה הצבאית. הלא ידוע שהרמטכ"ל הוא האחראי לצנזורה הצבאית, ומשום

משא"ז מושט, ומנסים לפתוח אפיקים. יש מתגוררות משא"ז, העובדות בפענוח טביעת אצבעות. פותחים לאזרחים את מירב אפיקי ההתגוררות. ואני חושב, שמשא"ז הוא הארגון ההתגוררות הגדול ביותר והאקטיבי ביותר שיש לנו, ואנחנו רוצים להרחיב אותו.

אשר לתושבי השטחים שלנים כאן — זוהי בפירוש בעיה, כי החוק אומר, שבין השעות 01:00 ל-05:00, תושב השטחים אסור לו להימצא כאן.

אוריאל לין (הליכוד):

זו קביעה של שר הביטחון?

שר המשטרה ח' ברלב:

כן.

אוריאל לין (הליכוד):

שר הביטחון יכול לקבוע גם שמהשעה 20:00.

שר המשטרה ח' ברלב:

חבר הכנסת לין, חלק מהם עובדים בבתי-מלון, חלק מהם עובדים בכל מיני עבודות. אם שר הביטחון קבע אחרי חצות, יש לזה, כנראה, סיבה.

אוריאל לין (הליכוד):

אבל חלק מכרע מהם גומר לעבוד בשעה 3:00 אחר-הצהריים.

שר המשטרה ח' ברלב:

תראה, אינני מתגנב שתעלה לפניו הצעות. אני רק אומר שבינתיים זה המצב.

יש עובדים שיש להם רשיון לשהות בישראל. התנאים שרובם שוהים בהם הם תנאים מחפירים. המשטרה מטפלת באותם מקרים המובאים לידעתה. היא מטפלת במקרים הגורמים הפרעה, אבל אין היא הולכת ובודקת ככל פינה אם מישור נשאר. הבעיה היא בעיה, והפתרון אינו יכול להיות רק באכיפת החוק על-ידי המשטרה.

המניעים בחלק מהעבירות, כגון גנבת נשק, הם לעתים גם מניעים פוליטיים טהורים, וגם מניעים לאומניים, ולא חמדי אתה יכול למדוד את זה. אין למשטרה סטטיסטיקה כזאת, אבל המניעים בחלק מהעבירות ובחלק ממקרי הפשיעה החמורה הם בפירוש מעורבים. למשל, אם אינני טועה, גם ברצח זוג המורים בעפולה איימו על הרוצח באקדח, אמרו: חסתלק; הוא התרגז, הוציא את הרובה והרג. המניעים הם אולי גם פוליטיים פרופר וגם לאומניים. אם כן, בסוגיות האלה אין לנו איזה מונח-גייגר מדויק, אבל התופעה בהחלט קיימת והמשטרה עוסקת, כמובן, בעבירה הפלילית, בין שהמניע העיקרי הוא פעילות חבלנית עוינת ובין שהוא מניע פלילי פרופר.

חבר הכנסת ביטון: המצב בבתי-הסוהר שלנו הוא כאמת קשה, אבל אם אנחנו מושרים את ראשית השנה הזאת עם אשתקד — הרי חל שיפור גם מבחינת הצפיפות. היום לעומת המצב שהיה לפני שנה, יש 500 מקומות מעצר נוספים נטו. פירוש הדבר, שהצפיפות ירדה. למשל, היום כמעט שאין אסירים הישנים על הרצפה — כמעט שאין. אני חושב שבעוד שנה לא יהיה איש שישן על הרצפה. לפני שנה היו מאות כאלה. אם כן, אנחנו נמצאים בקו עלייה מסוים. כסך-הכול המצב קשה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה נכון גם לגבי האסירים הפוליטיים?

חושבת שמחיר המציאות הוא, במצב שבו אני מצויים, שתבוא ידיעה הסותרת את השמועה הזאת.

שר המשטרה ח' ברל: —

הנה הידיעה. למה אני אומר זאת? כדי שיכתבו. כל מה שהתפרסם — — —

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):
יש דובר למשטרה.

שר המשטרה ח' ברל: —

אין לי טלפון במכונית ואני לא עומד להתייחס. אני יכול לחיות בלעדיו.

אהוד אולמרט (הליכוד):

העניין של הטלפון הוא מחדל.

שר המשטרה ח' ברל: —
זהו מחדל, כן.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):
מי ישמע ומי יכתוב?

שר המשטרה ח' ברל: —
את תראי שיכתבו על כך.

בנושאים האלה קשה מאוד למנוע ספקולציות והערכות ואפילו הסתמכות על מקורות מוסמכים, אלא אם טיילו באמת הגורמים המוסמכים אישור גם על כך. אבל אין ספק שהמשטרה יכולה לחקור ולא תודלף משם מלה.

לחבר הכנסת מתי פלד — על משטרת תנועה דיברנו ועל מהירות דיברנו.

בעניין עבודות חוץ, כדי להקל, כיוונו לדעת גדולים. הבאתי ליועצת שרים הצעת חוק האומרת, שבתי-משפט יוכלו להחליט שאסירים הנשפטים למאסר של עד שישה חודשים ירצו את עונשם בעבודות חוץ. היום, כפי שאתם בוודאי יודעים, יכול מפקד מתח משטרה להחליט שאסיר עד שלושה חודשים ירצה את עונשו בעבודות חוץ. אנחנו רוצים שהדבר יוארך לשישה חודשים. ועדת השרים אמרה: שישה חודשים בסדר, אבל שבתי-משפט יחליט. הסכמתי. שבתי-משפט יחליט. חוק כזה יגיע לכאן, ואני מקווה שהוא יקל ורציא מבתי-הסוהר עוד כמה מאות אסירים לשנה. יש לנו עוד רעיונות — כולם טעונים חקיקה, והם יבואו במרעד המתאים.

יועץ לענייני ערכים ודרכים — אין לי ארגומנטים נוספים. הבעיה איננה קריטריונים אחרים. הבעיה היא, שיש להם בעיות אחרות. מה לעשות וכמשטרה ובשירות בתי-הסוהר משרתים הרבה מאוד דרכים, מוסלמים ונוצרים, ובאוכלוסיית האסירים והעצירים למיניהם יש אחוז מסוים. בהחלט מן הדין, כך אני הרגשתי וכך אני יודע שהם מרגישים. שיש מקום שיהיה לי קצין משטרה בדימוס שמכיר את המשטרה ומקובל על המשטרה לצורך הזה.

אשר לביקורת של שופט על חקירת המשטרה, כאילו המשטרה מאמצת את חקירת השב"כ ומציגה אותה לפני בית-המשפט כחקירתה — אין פרקטיקה כזאת. אין שיטה כזאת. השיטה היא, שעציר שהשב"כ חקר אותו מועבר למשטרה, ואתו מועבר חיק החקירה של השב"כ. המשטרה מתחילה חקירה מחדש ולא מחייבת אותה חקירת השב"כ. המשטרה מתייצבת לפני שופט ונותנת את ממצאי חקירתה. היא, והפרקטיקה, אם היתה חריגה — זו חריגה בלבד.

שעוסקים כאן בעניין ביטחוני מובהק — עד כמה שייודעו פחות פרטים לציבור כך ייטב לביטחון. הנזק שנגרם עד עכשיו הוא די גדול.

עובדה היא שמשטרת ישראל יכולה לחקור בלי שיודלף דבר — אני יודע. איך אני יודע? — כי היא כבר חקרה. היא חקרה גם בצה"ל וגם בשב"כ ואיש מכאן לא יודע על מה מדובר: לא רק מכאן, גם מהעיתונאים. המשטרה אינה חוקרת מוסדות ואינה חוקרת גופים. שמעתי: איך גוף ממלכתי אחד יחקור גוף אחר? משטרה חוקרת אנשים. היא חקרה אנשי צה"ל, אנשי שב"כ.

גדעון גדות (הליכוד):

למה זה לא כל כך הולך כאשר זה מגיע לאנשי ציבור?

שר המשטרה ח' ברל: —

תיכף אומר לך. היא חקרה וחוקרת — היום, למשל, פורסם בעיתון — פרקליטים, עניין החנינות בפרקליטות.

המשטרה מוסמכת לחקור, היא יודעת לחקור. הפרסום, במקרים החריפים והמיוחדים האלה, מקורו לא במשטרה.

כאשר העניין נוגע לאיש ציבור — צריך לדעת שמישהו החלונן על איש ציבור זה. מי שבא למשטרה ואמר: איש ציבור זה עשה כך וכך וכן, נא תחקור — כפי שהוא הולך למשטרה, כאותו יום או למחרת הוא הולך לעיתון. והעיתון לא יכתוב שהדבר נודע לו מפי איש ציבור זה, נוח לו לכתוב: ממקור מוסמך, ממקור משטרה בכיר.

כאשר זו חקירה של אנשים בשב"כ אין עניין לאנשי שב"כ להדליף פרטים החוצה. מהמשטרה לא יודלפו דברים החוצה.

אותו דין בצה"ל. אני יכול לומר לכם — ואני חושב שזה גם פורסם — קצין צה"ל נחקר בעניין כלשהו. היו חקירות ביטחוניות פראקסלנס בצה"ל, ואיש לא יודע עליהן. לא אעזר לכם עכשיו בחיפוש. מרע איש לא יודע? — כי צה"ל לא פורסם והמשטרה לא הדליפה.

אליעזר שופטק (הליכוד):

שלא יידעו גם בעתיד.

שר המשטרה ח' ברל: —

וגם לא יידעו. אין לי צל של ספק שהמשטרה יכולה לחקור עניין כזה וממנה לא יודלף דבר. אלא מה, זה לא מפריע ולא יפריע לכל מיני פרשנים, לכל מיני מומחים לפרש ולחוות את דעתם.

כבר היום ב"גלי צה"ל", עלא צפח אני נוסע וכבר אני שומע בדיוק מי הם החוקרים. הם כבר יודעים שהמפכ"ל החליט שראש אגף החקירות וצוות מצומצם של ארבעה-חמישה חוקרים יחקור. הם יודעים. אתמול ידע עיתונאי אחר מראש שמי שחקר את דמיאניוק הוא יחקור גם את עניין השב"כ. את הספקולציות האלה — והן ספקולציות — המשטרה לא יכולה למנוע.

גדעון גדות (הליכוד):

אני מאחל לחברי הכנסת שיהיה להם — — —

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

אדוני השר, אפשר לשאול שאלה קצרה?

שר המשטרה ח' ברל: —

בבקשה.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

אני לא שמעתי את השידור ב"גלי צה"ל", אתה שמעת, אני

חוברת ל"ו, ישיבה רכ"ו

— סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו: מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת: הצעה לסדר-היום —

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה לחברת הכנסת עדנה סולודר. הצעת סיכום לחבר הכנסת צ'רלי ביטון. בבקשה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מתכבד להביא לבית הצעת סיכום מטעם סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון לסיכום הדיון בסקירת שר המשטרה על פעולות משרדו:

1. הכנסת רואה בחומרה את השימוש ב אלימות ואת התנהגותם האכזרית של השוטרים כלפי אזרחים שהפגינו נגד סכנת הגזענות והפאשיזם שמתגלמים בתנועתו של כהנא בירושלים, ביפו ובמקומות אחרים, וקוראת לשר לפעול להפסקת התנהגות חמורה ומסוכנת זו.

2. הכנסת קובעת, שיש להעמיד לדין בפני בית-משפט אזרחי את השוטרים המואשמים בשימוש ב אלימות כלפי אזרחים ולשנות את המצב הקיים, שלפיו מתקיים הבידור עם השוטרים האלימים בפני בית-דין פנימי.

3. הכנסת קובעת שתנאי החזקתם של האסירים בישראל הם מהגורעים בעולם. מצב זה הינו ענישה כפולה לאסירים ובמקרים מסוימים מסכן את כריאותם וחייהם של האסירים. הכנסת קוראת למשרד המשטרה לפעול לשיפור המצב בבתי-הסוהר עלי ידי הקצאת התקציבים הדרושים בהקדם האפשרי.

4. הכנסת קוראת למשרד המשטרה להיענות לתביעותיהם של האסירים הפוליטיים בבתי-הכלא כשטחים הכבושים, שמצבם חמור עוד יותר מהמצב של שאר בתי-הכלא בישראל.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה לחבר הכנסת צ'רלי ביטון. אנחנו עוברים להצבעה על הצעות הסיכום. מי בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת צ'רלי ביטון?

ה צ ב ע

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת צ' ביטון

לא נתקבלה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת עדנה סולודר.

ה צ ב ע

הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת ע'

סולודר נתקבלה.

ח. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

בצווי תצריך המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקונים מס' 31, 34 ו-36). תודה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה למזכיר הכנסת.

ט. הצעה לסדר-היום

צעדים כנגד התפשטות התופעה של עברייני "צווארון לבן" הנמלטים לחוץ-לארץ

היו"ר מ' כהן אבידב:
אנו עוברים לסעיף הכא והאחרון בסדר-היום, הצעה לסדר-היום בנושא: צעדים כנגד התפשטות התופעה של

כבר אמרתי בפומבי, שאיני מתווכח עם שופטים. באופן שקט וישייר, כאשר יש לי השגה או יש למשטרה השגה, אנחנו מביאים אותה לידיעת השופט. השופט העיר, מקובל. אבל לא זו השיטה.

לחברת הכנסת עדנה סולודר — היא שאלה למה חסרים מתגייסים. אני רוצה לומר, שבעיני הסיבה נובעת בעיקר מכך, שהמשטרה קבעה רמת כניסה גבוהה. זו הסיבה. היום — לא רק היום, אלא זה ארבע-חמש שנים — מגייסים למשטרה בוגר צה"ל שהוא בקבוצת איכות של קצונה בצה"ל. יש פה תרבות של ידיעת השפה, של השכלה כללית ושל דירוג פסיכוכיני ראשוני. בחור כזה שיכול היה ללכת לקורס קצינים ובצה"ל הוא לא הלך לקורס קצינים, אף שהוא ברמה המתאימה לכך — בחור כזה אינו נכנס אוטומטית למסגרת הייררכית וקשה כזאת. אנחנו מקבלים את החבריה האלה ברובם אחרי כמה שנים שהם התנסו בעבודות אחרות. אין המונים שעומדים ברמה הזאת. אילו הורידה המשטרה את הרמה, לא היתה בעיה. המשטרה אינה מוכנה, ובצדק, לדוריד את הרמה, אלא היא פועלת בחזית רחבה כדי לעניין את האנשים האלה. בקרוב תראו גם חשידי שירות בעניין הזה. ראיתי אותם הבוקר, הם נחמדים, קצרים ולעניין. מי שיכול לעזור בעניין הזה יעשה בהחלט דבר נכון. אבל זוהי הסיבה. אילו חזרה המשטרה לקריטריונים לגיוס מלפני עשר שנים, אז היה די בשמונה כיתות לימוד וברמה יותר נמוכה, אפשר היה למלא את השורות. אני מקווה שהתקנים הכלתי-מאוישים יאוישו עד סוף השנה.

אני חושב שאסתפק בזה. אני רוצה שוב להודות על הברכות, ובעיקר להודות על הסיוע שהמשטרה, שירות בתי-הסוהר והמשרד זוכים לו בכנסת. כי באמת, בהרבה תחומים יש עוד מקום לא קטן לשיפורים ולתוספות, והכנסת וועדותיה יש להן מה לומר בעניין הזה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה לשר המשטרה. אני מזמין את חברת הכנסת עדנה סולודר להביא הצעת סיכום.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, ברצוני להביא את הצעת הסיכום בשם סיעות הליכוד, המערך, חזית דתית לאומית, ש"ס, אגודת ישראל, שינוי מורשה ואומץ:

הכנסת רשמת לפנייה את סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו, כפי שנמסרה לכנסת ביום 1 באפריל 1986, כ"א באדר ב' תשמ"ו, ואת דברי התשובה שנמסרו לכנסת היום, יום ג', 15 ביולי 1986, ח' בתמוז תשמ"ו.

היו"ר מ' כהן אבידב:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת החלטות ועדת הכספים המאשרות הוראות

שהצביעו, בסופו של תהליך, על הפסדים לא סבירים בחוץ-לארץ אירעו לפרקים. שוחפים בעסקות שונות ובעלי מניות החלו לדאוג. שלטונות המס תבעו אף הם הסכרים שונים והעלו חביעות של עשרות מיליוני דולרים בגין רווחים משנים קודמות. הלחצים גברו והלכו והתמטטות הצפויה של האימפריה היתה רק שאלה של זמן.

דן, מצדו, המשיך לפזר לכל עבר הבטחות אופטימיות, שלא היה להן כל בסיס מציאותי. קשריו הטובים שאותם טיפח כעבר בממון רב הוכיחו עצמם עתה כשעתו הקשה: העיתונאים לא כתבו; הנושים המחזיקים: שלטונות המס לא הזדרזו; המשטרה, בהעדר תלונה, לא חקרה.

כיום חיה משפחתו של דן ישראל בשכונת יוקרה בפרבר של סן-פאולו, ברזיל. אומנם בתחילה, מייד לאחר עזיבתו הפתאומית של דן את הארץ, חיה אשתו יפה על הקו תל-אביב-ניו-יורק, בכל חודש נסעה למשך שבוע אחד אל בעלה שהתגורר בסוויטה במלון חמישה כוכבים בניו-יורק. אולם, לאחר שהתגלו סימנים כי גלגלי הצדק בישראל מתחילים לנוע, החליטה המשפחה לעקור למקום בטוח יותר — סן-פאולו, ברזיל.

דן, ישראלי מעורה היטב בחיי הקהילה היהודית במקום. הוא מקפיד לשמור על קשרים מצוינים עם ישראלים הנמצאים בשליחות ממשלתית או סוכנותית, והוא מרבה לשוחח טלפונית עם חבריו בארץ. שעם חלקם הוא אף מקיים קשרים עסקיים שונים ומשונים.

במסיבות הגן של משפחת ישראלי בסן-פאולו אפשר לפגוש את כל המירומי, ובמיוחד אורחים רמי דרג מישראל, המקפידים להדגיש את קשריהם החברתיים עם משפחת ישראלי עוד מהימים הטובים בארץ.

דן ישראלי מקיים עסקים בין-לאומיים ענפים. רכושו נאמד במיליוני דולרים. יבוא יום, הוא מבטיח בהודמנויות שונות, כשבמשטרה בארץ היו אנשים, לדבריו, שמבינים עניין ומסוגלים לעשות צדק, הוא יחזור לארץ. הוא גם יהיה מוכן, ברוב טובו, להחזיר חלק מהחובות של מיליוני דולרים לשלטונות המס ולמאות משפחות שהפסידו את כל רכושן בגלל מעללי העסקיים שהיה בהם, עליפי גרסת המשטרה, מעשי הונאה ותרמית.

כאשר התגלו, בזמנם, עבירותיו ומעלליו של דן ישראלי במלוא היקפם, הסביר דובר המשטרה, כי, משטרת ישראל איננה יכולה לפעול נגד דן ישראלי מאחר שלישראל אין הסכם הסגרה ברי-תוקף עם ברזיל.

לאור דברים אלה של דובר המשטרה, היה גם מי שזנחר בדבריו של חבר הכנסת אברהם שפירא, יושב-ראש ועדת הכספים של כנסת ישראל, שצוטט עליידי אריה אבינו בעניין לוינסון ז"ל ואמר: במקומו של לוינסון ז"ל הייתי נוסע לברזיל או למדינה אחרת שאין לה הסכם הסגרה עם ישראל ונשאר בה עד שתסתיים החקירה.

אדוני היושב-ראש כנסת נכבדה — — —

היו"ר מ' כהן אבידב:

שני חברי כנסת נכבדים, זה יותר נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

בשבילי הכנסת כמליאתה היא כנסת נכבדה, גם אם יש בה חבר כנסת אחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דן ישראלי — שם כרוי — אורח ישראלי בשנות ה-40 לחייו היה במשך שנים מספר סיפור הצלחה לאומי. דן ישראלי הפך עסק קטן שקיבל כירושה מאביו לקונצרן עסקים שיכול להיחשב, בקנה מידה ישראלי, כאימפריה עסקית אדירה. מודעות הענק של חברותיו כיסו אלפי אינצ'ים בעיתונים. הוא נחשב לאחד המובילים בענף. שמו ידוע לרבים, במיוחד לקהילת אנשי העסקים הישראלית. קשריו הבין-לאומיים ועסקיים הענפים בארץ ובחוץ-לארץ הקנו לו, כך מספרים, גם מונוטין בין-לאומי. הוא יוצא ובא בעסקיהם של אילי הון בחוץ-לארץ ומבלה חופשותיו באחרי נופש של חוג הסילון. מהארץ הוא יצא מדי פעם לגיחות עסקיות או לסופי-שבוע במטוסים פרטיים, או במחלקות ראשונות, וכשתור — תמיד כלבוש מהודר ממיטב בתי-האופנה היוקרתיים — הביא עמו לפרובינציה הישראלית מוצר אישי, המצאה חדשה, פרי שכלול טכנולוגי שזה עתה יצא לשווק מסחרי בעולם הגדול. דן ישראלי אוהב לחיות "בגדול". הוא יכול להרשות לעצמו לעשות זאת. הוא איננו מסתיר את הנאתו מהחיים הטובים שהוא מנהל.

משפחת ישראלי גרה בוויולה יפה וגדולה בשכונה יוקרתית. חיי המשפחה, כך הכול אומרים, היו ללא דופי. האשה והילדים היו מעורים בחברה של בני מעמדם ונהנו מכל תענוגות החיים שראש המשפחה העניק להם כשפע ובהתאם ליכולתו הכלת מוגבלת כמעט. יש בכך פיצוי מסוים, היה נהוג לומר דן ישראלי לחבריו, על השעות והימים שאני נעדר ממחיצתם בגלל החובות לעסקים.

אשתו של דן, יפה ישראלי, היתה פעילה מרכזית ומכובדת בארגון נשים מתנדבות. היא פעלה רבות למען נכי צה"ל, ילדים חירשים-אילמים, ולטובתם של עולי אתיופיה. מקורבים ויודעי דבר ציינו, כי המשפחה תרמה בסתר לעשרות מוסדות, לקופות גמילות-חסדים ולגופים מפלגתיים, על-פי שיקוליו של דן.

משפחת ישראלי היתה משפחה ציונית. היא חינכה את בניה לערכים ציוניים. דן עצמו היה יוצא יחידה קרבית ועד לפני שנים מספר אף שירת במילואים. בנו הבכור חלם על קורס טיס, ובתו המתבגרת — על קורס קצינות.

למשפחת ישראלי קשרים חברתיים מסועפים. בעבר, כשעדיין היה בתחילת דרכו לפסגה, הוא נהג לומר, שקשרים טובים שורשם כסף רב. מאוחר יותר שוב לא חזר על כיטור זה, אך הוא נהג בהתאם לו: מסיבות הגן שנערכו פעמים מספר בשנה במעונם של בני הזוג ישראלי היו מקום מפגש לאנשי עסקים, לפוליטיקאים, לאמנים, לקציני משטרה ככירים ולשאר מעליתנים. מדורי הרכילות הקפידו לסקור אירועים אלה והקוראים עקבו בשקיקה, בקנאה ובהערצה אחר סיפור ההגדר לכית ישראלי.

השנה האחרונה היתה שנה קשה בבית משפחת ישראלי. קשרים כלכליים בענף באו לידי כיטור מסוים גם בשגרת חיי המשפחה. מסיבות-הגן שוב לא נערכו כסדרן. בני המשפחה כאילו הסתגרו וגוננו על משהו שקורה שם, בחוץ הבית המפואר. האינצ'ים בעיתונים התמעטו והולכי רכיל סיפור על קשיים כספיים ניכרים ועל חביעות משפטיות נגד האימפריה הכלכלית של דן ישראלי. יודעי דבר, שהיו קצת יותר מקורבים לעסקיו של דן, העירו, כי המזל שהיה מנת חלקו בעסקים במסגרת העסקים בחוץ-לארץ נעלמו ואכזרו. איש לא ידע להסביר כיצד ולטובת מי. עסקות בין-לאומיות מסובכות

מה שקורה בעניין זה הוא, שלמסורת ישראל נודעים העבריינים האלה אחרי שהעבירות נעשו והם כבר יושבים בחוץ-לארץ. יש אצלנו רשויות רבות בעלות סמכות, שאינן עושות, לדעתי, את מלאכתן נאמנה ואינן סותמות פרצות. כ-90% מהמקרים האלה הוכנסה המשטרה לתמונה אחרי שהגישלמן כבר היה בחוץ-לארץ. אביא שלוש דוגמאות קונקרטיות.

מנהלי חברת "פיט" היו ערכ בריחתם נשוא התעניינותן של הרשות לניירות ערך ושל הבוססה, לאחר שנודעו להן דברים מדאיגים על מצבם ועל מצב החברה. אף לא אחת מהרשויות האמורות ואיש מהלקוחות שלהם לא פנה למשטרה לפני הבריחה אלא רק אחריה — זה מקרה אחד.

כך היה גם עניינו של מנהל סניף בנק צפון-אמריקה בירושלים, מר משה שטרן, שכידוע נלכד והוחזר לישראל ביזמת המשטרה.

מקרה שלישי קרה לפני כמה שנים, אבל אני מציין אותו משום שבית-המשפט העליון אמר בקשר אליו דברים ברורים. מדובר בעניינו של יהושע בן-ציון, שלגביו אמר בית-המשפט העליון, ואני מצטט: "עסקות הנאשם נעשו תוך הפרה גסה של עקרונות הבנקאות המקובלים. הוא עשה אותם בהיחבא תוך הסתרתם מעיניהם של רואי-החשבון ושל המפקח על הבנקים".

אמר חבר הכנסת מיכאל איתן, שזמן התגובה של המשטרה צריך להיות יותר מהיר. בסדר, אבל הוא לא יכול להיות מהיר ממחירות האור. המשטרה לא יכולה לתפוס מישהו לפני שנודע לה על עבירה לכאורה.

לפי דעתי, הליקוי הוא בחוסר היערכות מערכתית שלנו. אני לא מגלה את זה, ועדת-שמרון, שעסקה בפשע המאורגן בארץ, נגעה בכך והמליצה המלצות קונקרטיות לגבי מה שצריך לעשות כדי שהמערכת כולה — ויש מערכת מכובדת, המפקח על הבנקים, המפקח על מטבע חוץ, המכס ואלף-ואחד גורמים, שאלו הם וגם ההנהלות של מוסדות לא-ממלכתיים, הרי יש חברה שיש לה מועצת מנהלים ויש לה מבקר — תעשה את עבודתה נאמנה ומעשים אלה יימנעו. אם גורמים מגלים ומוריעים למשטרה, המשטרה יכולה לפעול.

במקרים של עבריינים שברחו לחוץ-לארץ עם הון גנוב, המשטרה הוכנסה לתמונה לאחר מעשה, ואז אתה רץ אחרי המאורעות. אם יש הסכם הסגרה כמו עם צרפת, ואם יש לך קשרים טובים ויש לך נציג משטרה טוב, אתה מצליח לשכנע את שוטר צרפת להציב מארב ביום ראשון מחוץ לעיר, במקום שידוע היה שארון שטרן מגיע. אבל אם זו מדינה שאין לנו אתה הסכם הסגרה, הרי המשטרה היא חסרת-אונים. אנכי, המשטרה יכולה לבקש הסגרה, אבל ההחלטה היא, שוב, של הפרקליטות.

אהוד אולמרט (הליכוד):

צריך לדאוג לכך שיכרוזו לארצות שיש לנו אתן הסכם הסגרה.

שר המשטרה ח' ברלב:
זאת הבעיה.

הפתרון אינו יכול להיות רק בזה שהמשטרה תפתור את הבעיה. היא לא תפתור את הבעיה. אם הגורמים המופקדים לא יפקחו עין ולא ימלאו את תפקידם כמלווא, אזי, המשטרה תרוץ כמו מכונת "פליט" אחרי היתוש.

שבח רייס (המערך):

הדיר יתנון כבר דיבר פעם כשהיה באולם רק היושבי-ראש, והוא פתח דבריו ואמר: אדוני היושבי-ראש, רבותי הפרוטוקול — והכתיב את כל הנאום לפרוטוקול.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, הסיפור הרמיוני הזה מבוסס על תיאורים מציאותיים הלקוחים מעשרות עלילות של דנים-ישראלים כאלה. תוכלו לקרוא עליהם בכתבות של לאה אתגר, אריה אבנר ואתרים בעיתונים, כתבות המופיעות בתדירות גבוהה מדי בעיתונות הישראלית ומעוררות כמה שאלות קשות.

שווין בפני החוק — האומנם? האומנם עבריינים שמבצע עבירות ביוניות ואין ביכולתו לאפשר לעצמו מקלט כה נוח בחוץ-לארץ שווה באופן מעשי בפני החוק? הפשע משתלט? ואולי כן? האומנם המצב הכלכלי-נסבל הזה אינו מגדיל את ממדי הפשיעה? האומנם הידיעה שלאחר שהסתבכת בעבירה מסוימת, אם תצליח לגזול עוד ועוד ולהבריח את הכספים לחוץ-לארץ, תיצור לעצמך שם מקלט — האם האפשרות לעשות זאת אינה בבחינת פיתוי לאדם, שאולי מעד חלקית, אבל עמשי הוא עומד בפניו לעבור עבירות נוספות ותמורות פי כמה? ובעיקר, התגובה של החברה הישראלית כולה — האומנם הכסף יענה את הכול?

אני יודע שהפתרונות אינם קלים. ראשית צריך להיות שינוי משמעותי בגישה של כולנו. אנשים כמו נחום קלקא, זוכובצקי, עירי קרטיס, ברקשטיין, בליכט, סלנט, גורנשטיין, מנור ואחרים אינם יכולים להמשיך להיות כשיחסה של החברה הישראלית יהיה כלפיהם כיתס אל כל אזהר או אל כל אדם.

צריך בהחלט לשפר את זמן התגובה המשטרתית לעבירות של "הצווארון הלבן", שהסימנים שלהן בולטות בשטח הרבה לפני שמבצעהיהן נמלטים. הם מחכים בדרך-כלל לרגעים שבהם ידלו לממש את הרכוש הנמצא בידיהם. המשטרה אינה צריכה לחכות עד שיהיה מאוחר מדי. צריך להגביר את הפיקוח המשטרתית על עובדי בתי-החוקית של הארץ באמצעות כלי טיס ושיט פרטיים — ואלה מקרים שקרו. צריך לקצר את זמן החקירה והשפיטה בעבירות כלכליות שמבצעהים אינם בני-הסגרה. צריך להחמיר את תנאי השחרור בערכות על-ידי בתי-המשפט. באחד המקרים נדרשה ערבות של 50,000 דולר, כאשר התובע המשטרתית ציין בבית-המשפט שלמשטרה יש מידע שלחשוד יש בחוץ-לארץ מיליוני דולרים, ובעיקר צריך לפעול ולהרחיב את הסכמי ההסגרה שיש לישראל עם מדינות אחרות, גם עם מדינות נוספות וגם בקשר לנושאים נוספים.

נוסף על כל אלו, יש אפשרויות נוספות למשטרה, למדינה, למשרד המשפטים. צריך פשוט לגשת למלאכה ולעשות, כי התופעה הזאת שאח נציגיה אנו רואים היום עלולה להתפשט למגפה.

היור' מ' כהן אביב:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. אני מומין את שר המשטרה להשיב על ההצעה לסדר-היום.

שר המשטרה ח' ברלב:

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, אכן בעיית עבירות "הצווארון הלבן" המסתיימות בכך שעבריינים נמלטים לחוץ-לארץ, אחרי שגזלו מהמדינה או מגורמים אחרים הון רב, היא בעיה שמעסיקה היום את מדינת ישראל. אבל שוב, לקוות שהמשטרה תפתור את הבעיה — זוהי טעות שאני כבר רגיל לה.

מיכאל איתן (הליכוד):
כן.

היו"ר מ' כהן אבידב:
תודה. ובכן, חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, להעביר את
הנושא לוועדה שעליה תחליט ועדת הכנסת.

ה צ כ ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה
שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' כהן אבידב:
פה אחד הוחלט להעביר את הנושא לוועדה שאותה תקבע
ועדת הכנסת.

חברי הכנסת, תם סדר-היום. הישיבה הבאה — אם ירצה
השם, מחר ביום רביעי, בשעה 11:00. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:13.

אדוני היושב-ראש, מאחר שאני סבור שזהו נושא כללי,
אני מציע בהחלט שהוא יידון בוועדה, אבל לא רק עם
המשטרה. צריך להזמין לדיון את כל המשרדים שמחלקים כסף
או מופקדים על כסף. הזכרנו כמה מהם, אבל יש עניין של
חלוקת רשיונות ייצוא, ייבוא, משכנתאות. כל אלו הן פרצות
שאינן סגורות היטב. אני אברך בהחלט אם יהיה דיון כזה.
הוועדה שלנו היא ועדת הפנים, אבל אני חושב שגם ועדת
הכספים קשורה לדיון כזה.

מיכאל איתן (הליכוד):
גם ועדת החוקה, חוק ומשפט.

שר המשטרה ח' בר-לב:
כל ועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה.

היו"ר מ' כהן אבידב:
תודה לשר המשטרה. אני שואל את המציע אם הוא מסכים
להצעה להעביר את הנושא להצעה.